

Erdészeti Lapok

Alapítva: 1862-ben

CLIV. évfolyam
2019. június

Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata

www.oee.hu

A TARTALOMBÓL:

AZ ERDŐ ÉS A VAD HARMÓNIAJA TOLNÁBAN

A VP ERDÉSZETI INTÉZKEDÉSEI

VEZETŐSÉGVÁLASZTÁS A MEGOSZ-BAN

ISMÉT A VÍZPOTENCIÁLÉRŐL

A FÁBAN KÖLTŐ SZÚKRÓL...

A FAANYAG FONTOSSÁGA A KLÍMAVÉDELEMBEN

Megrendelhető!

Erdész emléktárgyak, egyesületi kiadványok az Országos Erdészeti Egyesülettől

Megrendelés a www.oee.hu honlapon elérhető *termékmegrendelő* alkalmazáson keresztül, vagy közvetlenül az OEE Titkárság megkeresésével lehetséges.

A megrendelt termékek személyesen az OEE titkárságán (1021 Budapest, Budakeszi út 91). vehetők át, vagy postai utánvétellel a megadott címre küldjük őket.

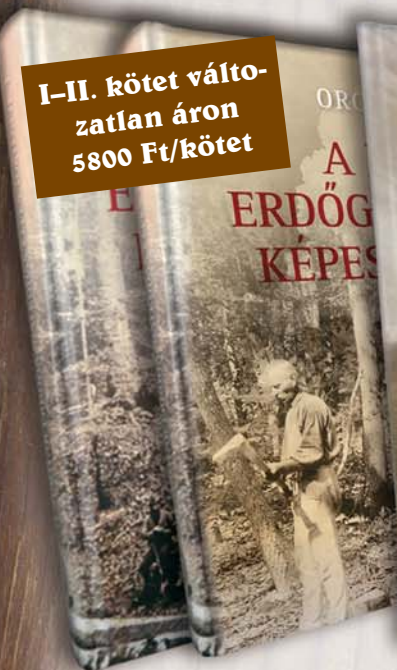
További részletekért látogasson el honlapunkra!

Várjuk megrendelését!

OEE Titkárság

A magyar erdőgazdálkodás képes története I–II–III. kötet

I–II. kötet változatlan áron 5800 Ft/kötet

Megjelent, megvásárolható!
III. kötet ára: 6500 Ft/kötet.

Az Országos Erdészeti Egyesület legszebb hagyományait folytatja, amikor útjára bocsátja dr. Oroszi Sándor erdőmérnök-erdészettörténész szerkesztésében a magyar erdőgazdálkodás történetét képekben megjelenítő, háromkötetes egyedi albumsorozatát.

Gyökerek és Lombok 12. kötet

Megjelent az Erdők Nemzetközi Napján, megrendelhető!

Megjelent Pápai Gábor legendás erdész életút riportsorozatának utolsó, befejező része.

Ár: 3500 Ft/kötet

Országos Erdészeti Egyesület ALMANACH I.

Ár: 3000 Ft/kötet

2019-ben megjelenik a helyi csoportokat, szakosztályokat bemutató II. kötet!

Az OEE történetét, szervezetét bemutató hiánypótló kétrészes kiadvány első kötete.

A teljes terméklista a www.oee.hu egyesületi honlapon érhető el.

Erdészcsillag kítűző

Egyedi ezüst tagsági jelvény, 15 mm-es átmérő, dobozba csomagolva.

Ár: 4300 Ft/db

Ár: 3500 Ft/db

A magyar állam összes erdőségeinek átnézeti térképe 1896

A híres Bedő-féle erdőterkép digitálisan felújított, kiváló felbontásban megjelenített, színes kivitelű, ófszet íves nyomással, B1-es méretben (98 x 63 cm) gyártott, műanyag kupakkal záródó papírhengerbe (tuba) csomagolt és címkével ellátott reprint kiadása.

A harmadik oldal

Néhány héttel ezelőtt egy kedves erdész kolléga figyelemfelhívási célnal továbbított nekem egy elektronikus hírlevelet, mely egy internetes antikváriumi vásárlási lehetőséget reklámozott: három részes könyvsorozatot kínált megvételre.

Nem kevés döbbenettel láttam, hogy az Egyesületünk által kiadott, dr. Oroszi Sándor által jegyzett, A magyar erdőgazdálkodás képestörténete szerepelt benne.

Még inkább elkerekedett a szemem az ár láttán, ugyanis a szigorúan piaci alapon működő on-line antikváriumi kereskedés majdhogynem dupla értékre árazta be a köteteket, ahhoz képest, mint ahogy a kiadón (OEE) keresztül közvetlenül hozzájuthatna az érdeklődő!

Több szempontból is tanulságos ez a kis történet. Egy részt lámlám a könyvkereskedő piac (túl a jól ismert kereskedői árrés mechanizmuson) kissé más érteken tartja számon a tartalmában és formájában is exkluzív megjelenésű könyvsorozatunkat, melyet az Egyesület jelentős anyagi ráfordítással, éveken át tartó kiadói munkával hozott létre és tulajdonképpen önköltségi áron kínált a tagság(!) számára.

Azon is érdemes elgondolkozni, hogy miközben 100%-os haszonkulcs mellett kereskednek vele, leballagok az irattárba és faltól-falig, padlótól-plafonig érő raktárpölcökon állnak az eladatlan kötetek.

Holott egy majd 4000-es taglétszámú Egyesület esetében talán nem túl merész „üzleti terv” volt, ha a nyomdai kivitelezések fajlagos rentabilitási rátáját is figyelembe véve, úgy gondoltuk az utóbbi évek örüdetesen újraelédt és nagy hagyományokkal bíró egyesületi könyvkiadási tevékenység során, hogy 1000 darabra kalkuláljuk a nyomásra kerülő példányszámokat.

Gondoltuk a tagság kb. 30%-nál méltó helyet kapnak majd a kifejezetten minőségi kiadványok, hiszen a szakmai értéktérítés és közvetítés mindenkor az elsődleges cél!

Az irattári polcokat nézve úgy tűnik rosszul gondolkodtunk. Az okok sok félek lehetnek, elemzésükbe most nem mélyednék bele, de annyit érdemes megjegyezni, hogy nem az egyesületi kiadói tevékenység újraelésztésében kell keresni a jelenség kulcsát.

Arra kérem az Olvasót gondolkozzon el egy kicsit mélyebben a fenti leírtakon, és ha teheti támogassa egy-egy kiadvány megvásárlásával annak a nemes szakmakulturális célnak a továbbélését, továbbvitelét, melyet az Egyesület 2016 óta ismét aktívan a zászlóra tűzött!

Mert az így visszaforgatott bevételek, új és új lehetőségek alapjait teremtik meg, nagyon hasonlónan forogva ahhoz, ahogy az erdő önmagukba záródó ökológiai ciklusai működnek. Mindannyiunk gyarapodására.

Nagy László
főszerkesztő

Erdészeti Lapok

Az Országos Erdészeti Egyesület havonta megjelenő folyóirata
CLIV. évfolyam 6. szám (június)
A kézirat lezárva: 2019. június 07.

**A címlapon:
Az élet lépcsői
Fotó: Nagy László**

FŐSZERKESZTŐ: **NAGY LÁSZLÓ**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:
HARASZTI GYULA

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

dr. Csóka György, Duska József,
Elmer Tamás, dr. Gribovszki Zoltán,
Kiss Csaba, Lomniczi Gergely, Puskás Lajos,
dr. Schiberna Endre, Sipos Sándor,
Szentpéteri Sándor, Wisnovszky Károly

SZERKESZTŐSÉG:

1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Telefon: 06 (1) 201-6293

Mobil: 06 (20) 330-3462

e-mail: erdlap@oee.hu

www.oee.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület,
1021 Budapest, Budakeszi út 91.

Levélcím: 1021 Budapest, Budakeszi út 91.
FELELŐS KIADÓ: **ZAMBÓ PÉTER** elnök

Tördelőszerkesztő: Balog Zoltán

Olvasószerkesztő, nyelvi korrektor:

Macskássy Zsuzsa

Nyomdai munkák:

Pharma Press Nyomdaipari Kft., Budapest
Felelős vezető: Fabók Dávid ügyvezető

Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Felvilágosítást a
lappal kapcsolatban az Egyesület ad.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilván tartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért mindenkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezésével csak felkért írókért, illetve grafikai munkáért fizetünk.

ISSN 1215-0398

A tartalomból:

Nagy László:

Az erdő és a vad harmóniája Tolnában174

Nagy László:

A Vidékfejlesztési Program erdészeti intézkedései179

Vezetőségválasztó közgyűlés a MEGOSZ-nál181

Mocz András:

Elnöki beszámoló és feladatterv a MEGOSZ közgyűlésen ..183

A MEGOSZ vezetősége 2019–2022184

Török András:

Vízpotenciál a növényélettan fehér akáca186

Prof. dr. Lakatos Ferenc:

A fában költő szúkról...189

Dr. Böröcsök Zoltán:

A faanyag fontossága a klímavédelemben192

Dr. Mátyás Csaba:

Hogyan került fenyőcsemete a Los Angeles Times címlapjára?193

Dr. Koltay András, Dr. Szabó Orsolya, Majsai Erika, Gresóné Nesuta Marianna, Dr. Somogyi Norbert:

Erdészeti és faipari képzés Északkelet-Franciaországban194

Csontos Dömötör:

A galgamácsai Öreg-tölgy.....197

Gerely Ferenc:

A Vértesben jártak a Szeniorok199

Kovácsévics Pál, Hoczek László:

Ismét kecskeméti gimnazisták nyerték az YPEF hazai döntőjét.....200

Nagy-Khell Melinda:

Évnyitó rendezvény Szombathelyen201

Dr. Király Pál:

Miért szép a budapesti Erdészpalota?203

Dr. Baráth László:

Egy életút, ami történelmet írt205

Wágner Tibor:

Egy vadászház különös története207

Nagy László: A mésztufa völgyek ékköve.....212

Az erdő és a vad harmóniája Tolnában

Beszélgetés Góbbölös Péterrel, a Gyulaj Zrt. vezérigazgatójával

Csaknem fél évszázada nem jártak Tolna megye erdeiben az Országos Erdészeti Egyesület vándorgyűlésének helyszínéeként a magyar erdészek. Egészen pontosan 46 évvel ezelőtt adott otthont utoljára – e dombos-erdős vidék – egyesületi vándorgyűlésnek. Most viszont történelmet írhatnak a tolnai erdészek, hiszen Egyesületünk patinás jubileumot ünnepel az idén, amikor 150. alkalommal rendez meg a hagyományos éves országos találkozóját.

Külön érdekesség, mondhatnánk nyelvi játék is, hogy a tavalyi végtelen rónaságok világából, Gyula városának és környékének erdeiből, Gyulajba(!), a Dunántúl kies dombjai, és ugyancsak a dámvad hazájának díszletei közé költözött a rendezvény. Az éves nagy találkozóhoz hagyományosan kapcsolódva ugyancsak a tolnai erdőben rendezik az *Év erdésze 2019* szakmai verseny országos döntőjét is. A kiemelt jelentőségű szakmai és egyesületi programok kapcsán Góbbölös Péterrel, a házigazda szerepét betöltő Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. vezérigazgatójával beszélgettünk.

– *Ahogy tavaly Békésben, úgy idén Tolna kapcsán is felmerül bennem a gondolat, hogy még a szakmán belül sem az erdők jutnak elsőként az eszünkbe a megyére gondolva. Milyen szerepet tölt be ma az itt lakók számára az erdő?*

– Tolna megye erdősültsége 17,8%, ez Magyarország 21%-os erdősültsége alatt lévő arány, azonban a megyénk erdőségeinek 64%-a állami erdő. Tapasztalatom szerint Tolna megyében az erdők tisztelete és szeretete nagyon erős az emberekben. Kisebb, majd

igen nagy erdőtümbök kapcsolódnak egymáshoz a tolnai dombvonulatokon és völgyekben.

Érzésünk szerint az erdész szakmákat hivatással szolgáló kollégáinknak a reputációja jó, sőt kiváló, köztisztelő személyek, több kollégánk a társadalmi szerepvállalásban is példaként szolgál és meghatározó a működési területükön lévő településeken, emberi közösségekben.

A tájgazdálkodáshoz: a világban is utazva, az erdővel, a termőföldekkel,

és a vizekkel kapcsolatosan az a véleményem, hogy minden nemzet olyan, mint ahogy ezekkel bánik és az ott élő emberek hazaszeretete annyi, amilyen szívvvel és tettekkel kezelik ezeket a pótolhatatlan és kicserélhetetlen nemzeti értékeket.

– *Ha nagyon sarkosan fogalmazok a cseresek és az akácok hazájának tartjuk a Tolnai-hegyhát vidékét, de ha közelebb hajolunk a dombos erdeibe sokkal változatosabb erdőállományokat találunk ennél. Mutasd be kérlek röviden a Gyulaj Zrt. erdőgazdálkodásának általános jellemzőit, viszonyait!*

– Valóban, a cégünk által vagyongezelt állami erdők rendkívül változatosak domborzati, termőhelyi és ezekkel a tényezőkkel is összefüggésben tenyésző erdőtársulások szempontjából is.

Az erdőterületeink nagyon leegyszerűsítve: a Paks-Dunakömlőd környéki ártéri erdők fűz-nyár és a tölgy-köris-szil ligeterdők állománytípusaitól, a Dél-Mezőföldi- és a Tengelici-homokvidék váz homokjain álló erdei-feketefenyő, akác, hazai nyár állományokon át, a Tolnai-hegyhát Simontornya-Pincehely vonulatán élő cseres-tölgyeseken, ezen belül ezüst hársas cseres-tölgyeseken, a mészkedvelő tölgyeseken keresztül, a Tamási-Regöly-Gyulaj irányban folytatódó cseres-tölgyesek, gyertyános tölgyeseken át, a Hőgyész-Kurd-Lengyel tengelyű Tolnai-dombság, Völgyesség és a Tolnai-hegyhát déli részéig található gyertyános-kocsányos tölgyeseken, gyertyános-kocsánytalan tölgyeseken át egészen a dél-dunántúli bükkösökig terjed.

Ezzel a változatos erdőállománnyal gazdálkodni sokrétű és nagyon szép szakmai feladat. Erdeink többsége a termőhelytípusokból következően gyenge-közepes adottságú, mely kis fajlagos fahozamot és költséges és nehéz erdőfelújítási munkát jelent.

Ezt színesíti, hogy nagyarányú a természetvédelmi korlátozásokkal rendelkező erdőterületeink aránya (~40%), és az a tény, hogy nagyon jelentős volumenű vadgazdálkodást folytatunk. Ez utóbbi különösen nagy feladat a szakembergárdánk számára, de ahogy a mondás tartja: „*a nyugodt tenger sosem nevelt még kemény tengerészt*”.

Az erdőfelújításaink a nagy létszámú nagyvadállományunk ellenére 65%-ban természetes felújítás. Az erdőállományaink gyenge fatermőképességi adottságaiból következik, hogy a fahasználati választékszortimentünk a maximális értékkihozatal elvének szigorú betartása mellett is túlnyomó mértékben energetikai célú faanyagot termel, a magasabb értékű rönkválasztékok aránya csekély.

– *A tamási és a hógyészi erdőterületek gazdálkodása két nevezetes történelmi családhoz kapcsolódik. Hogyan befolyásolja ez a patinás múlt a jelenkor gazdálkodását?*

– Mindkét terület, a gyulai Esterházy és a hógyészi Apponyi-birtok is nagy történelmi múlttal és példás erdő-, mező- és vadgazdálkodói tradícióval rendelkezik. Egy személyes emlékemről itt szabadon említést tennem. A Fertődön élő herceg Esterházy Antal és felesége két alkalommal voltak a cégünknel a valamikori gyulai birtokon látogatóban és két alkalommal járt nálunk a herceg úr fia, Paul-Anton Prinz Esterházy is. Az ozorai birtokközpontból a második világháború végén elmenekült herceg úr édesapja volt az utolsó Esterházy birtokos a területünkön. Esterházy Antal kisgyermekként járt utoljára édesapjával itt a gyulai területen. Amikor a területet

közösen és más alkalmakkor külön-külön is megmutattam nekik, apa és fia is nagy elismeréssel nyilatkoztak az értékmegőrző, és gyarapító erdő-, vad- és mezőgazdálkodásunkról.

Most mi visszük a stafétát a ránk hátruló, a mai emberek előtti felelősségünkkel, nemzeti kincsünk megtartása érdekében. Az erdőhöz tartozó értékek, a vadállomány, az ökológiai rendszerek együttesen a magyar nemzet családi ezüstit képezik és fogják képezni ameddig magyar él ezen a földön.

– *Ez a történelmi hagyaték több szempontból is meghatározza a szakmai munkátokat, fajsúlyossá teszi a vadgazdálkodási ágazatot. Gyulajt méltán tartják számon a világban „dámvad paradicsomként”. A jelenkor komplex erdőkezelési kihívásai közepette mit jelent ez a jelző a Gyulaj Zrt.-nek?*

– Történelmi elemzéssel és dokumentáltan, több száz éves időtávon nézve, a „Gyulai dám” egy fogalom és brand, nemcsak Magyarországon, hanem nemzetközi kitekintéssel Európában, sőt a világon is.

Röviden, az Esterházyak okszerű és magas szintű vadgazdálkodást folytattak itt, a világ minden tájáról érkező kiemelt uralkodóházi, vezető gazdasági és politikai vendégekkel.

A második világháború után az 1950-es évektől továbbra is kiemelt állami és diplomáciai vadászterület volt, minden fejlesztési lehetőséget megkapott.

Ki kell emelni, hogy az 1971-es Budapesti Vadászati Kiállítás egyik terepi bemutató pillérprogramja volt a Gyulai dámrezervátum!

A rendszerváltástól kezdődően piaci alapon, továbbra is egy rezervátumként kezelte, ma is változatlanul nemzetközi hírű ismert és elismert vadászterület. A '70-es '80-as évek dámtelepítései alapozták meg jó néhány hazai neves dám terület törzsállományát is, a gyulai dám génjei működnek ott is. A belföl-

dön és külföldön akkoriban innen értékesített eltelepített 6000-8000 db dám hibás koncepció volt, saját állományunk konkurenciái jöttek így létre.

Ma már minden élő dám és dám szaporítóanyag értékesítését tiltjuk, zártuk. A „Gyulai dám” része lett a Tolna megyei Értéktárnak, majd a Hungarikum „előszobájába került” és Kiemelt Nemzeti Érték lett, majd Tolnaikum is, és 2017. április 29-én a vadászterületeink így a gyulai dám élőhelye is megkapta Svájcban a CIC Edmond Blanc díjat.

A dámállomány populációjának optimális fenntartása és minőségi fejlesztése, genetikai védelme kiemelten fontos feladatunk, de ettől függetlenül szakszerűen és eredményesen kell gazdálkodnunk a rezervátumi erdőállományokkal is, mely nagy kihívás, hiszen egyre növekvő mértékben újítunk fel mageredetű természetes erdőfelújításokkal, melyet a terület nagy vadnyomása szempontjából nem könnyű végrehajtani.

Így a vadgazdálkodásra vonatkozóan egy koncepcióval és a dámállományra vonatkozó modelltáblával, a folyamatos élőhelyfejlesztés és az erdőművelés fejlesztése mellett tevékenykedünk. Pénzügyi szempontból az árbevételünk cca. 6%-a származik a teljes, azaz a gyulai és egy másik kiváló vadászterületünk a kisszékelyi terület dámgazdálkodásából.

– *A fentiek ismeretében a tolnai erdésznek hogyan tudnak megfelelni az erdőgazdaság jelmondatában szereplő erdő és vad harmóniájának? Milyen szakmai kihívásokkal kell ma a gyakorlatban megküzdenedetek?*

– A vadászati ágazat árbevételi aránya jelentős a cég összes árbevételéhez képest, mintegy 35%, és a négy különleges rendeltetésű vadászterületünk üzemi eredménye az éves gazdálkodásunkat is alapvetően meghatározza.

– Az erdő fenntartása, a korosztályszerkezet, az öröklött kedvezőtlen állomány-

szerkezet, a leromló erdőállományok át-
alakítása és jó, sőt jobb erdők létrehozása
kiemelt és eltéríthetetlen célunk.

A meghatározó erdőgazdálkodásból
származó árbevétel is fent kell tartanunk
a kiemelt vadgazdálkodás mellett így a
jelmondatunk hű megtartása „Az Erdő és
Vad harmóniája” valóban sok megol-
dandó feladatot jelent nap mint nap.

A szakmai kihívásokra mindig átfogó-
an, távlatokban és koncepcionális mó-
don igyekszünk reagálni. Az interjú lehe-
tőségeit meghaladják, hogy ezekről
részletesen beszéljek, de egyet kiemelek.
A klímaváltozás az erdőkre is súlyos ne-
gatív hatásainak csökkentése érdekében,
az állományainkban most is jelen lévő
hazai szárazságtűrő fafajainkat, pl. az ős-
honos olasz molyhos tölgyet (*Quercus
virgiliana*) már két éve felkutattuk, fel-
térképeztük, a törzsfákat nyilvántartásba
vettük. A területeiket a maggyűjtés érde-
kében levédtük, és ezek alól nagyon kör-
rültekintően – az elmélyült dendrológiai
tudás biztonságával bíró okl. erdőmérnö-
keink által – a szőlő legszorosabb értelmé-
ben személyesen begyűjtött minősített
makktermést felhasználva alakítjuk ki a
genetikai alapanyagot előállítani képes
magtermelő plantázsait, melyre most
egy jelentős összegű VP pályázatot is
nyertünk. A felkutató törzsfák utódaiból
– melyeket az utóbbi években előre gon-
dolkodva már megtermeltünk maguk-
nak – magtermesztő ültetvények létesül-
nek egymás után, és az innen származó
szaporítóanyagot használjuk majd fel a
saját erdősítéseinkben.

– A Gyulaj Zrt. annak ellenére, hogy
nem tartozik a nagy területen gazdál-
kodó állami erdőgazdaságok közé,
nem veszi szem elől a korszellem elvá-
rásait, sem a kommunikáció fontossá-
ga, sem a közjóléti fejlesztések terén.
Milyen működési célokkal látjátok el
ezeket a fontos feladatköröket?

– Az erdészeti közjólét terén cégünk
számos olyan fejlesztést és innovációt va-
lósított meg ebben a témában, amely-
ket azóta sokan és sokfelé, egy az egy-
ben átvettek tőlünk. Az első állami
erdészeti zrt. vagyunk, aki pl. lombkoro-
na-tanösvénnyel kombinált kilátót épített.
Mindezt a Gyulaj Zrt. generálkivitelező-
ként, saját faanyagból, saját megoldások-
kal, biológiailag lebomló lenolajjal kezel-
ve alkotta meg. Az átadása óta számos
díjat, toplistas elismerést kaptunk, a civi-
lek és az újságírók többségi szavazatai
alapján.

Fontosak számunkra az erdeinkben
a szakrális helyek felújításai, védelmük
és a teremtett világ ezzel összefüggés-
ben történő bemutatása. A Lengyel-An-
nafürdői Erdei Iskolánkat és a Termé-
szetismereti Központunkat is ennek
szellemében tartjuk fenn. Kialakítottuk,
fenntartjuk a Tolnai Zöldút erdei túra-
útvonalat is, önálló arcullattal.

A közjólétre vonatkozó szerényebb
finanszírozási lehetőségeink miatt ná-
lunk kiemelt szempont a „fenntartható
közjólét” megvalósítása. Fenntartható:
a bemutatni szándékozott ökológiai ren-
dszer hosszú távú fenntarthatósága szem-
pontjából, és minél olcsóbban fenntar-
tható a ráfordítások szempontjából is,
azaz az erdőből minél kisebb pénzügyi
forráskivonással járjon. Azokat a közjólé-
ti beruházásokat, amelyek a természe-
tet megterhelik, és hosszú távon pénzü-
gyileg láthatóan fenntarthatatlanok,
sok esetben szánalmasan ötletlenek
is, azokat nem nézzük hazánkban jó
szemmel a kollégáimmal.

– A jubileumi vándorgyűlés megren-
dezése nagy lehetőség, de egyben nagy
kihívás is. Milyen elképzelésekkel vág-
tatok bele a szervezési munkába?

– Nagy megtiszteltetés a teljes kollek-
tívánknak, hogy az Országos Erdészeti
Egyesület elnöksége bíz bennünk és a

Kárpát-medencei magyar erdészek leg-
nagyobb szakmai programjának meg-
szervezését ránk bízta. A Gyulaj Zrt. min-
den évben sok belföldi, külföldi szakmai
delegációt, felsőoktatási egyetemek évfoly-
amait – kiemelten az Alma Materét –,
OEE Szakosztályokat, kutató és tudós tár-
saságot fogad, ahol az igyekvő munkán-
kat be tudjuk mutatni, de így, egyben ek-
kora szakmai grémiumnak utóljára
1973-ban tudott szakmai bemutatót tartani
a cégünk, amikor a munkatársaink túlnyomó
többsége még meg sem született.

– Milyen szakmai tartalommal vár-
játok a Kárpát-medence erdeiből össze-
seregülő magyar erdész kollégákat, a
vendégeket? Adj kérlek egy rövid kósto-
lót ezekből!

– A Vándorgyűlés központját Lengyel-
re az Apponyi-kastélyhoz helyeztük, mi-
nél közelebb igyekeztünk vinni a kollé-
gákat az erdőhöz. Törekvésünk az, hogy
mind a három erdészetünk területére el-
jussunk, fontosnak gondolom, hogy ne
legyen a cégnél olyan egységünk, ága-
zatunk sem, akik ha csak kis mértékben
is, de ne szerepelhessenek a programok
egy elemével. Megpróbáltunk a szakmai
programok logisztikai és időkeretébe mi-
nél többet beletenni. Bemutatjuk a Hő-
gyész környéki tölgygazdálkodásunkat
és vadgazdálkodásunkat, két keréken
megyünk a Tolnai hegyhát erdeiben, a
kisszékelői erdőgazdálkodásunkat Natura
2000 területen bemutatjuk, a beteg és
pusztuló erdei- és feketefenyvesek szer-
kezetátalakítását Dél-Mezőföldön, a gyu-
laji vadgazdálkodást, erdőgazdálkodást,
a közjóléti fejlesztéseinket Lengyel-An-
nafürdőn és a Tamási melletti Miklósvári
parkerdőben, bemutatjuk az erdészeti
genetikai erőforrások megőrzésének
projektjét. Összesen 13 programmal sze-
retnének kedveskedni a 150. jubileumi
Vándorgyűlés közönségének.

Nagy László

A 150. OEE Vándorgyűlés szervezői

Régi hagyomány a *Lapokban*, hogy a közelgő egyesületi nagyrendezvényünk előtti lapszámban a közös erdész ünnepünkre, az egyesületi vándorgyűlésre irányítjuk az olvasói figyelmet. Különösen igaz ez, amikor az egyesületi Vándorgyűlések történelmi időtávú sorában

a 150. jubileumi alkalomra készülődünk. A következő szakmai névjegyek és a hozzárendelhető arcélek segítségével ezt a célt kívánjuk szolgálni, bemutatva a házigazda Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. helyszíni rendezési feladatokat végző szervezői csapatának tagjait.

GÁL LÁSZLÓ

Okleveles erdőmérnök (1995)

1995–1998 között erdőtervező, 1998-tól a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Hőgyészi Erdészetének műszaki vezetője, majd 2011-től a Társaság erdőművelési és közjóléti ágazatvezetője. Az OEE Erdészeti Erdei Iskolai Szakosztály és az Erdőművelési Szakosztály tagja. A 2019. évi Vándorgyűlés és Év Erdésze verseny főszervezője.

KERTAI LÁSZLÓ

Vadgazda mérnök (2008)

2011 óta a Társaság Turisztikai és Természetismereti Központjának és Erdei Iskolájának munkatársa, 2013 óta annak vezetője. A Vándorgyűlés háttér munkájának résztvevője, szakmai programvezető, az Év Erdésze verseny lebonyolításának közreműködője.

DUDÁS SZABOLCS

Okleveles erdőmérnök (2013)

Első munkahelye a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt., ahol 2013 óta dolgozik a központban, mint erdőgazdálkodási előadó. A Vándorgyűlésen a műszaki előkészületek szervezéséért felelős, és az Év Erdésze verseny lebonyolításában működik közre.

SZI BENEDEK SÁNDOR

Okleveles erdőmérnök (1995), okleveles mérnök-közgazdász (2001)

1995–2002 között a Vértesi Erdészeti és Faipari Rt. Kisbéri Erdészetének műszaki vezetője, majd erdészetvezetője. 2002 óta a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Pincehelyi Erdészetének erdészetvezetője. A Vándorgyűlésen a szakmai programok szervezője, vezetője.

BENKE JÁNOS

Okleveles erdőmérnök (2002)

2002 óta dolgozik a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt.-nél. 2003 óta a Gyulaj Zrt. Pincehelyi Erdészetének fahasználati és erdőművelési műszaki vezetője. A Vándorgyűlésen a Gazdálkodás a NATURA 2000-es Kiszéckelyi erdőtömbben című program egyik házigazdája.

KOVÁCS TAMÁS

Vadgazda mérnök (2006), erdésztechnikus (2001)

Több mint 10 éve dolgozik a Gyulaj Zrt.-nél, vadászati ágazatvezető. Az Apponyi-kastélyban rendezett vadászati kiállítás, kiadványok és egyes programok szervezője, előadója. Az Év Erdésze verseny előkészületeinek és lebonyolításának közreműködője.

BÚS ÁKOS

Okleveles erdőmérnök (2015)

2015–2016-os évben a Hőgyészi Erdészetnél erdőmérnök gyakornok. 2016–2018 között erdőgazdálkodási, valamint belső ellenőrzési feladatokat látott el központi állományban. 2018. januárjától a Tamási Erdészet fahasználati műszaki vezetője. 2017 óta az Országos Erdészeti Egyesület Tamási Helyi Csoportjának titkára és küldöttje.

TÓTH PÉTER

Erdésztechnikus (1993), vadgazdálkodási technológus (2016)

A 1993-tól a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Hőgyészi Erdészetének kerületvezető erdész-vadásza. Az „Év Erdésze” volt 2015-ben. A Vándorgyűlésen az Év Erdésze verseny szervezője.

STEIN KRISZTIÁN

Okleveles erdőmérnök (2002)

2003 óta dolgozik a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Hőgyészi Erdészeténél műszaki vezetőként, majd 2012-től annak erdészetevezetője. A Vándorgyűlésen a szakmai programok szervezéséért felelős.

SZABÓ STEFÁNIA

Természetvédelmi mérnök (2016)

2016 óta a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Turisztikai és Természetismereti Központjának munkatársa, turisztikai szervező, erdei iskolai programadó. A Vándorgyűlés háttér munkáinak résztvevője, szakmai programvezető.

HORVÁTH CSABA

Okleveles erdőmérnök (2012)

2012 óta dolgozik a Társaságnál. 2013-tól a Hőgyészi Erdészet erdőművelési- és fahasználati műszaki vezetője. A Vándorgyűlésen a szakmai programok, és az Év Erdésze verseny helyszíneinek szervezője.

BOTH HAJNALKA

Közgazdász (2009)

2014 óta dolgozik a Társaságnál, 2016 óta gazdasági vezérigazgató-helyettesi beosztásban. Az OEE Tamási H. Cs. tagja. A Vándorgyűlés, illetve az Év Erdésze verseny gazdasági felelőse.

KÁRÁSZ ATTILA

Okleveles erdőmérnök (1997)

1997–2000 között a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Nagydorogi Erdészetének, majd 2000–2002. között a Pincehelyi Erdészetének műszaki vezetője. 2002 óta a Gyulaj Zrt. Tamási Erdészet erdőművelési műszaki vezetője. A Vándorgyűlésen szakmai program szervezője és vezetője.

ANTLI ISTVÁN

Okleveles erdőmérnök (1995), mérnök-közgazdász (2001)

1997–2001 között a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Pincehelyi Erdészetének, majd a Tamási Erdészetnek műszaki vezetője. Ezt követően controlling vezető, majd fahasználati és faterkedelmi ágazatvezetőként dolgozik a Társaság Központjában. 2004-től főmérnök, 2010-től pedig termelési és kereskedelmi vezérigazgató-helyettes. Az OEE Tamási H. Cs. elnöke. A Vándorgyűlésen a szakmai programok szervezője.

SOLYMOS NORBERT

Egyéb felsőfokú végzettség (2018)

2018 óta a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. központjában, a társaság birtokpolitikai és műszaki előadója. A Vándorgyűlés és az Év erdésze verseny személyszállításának szervezője, a forgalmi rend és a biztonság koordinátora.

PALÁNKI GÁBOR

Okleveles erdőmérnök (1995), közgazdász szakmérnök (2008) erdésztechnikus (1988)

1988–89-ben az Ipolyvidéki EFAG Váci Erdészeténél beosztott erdész, 1995–2003 között a KEFAG Zrt. Császártöltési Erdészetének fahasználati műszaki vezetője. 2003–2005 között az Ipoly Erdő Zrt. Váci Erdészetének, 2005-től a Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. Tamási Erdészetének vezetője. A Vándorgyűlésen a szakmai program szervezője és vezetője.

A Vidékfejlesztési Program erdészeti intézkedései

Beszélgetés Kis Miklós vidékfejlesztési államtitkárral

Közeledve a jelenlegi európai uniós költségvetési ciklus végéhez fontos erdőgazdálkodói szakmai igény, hogy röviden áttekintsük a Vidékfejlesztési Program erdőgazdálkodáshoz rendelt jogcímein keresztül elérhető támogatások, források, a felhívások, a beadott pályázatok és a kifizetések aktuális helyzetét. Mindezeket a témákat érintve beszélgettünk a témákat érintve beszélgettünk a szakterületért felelős Kis Miklóssal, az Agrárminisztérium vidékfejlesztési államtitkárával.

– A 2014–20-as EU költségvetési ciklus ötödik évében hogyan értékeli a Vidékfejlesztési Programok részeként az erdőhöz, erdőgazdálkodáshoz rendelt jogcímeik megvalósulását?

– A Vidékfejlesztési Programban az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódó intézkedések zömét 2016-ban hirdette meg az Irányító Hatóság. A tizenhárom felhívás közül jelenleg négy van nyitva.

Ezek közül szakaszos benyújtással „az erdősítés támogatása és az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások”, míg az egységes kérelem időszakában „az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása”, valamint a Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetésekre vonatkozó felhívások érhetőek el.

Az erdőgazdálkodásra fordítható mintegy 120 milliárd forintot keretösszegekből a meghirdetett felhívások esetében eddig több mint 17 ezer kérelem támogatásáról hozott döntést az Irányító Hatóság, 45 milliárd forint összegben.

Az erdészeti felhívásokra benyújtott kérelmek száma, összességében azt mutatja, hogy jól dolgoztunk, hiszen sikerült valóban olyan pályázatokat megjelentetnünk, amelyek az ágazat fejlesztését segítik elő.

– Az erdészeti jogcímeik esetében a támogatásokhoz a szakmai háttérrel a Földügyekért Felelős Államtitkárság erdőgazdálkodásért felelős főosztálya adja. Van-e és milyen az együttműködés a két államtitkárság között, mennyire tudják segíteni egymás munkáját?

– A Vidékfejlesztési Program erdészeti intézkedéseit, szakmai irányadó

szervezetek bevonásával, az agrártárca aktív részvételével dolgoztunk ki. Az előkészítés során elsősorban azt a kormányzati szándékot tartottuk szem előtt, hogy az erdőgazdálkodók a lehető legrövidebb időn belül elérhessék a pályázati forrásokat.

A felhívások megjelenését követően az Irányító Hatóság a jogszabályi és gazdálkodói környezethez való minél jobb alkalmazkodás céljából időről időre felülvizsgálja a pályázati kiírásokat, amelyhez továbbra is elengedhetetlen a Földügyekért Felelős Államtitkárság szakmai segítsége, valamint a NAIK Erdészeti Tudományos Kutatóintézzettel folytatott konzultáció.

A felhívások az elmúlt időszakban módosultak. Ennek egyik oka az erdő-törvény változása, másik pedig a beruházási költségek növekedése. Ezeket figyelembe véve az egyes kiírások támogatási összegeit módosítottuk, hogy ezzel is segítsük az erdőgazdálkodókat abban, hogy sikeres fejlesztéseket hajthassanak végre.

– Az erdőtelepítés, fásítás kiemelt kormányzati cél. Meglátása szerint milyen támogatáspolitikai eszközökkel lehetne ösztönözni a gazdálkodókat minél több erdő telepítésére?

– Az erdőtelepítés valóban fontos kormányzati cél. Ezért is hirdettünk meg külön erre a tématerületre felhí-

vást, aminek keretében már megítélünk 7,9 milliárd forintot, közel 4800 hektár erdőtelepítésre.

Ugyanakkor szeretnénk tovább javítani az intézkedés eredményességén, ezért hamarosan módosítjuk a kiírást. Ezt azonban meg kell előznie a Vidékfejlesztési Program ez évi módosításának.

Az Európai Unió Bizottságával többször is egyeztetünk az elmúlt fél év folyamán azokról a módosításokról, amelyek érintik az erdészeti intézkedéseket is. A tervezett változások pozitív irányba módosítják a gazdálkodói lehetőségeket, mind támogatás, mind pedig fajtahasználás tekintetében.

A Vidékfejlesztési Program 2019-es módosításának elfogadását követően az új támogatási elemeket a pályázati felhívásokban is meg tudjuk jeleníteni, amely reményeink szerint ösztönzőleg fog hatni a következő években is a pályázói kedvre.

– Saját magának is jelentős gazdálkodói tapasztalata van. Hogy látja, milyen hasznai vannak a magyar gazdák számára az erdők telepítésének, fásítások, fasorok létrehozásának?

– Hazánk számára a mezőgazdaság fontos nemzetgazdasági ágazat, amely súlyos környezetvédelmi problémákkal is küzd. Az erózióknak, deflációnak kitett területek nagysága évről évre nő.

Az intenzív gazdálkodás terhelő hatással van az élővilágra: Az utak mentén, a táblaszegélyeken egykor népszerű fasorok apránként megfogyatkoztak, pedig ezek az élőhely szempontjából is fontos szerepet tölthettek be, hiszen a mezővédő-, szél- és hófogó, árnyat adó út- és major menti fásítások méhlegelőként is szolgáltak.

A Vidékfejlesztési Program keretében a gazdálkodóknak az élőhely-fejlesztési célú nem termelő beruházások, valamint az agrár-erdészeti rendszerek felhívás keretében volt lehetőségük szántóföldi növénytermesztéssel együtt fásításra is.

A Vidékfejlesztési Program tervezése során ügyeltünk arra, hogy minden erdős intézkedés elérhető legyen a magán-erdő-gazdálkodóknak is, akik benyújthattak, illetve a még nyitott felhívások

esetében a mai napig is nyújthatnak be támogatási kérelmeket.

– *Az erdősítések megvalósításában problémát jelent, hogy a beadott pályázatok bírálata sok esetben késik, ami gátat szab a kifizetéseknek is. Emiatt megtorpanni látszik a beadott pályázatok mennyisége. Várható-e a pályázatok bírálatának és kifizetésének felgyorsítása?*

– Ebben a hétéves programozási ciklusban ügyfélbarát támogatási rendszert működtetünk, aminek keretében akár többszörös hiánypótlási-, adategyeztetési lehetősége is van a pályázóknak. Ez sajnos időigényes folyamat, de mindenképpen a gazdák érdekeit szolgálja.

A pályázati kérelmek feldolgozása során a Magyar Államkincstár minden esetben körültekintően jár el. A terület-alapú kérelmek értékelését keresztellenőrzéseknek kell megelőzniük, amelyet csak abban az esetben lehet lefolytatni, ha minden kérelem beérkezett egy adott támogatási időszakban.

Az Irányító Hatóság és a Magyar Államkincstár azon dolgozik, hogy ez a folyamat a lehető legrövidebb idő alatt lezáruljon, és a támogatói döntések meghozatalának ideje a kérelem beérkezésétől számítva csökkenjen.

– *A költségvetési ciklus hátralévő részében lehetséges-e átcsoportosítás az egyes jogcímek között? Terveznek-e átcsoportosításokat a népszerűbb intézkedésekre, hogy a rendelkezésre álló források az ágazati kereteken belül leghosszabb felhasználhatóak?*

– Az erdőgazdálkodásra fordítható források felhasználását az Irányító Hatóság felülvizsgálja és összeveti az egyes

intézkedésekre beérkezett igényekkel, az adott keretek felhasználási ütemével. Minden, a forrásátcsoportosítást érintő esetben a Földügyekért Felelős Államtitkárság Erdőgazdálkodásért Felelős Főosztály, valamint a szakmai szervezetek véleményét is kikérjük.

Az idei évi programmódosítás előtt is széles körben egyeztetünk a szakmai szervezetekkel az erdős intézkedésekről, hisz mindenkinek az eredményes forrásfelhasználás az érdeke. A Vidékfejlesztési Program záró éveitől kezdve valószínűleg lesz lehetőség forrásátcsoportosításra is, például az erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások támogatására.

– *Az új, 2020–27-es ciklusban változnak-e Vidékfejlesztési Program céljai,*

tervezik-e a pályázatok beadásának, elbírálásának, kifizetésének megreformálását?

– Az Európai Bizottság 2018. június 1-jén mutatta be a KAP 2021–2027-es időszakra vonatkozó jogszabályi javaslatát. A közvetlen támogatásokra és a vidékfejlesztésre vonatkozó szabályokat közös rendeletbe foglalták. Fontos hangsúlyozni, hogy ez a KAP-reformra vonatkozó tervezet egyelőre csak egy javaslatcsomag.

A tervezetről azonban az már most is elmondható, hogy a jelenlegi feltételek hátrányosan érintik Magyarországot, hiszen az Európai Bizottság számottevően csökkentené az agrár- és vidékfejlesztési forrásokat.

A vidékfejlesztésben kiemelt érdekünk amellett, hogy a teljes forrásösszeg ne csökkenjen az előző időszakhoz képest, hogy a vissza nem térítendő támogatások túlsúlya biztosított legyen, valamint fenntartsuk a jelenlegi támogatási intenzitásokat.

A vidékfejlesztési források felhasználása során a célok tekintetében a jelenlegi tagállami rugalmasságot fenn kívánjuk tartani. Továbbra is célunk, hogy a vidékfejlesztési támogatások között az erdőgazdálkodásra fordítható keretek a jövőben is hangsúlyosan jelenjenek meg és az erdőgazdálkodóknak is legyen lehetőség biztosítékmentes előleg fizetésére.

Terveink szerint a 2021–2027-es időszakban is megmaradna valamennyi jelenleg is alkalmazott intézkedés lehetősége. Azonban mindezek érvényre juttatása terén még nagyon komoly tárgyalások állnak előttünk.

Nagy László

Vezetőségválasztó közgyűlés a MEGOSZ-nál

Ünnepélyes keretek között nyitotta meg május 17-én Mocz András elnök a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének mérleg-elfogadó és tisztújító közgyűlését, Budapesten az Erdészeti Információs Központban.

Elsőként megköszönte Tomka Kornélia titkárságvezetőnek évtizedes áldozatos, mindenkor precíz munkáját, és megemlítette, hogy méltán kapta nyugdíjba vonulása alkalmából munkája elismeréseként a miniszteri elismerő oklevél kitüntetést. Bemutatta az új titkárságvezetőt Püspök Melinda környezetgazdálkodási agrármérnök személyében. Felkérte és szavazásra bocsátotta a levezető elnök személyét, majd kezdetét vette a közgyűlés, a minden tagnak megküldött és a helyszínen is ismertett, elfogadott alábbi program szerint.

- Az elnökség beszámolója a 2018-as évről. (Mocz András elnök)
- A Felügyelő Bizottság beszámolója a 2018-as év gazdálkodásáról. (Könnyű István Felügyelő Bizottság elnök)
- A 2018. évi mérleg ismertetése elfogadtatása. (Duska József ügyvezető elnök)
- A 2019. évi költségvetési terv ismertetése, megvitatása, jóváhagyása. (Duska József ügyvezető elnök)
- MEGOSZ-tagság revíziója, kizárólagos tagok listájának ismertetése. (Duska József ügyvezető elnök)
- Vezetőségválasztás 2019–2024 ciklusra.
- Jelölő Bizottság beszámolója és jelöltek listájának ismertetése. (dr. Sárvári János, Jelölő Bizottság tagja)
- Szavazatszámoló Bizottság megválasztása, szavazás lefolytatása. (Szavazatszámoló Bizottság megválasztott elnöke: dr. Sárvári János, tagjai: dr. Szép Tibor és Németh Imre.)
- MEGOSZ Alapszabályának módosítása. (Duska József ügyvezető elnök)
- Január 1-jétől életbe lépő tagdíjrevízió előkészítésére az elnökség felhatalmazása a megfizetendő tagdíjak tervezetének ismertetése, és elfogadtatása. (Duska József ügyvezető elnök)
- Egyebek

A MEGOSZ vezetősége a küldöttgyűlési választások után

A közgyűlés a napirendeken végighaladva elfogadta Mocz András elnök beszámolóját, a Felügyelő Bizottság jelentését és a 2018. év mérlegét. Megtárgyalta és jóváhagyta 2019. év gazdálkodási tervét.

A Jelölő Bizottság jelentése alapján elkészített szavazólapokkal a közgyűlés meghozta döntését és megválasztotta a MEGOSZ új vezetőségét.

Az új 2019–2024 ciklusra választott vezetőség tagjai a következők

Elnök: **Mocz András**
 Ügyvezető elnök: **Duska József**
 Alelnök: **Bodor Dezső Károly**
Csillag Vince
Dombovári Dénes
dr. Ódor József
Sárközy Tamás
Sipos István
 Felügyelő Bizottság elnök: **Könnyű István**
 Felügyelő Bizottság tag: **dr. Hegedűs Attila**
Mikó Károly

A választási eredmény kihirdetését követően Mocz András, a MEGOSZ újonnan megválasztott elnöke megköszönte a bizalmat és néhány mondatban felvázolta a szövetség előtt álló feladatokat és kérte a tagság aktív közreműködését. (Az elnöki beszámoló és feladatterv külön cikkünkben olvasható.)

Kijelentette, hogy a bevált gyakorlatnak megfelelően, a szakmai érdek-

védelmet fontosnak tartó partnerekkel (OEE, NAK, Pro Silva Hungaria) továbbra is szoros kapcsolatot szeretne fenntartani, mert a sikeres érdekvédelem záloga az összehangolt, egymást segítő, folyamatosan a feladatokra koncentrááló munka.

Elmondta, hogy a szövetség nyitni szeretne az erdészeti szolgáltatók és a fával, erdővel kereskedő cégek, szakemberek felé. Fontosnak tartja az európai magánerdő-tulajdonosokat tömörítő szervezetben (CEPF) a magyar érdekek képviselését. Mindezt megelőző feladata a szövetségnek a tagság érdekeinek képviselése a jogalkotási feladatokban, segítve az erdőtulajdonosokat, erdőgazdálkodókat, hogy kiszámítható környezetben kezelhessék erdeiket.

A következő napirendben a levezető elnök ismertette, hogy az alapszabályban rögzített módon április végéig kell a tagdíjat befizetni és mivel ez az adóbevallási időszakkal egybeesik, így sajnos sokan késnek. Javasolta, hogy a közgyűlés módosítsa az alapszabályban szereplő dátumot szeptember 30-ra. A módosítással a hagyományosan ebben az időben megrendezésre kerülő MEGOSZ országos találkozó értesítéseivel együtt lehetne bekérni a tagdíjakat, ezzel pénzt és munkát lehetne megtakarítani, és a tagságot is tehermentesíteni. A közgyűlés elfogadta a javaslatot és határozatával módosította a befizetés dátumát.

A nyolcadik napirendként a levezető elnök kérte a közgyűlés felhatalma-

zását ahhoz, hogy az elnökség dolgozza ki és vezesse be 2020. január elsejétől az új átdolgozott tagdíj szabályzatot. Elmondta, hogy szükségessé vált a tagdíjak korrekciója, nyitni célszerű a magánerdőkben erdészeti szolgáltatást végzők felé.

A szakirányítást végző szakemberek és a gazdálkodók nem azonos bevételi lehetőségek között dolgoznak, és a működőképesség megtartásához is szükséges a tagdíjbevételek emelkedése. A tájékoztató megvitatása után a közgyűlés elfogadta a javaslatot, és felhatalmazta az elnökséget a korrekció kidolgozására és bevezetésére.

Az egyebek napirendi pontban dr. Szép Tibor felszólalásában elmondta, hogy a MEGOSZ képvisellete az európai magánerdő-tulajdonosok szervezetében a CEPF-ben folyamatosan biztosított, de figyelmeztetett, hogy az EU Parlamentben az összes, közel tízmillió tulajdonost tömörítő magánerdőnek nincs olyan létszámú képvisellete, mint például egy zöld vagy környezetvédő szervezetnek.

Figyelmeztetett, hogy a 2020-tól kezdődő ciklusban a környezetvédő törekvések erősödni fognak, és ezt jól átgondolt stratégiával az erdőtulajdonosoknak a saját javukra kell fordítani, mert a klímavédelem, a szén-dioxid-lekötés az erdők fenntartásával gyarapításával képzelhető csak el.

A napirendben még több hozzászólás hangzott el az osztatlan közös tulajdonú erdők kezelésének nehézségeiről, és tervezett osztatlan erdőtulajdonosztérválásztásáról, kiméréséről.

Többen felvetették a szakirányítási támogatás hiányát, és azt, hogy az erdőgazdálkodók az erdő fenntartásával, kezelésével megvalósítják a legmagasabb szintű klímavédelmet, hozzájárulnak az ország ökológiai stabilitásához,

de ezért nem kapnak támogatást, míg a mezőgazdaság többi szereplője egyszerű földalapú támogatásokban részül a tulajdonával vagy gazdálkodói területével arányos mértékben.

A napirendek lezárását követően a MEGOSZ új elnöke Mocz András megköszönte a megjelentek aktív részvételét, gratulált a megválasztott tisztségviselőknek és bezárta a közgyűlést.

A Felügyelő Bizottság jelentése a MEGOSZ közgyűlésnek, az egyesület pénzkezelésének felülvizsgálatáról és a költségvetés véleményezéséről – kivonat

A mai, vezetőséget választó közgyűlésünk az alapszabály előírásainak megfelelően lett összehívva, hiányosságot a Felügyelő Bizottság a közgyűlés előkészítése során és a Jelölő Bizottság munkájában, nem tapasztalt.

A Felügyelő Bizottság kitűzött céljai:

- A mindig szükségszerű érdekképviselő folyamatos fenntartásának az érdekében, az alapszabályban megfogalmazott szabályok betartását ellenőrizni, hibákat feltárni, biztosítani a MEGOSZ hosszú távú működésének törvényes lehetőségét.
- A közgyűlési és elnökségi döntések figyelemmel kísérése, gazdasági pénzügyi vizsgálatok lefolytatásával a jogszerű gazdálkodás előmozdítása.
- A közgyűlés teljes körű tájékoztatása a MEGOSZ gazdálkodásáról.

A Felügyelő Bizottság feladata annak az ellenőrzése, hogy az egyesület szervei az egyesület működése során hogyan tartják be a jogszabályok, az alapszabály az egyesület közgyűlési és elnökségi határozatainak a végrehajtását. A vizsgálat lefolytatásának a célja, az egyesület könyvelési anyagának és

az azt alátámasztó számviteli nyilvántartások egyezőségének, a megállapítása, valamint az ezekre támaszkodó pénzügyi beszámoló véleményezése.

A Felügyelő Bizottság az Alapszabály IV. fejezet 31. pontjának a felhatalmazása alapján ellenőrizte, az egyesület 2018. évi időszakára vonatkozó könyvelését és az azt alátámasztó bizonylatokat.

A Felügyelő Bizottság a mérleg adatait, a pénzforgalmi kimutatás szerinti elszámolást és a tervezett költségvetést megvizsgálva, azt közgyűlés elé terjeszthetőnek és hitelesnek találta.

Felügyelő Bizottság megállapításainak összefoglalása:

- A 2018. évi pénzügyi beszámoló sorai a számviteli előírásoknak megfelelően, a könyvelési összeített adatokkal egyezők, azok a valós adatokat tartalmazzák.
- A 2018. évi mérleg szerinti eredmény javítja az egyesületünk működésbiztonságát.
- Az ellenőrzésünk alapján megállapítható, hogy a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének a gazdálkodása, pénzkezelése, könyvvezetése, elszámolása megfelel, a 2011. évi CLXXV. az egyesületi jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló törvénynek és a 2004. évi C. a számvitelről szóló törvényben foglaltaknak.

A Felügyelő Bizottság véleménye:

- Az ellenőrzés során, a Felügyelő Bizottság az egyesület 2018. évi gazdálkodását átfogóan ellenőrizte. Az elkészített könyvviteli beszámoló megbízható valós képet ad az egyesület vagyonáról, annak összetételéről, a pénzügyi helyzetről és a tevékenységünk eredményéről.
- A Felügyelő Bizottság az ellenőrzés során, nem talált jogszabálysértésre, vagy az egyesület érdekeit sértő eseményre, mulasztásra utaló körülményt, vagy a vezető tisztségviselők felelősségét megalapozó tényre való utalást.
- A Felügyelő Bizottság megállapítja, hogy az egyesület működőképessége az időben előre tekintve fenntartható.
- A Felügyelő Bizottság javasolja a MEGOSZ közgyűlésnek, a 2018. évi mérlegbeszámoló és a 2019. évi költségvetési terv elfogadását.

MEGOSZ

Elnöki beszámoló és feladatterv a MEGOSZ közgyűlésen

Ismert az a tény, hogy hazánkban több mint 500 000 ember rendelkezik erdőtulajdonnal, és több, mint 38 000 erdőgazdálkodó kezeli a magántulajdonú erdők mintegy 75 százalékát. A különbség még ma is rendezetlen, tehát nincs közel kettőszázezer hektár erdőnek gazdálkodója.

A nagy létszámú erdőtulajdonos és erdőgazdálkodó ellenére szövetségünk mintegy 800 fős tagsággal működik. Szükséges, hogy szervezetünk működését, szakszerű gazdálkodását a társadalom kellőképpen elismerje.

A szélesebb társadalmi környezettel is meg kell, és el kell ismertetni a magánerdő-gazdálkodás mibenlétét, problémáját, eredményeit. Rendkívül fontos cél a magánerdő-gazdálkodókkal, tulajdonosokkal megismertetni, megértetni a Szövetség céljait és az összefogás szükségességét.

El kell érni, hogy az Egyesület széles körű, nagy létszámú tagsággal rendelkezzen. A minél nagyobb létszámú tagság, a széles társadalmi bázison túl, a működés anyagi alapjának, a Szövetség ismertségének és elismertségének is záloga. Ez csak eredményes kommunikáción keresztül valósítható meg.

A MEGOSZ a magánerdő-gazdálkodók általános érdekképviseletét ellátta, ez volt a legfontosabb feladat. Az érdekképviseletet megjelenítettük kormányzati szinten is. Korrekt, szakmai alapokon nyugvó partneri viszonyt alakítottunk ki a kormányzati szervekkel, amelyeket együttműködési megállapodásokban rögzítettünk.

Jó szakmai és személyes kapcsolatot alakítottunk ki a minket támogató és elismerő társadalmi szervezetekkel, az Országos Erdészeti Egyesülettel, a Nemzeti Agrárgazdasági Kamarával, a FAGOSZ-szal, a Pro Silva Hungaria Egyesülettel, és a mezőgazdaság további szereplőivel, és meghatározó volt számunkra a tisztességes kapcsolat megteremtése az államerdészet szereplőivel.

Nemzetközi kapcsolataink tekintetében a MEGOSZ a magyarországi magánerdők képviseletében kizárólagosan tagja a 27 tagot (országot) számláló

Európai Magánerdő Tulajdonosok Szövetségének.

Az erdőgazdálkodást érintő jogalkotás újabb, a magánerdő számára fontos fejezethez érkezett, az erdőkezelés az erdészeti szakirányítás szabályozásának kialakítása folyik, ami a magánerdő-tulajdonosok, de még inkább a magánerdő-gazdálkodók számára meghatározóan fontos.

A MEGOSZ egyik meghatározó feladata a szakirányítási támogatás újbóli bevezetésének megoldása. A szaktárca

kérésünket meghallgatva, tervezi a 2020. évi költségvetési törvényben megjelentetni a szakirányítás támogatását. Ezáltal a szakemberek százainak munkájával újra csökkenhetne a gazdálkodó nélküli, rendezetlen erdőterületek aránya. Törvényes rendezés nélkül viszont nem vonható gazdálkodásba a magánerdők jelentős hányada.

Kiemelt feladat a birtokrendezések megkezdése – amihez a jogi szabályozás már készül – és az erdőterületek örökösödés okán bekövetkező aprózódásának megállítása. Szükséges az erdőt érintő örökösödési eljárás megváltoztatása, szabályozása, az egy hektár alatti erdőterületek keletkezésének megállítása. A sürgősség alátámasztására egy adat: a rendszerváltás óta a magánerdők több mint felét érintette hagyatéki eljárás.

A rendezést segíti elő az állami és magánterületek cseréjének és forgalmazásának eszszzerű határon belüli támogatása, és az életjáradéki program keretében megjelent állami és magánterületek osztatlan közös tulajdonának

felszámolása ami ugyancsak sürgős feladat.

A MEGOSZ garantáltan szeretné a 2020–2027 közötti időszakban elérni a vidékfejlesztési támogatások tekintetében az előző ciklus magánerdőt támogató forrásainak nagyságrendjét, vagy csökkentés esetén annak korábbival arányos részét. A források felhasználásához szükségesnek látjuk a MEGOSZ-tagságot.

Az erdő használójának felelőssége és feladata az erdő fenntartása. Ezzel a tevékenységgel elválaszthatatlanul együtt jelennek meg azok az ökológiai szolgáltatások, amiket az erdő jelenléte biztosít. Az állami kezelés alatt álló erdőkben ezt az állam mint tulajdonos, állami forrásból, bevételből biztosítja, míg a magánerdőben a tulajdonos, a gazdálkodó saját költségeit növeli ezen szolgáltatások fenntartása. Nem lehet elvárni a magánerdő tulajdonosától, gazdálkodójától, hogy teljes mértékben felvállalja a köznek tett szolgáltatások költségeit.

Egyre több szervezet védi, figyeli, kutatja az erdő életközösségét, aminek eredményeként értékes adatbázisok jönnek létre, megalapozva a természetközeli gazdálkodást. Amíg ezeket az adatokat féltik az erdőt kezelő szakembertől vagy az erdő tulajdonosától, addig nem lehet a természeti értékekkel, vagy azok megőrzése érdekében az erdővel felelősen, szakszerűen gazdálkodni. Akinek a birtokában van az adat, az információ, annak felróható az elhallgatás miatt bekövetkező kár. Kötelessége kell hogy legyen minden információt közölni a tulajdonosokkal, gazdálkodókkal a területükön megtalálható értékekről, ellenkező esetben felelőssége megállapítható.

Végül szeretném kiemelni erdőt szerető honfitársaink áldozatos munkáját, aminek eredményeként az elmúlt húsz évben több mint 200 000 hektár új erdő jött létre, ami tíz százalékkal növelte az ország erdőterületét. Ez a zöld felület, a megjelent új erdő szén-dioxid-lekötése a valós, a kézzelfogható klímavédelem.

Mocz András
elnök, MEGOSZ

A MEGOSZ vezetősége 2019–2022

Az alábbi névjegyek segítségével a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége új vezetőségét mutatjuk be.

Mocz András – elnök

erdésztechnikus (1983), okl. erdőmérnök (1991)

Sopronban erdésztechnikusként végzett 1983-ban, majd ugyanitt erdőmérnöként 1991-ben. A HM Kaszói Rt. fahasználati osztályvezetője volt 1992-től, 1994-től az állami erdőgazdaság erdészeti igazgatója. 1998-tól magánerdő-gazdálko-

dó, a Mocz és Társa Magánerdészeti Kft. tulajdonosa. Alapítástól a MEGOSZ tagja, 2017 óta annak elnöke. 2009-ben Pro Silva Hungariae díjban részesült. 1990-től az OEE tagja, két ciklusban magánerdő-gazdálkodásért felelős alelnök. Somogy megyében a Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara vidékfejlesztési alelnöke.

Duska József – ügyvezető elnök

*okleveles erdőmérnök (1981)
fatermesztési szakmérnök (1988)*

Gazdálkodási gyakorlatot az EGERERDŐ Zrt. Felsőtárkányi Erdészeténél majd gazdaság termelési osztályán, a bükk erdészetek erdőkezelésének irányításával szerezte meg. 1993-tól 2011-ig a Bükk Nemzeti Park igazgatóhelyettese, majd igazgatója. Feladatai mellett 1996-tól a MTA Miskolci Erdészeti

Szakbizottság titkára négy ciklusban, majd társelnöke egy ciklusban. 2002–2011-ig a MTA Erdészeti Bizottsága, Erdészettudományi Albizottságának tagja, 2004–2012 között a Magyar Nemzeti Erdőrezervátum Bizottság tagja, 2010–2012 az Országos Erdőtanács tagja. Az Erdőmérnöki Kar címzetes egyetemi docense, a Pro Natura díj tulajdonosa. 1981-től az Országos Erdészeti Egyesület tagja, 2002–2006-ig általános alelnöke. 2014-től a MEGOSZ LIFE program-vezetője, 2017-től a szervezet ügyvezető elnöke.

Bodor Dezső Károly – alelnök

erdésztechnikus(1979), okl. erdőmérnök (1986)

1979-ben Sopronban erdésztechnikusként, majd 1986-ban erdőmérnöként végez. 1987-1993 között a Bakony MGTSZ Zirc Erdészeti Társaság vezetője, 1993–96 között erdőfelügyelő, 1996-tól ma-

gánerdő-gazdálkodó. 1975 óta OEE-tag, 2006–2010 között magánerdős alelnök. 2000 óta MEGOSZ-tag, 2004–2015 között az Ellenőrző Bizottság elnöke, 2015 óta alelnök. 2015-től Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara Veszprém megyei erdő- és vadgazdálkodási osztályelnöke. 2018-tól Országos küldött. 2014-ben Pro Silva Hungariae díjat kapott.

Csillag Vince – alelnök

*okleveles erdőmérnök (2006),
faiipari mérnök (2007)*

2006–2009 között a Hegyháti Erdőbirtokossági Társulat erdészeti ágazatvezetője, 2009-től a Csillag-VV Erdőgazdálkodási Kft. ügyvezető igazgatója. 2013-tól erdőgazdálkodási és vadgazdálkodási szaktanácsadó, illetve a Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara Zala megyei és országos küldötte.

lag-VV Erdőgazdálkodási Kft. ügyvezető igazgatója. 2013-tól erdőgazdálkodási és vadgazdálkodási szaktanácsadó, illetve a Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara Zala megyei és országos küldötte.

Dombóvári Dénes – alelnök

okl. erdőmérnök (2004), pénzügyi közgazdász (1996), vadgazdálkodási (2004) és környezetgazdálkodási mérnök (2007)

1995-től magánerdő-gazdálkodó saját és családja erdőterületein. 2005-től saját cégében folytat-

ja az erdőgazdálkodási tevékenységet. Nógrádi Erdőbirtokossági Társulat elnöke, a Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara Erdő- és Vadgazdálkodási Osztály országos tagja, illetve országos küldött. A MEGOSZ alelnöke már a harmadik ciklusban.

Dr. Ódor József – alelnök

*okleveles erdőmérnök (1984),
okleveles közgazda (1992)*

Erdészeti gazdasági szakmérnöki és rendszer-szervező képesítést szerzett 1989-ben és 1993-ban. 1984–1997 között a Gemenci Zrt.-nél üzem-

gazdász, gazdasági igazgató, gazdasági vezérigazgató-helyettes, majd megbízott vezérigazgató. 1997-től magánerdő-gazdálkodó, több vállalkozásban ügyvezető. 2003 óta a MEGOSZ alelnöke. 2018-tól a Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara Bács-Kiskun megyei alelnöke.

Püspök Melinda – titkárságvezető

környezetgazdálkodási agrármérnök (2006)

A Tessedik Sámuel Főiskola, Mezőgazdasági Víz- és Környezetgazdálkodási főiskolai karon végzett, környezetgazdálkodási agrármérnök-

ként (2006). 2009–2019-ig humánügyi előadóként dolgozott a BKV Zrt.-nél és mellette 2006–2018-ig egyéni vállalkozó volt. 2019. április 1-jétől tölti be a MEGOSZ titkárságvezetői pozícióját.

Sárközy Tamás – alelnök

okl. erdőmérnök (1989), okl. természetvédelmi szakmérnök (2001)

1989–1991 németországi szakmai feladatokat végzett. 2002-től máig a Jászberényi Állatkert vezetője, 1999-től erdőtervező, majd erdőfelügye-

lő. 2012-től az Ártéri Erdőbirtokossági Társulat erdőmérnöke és a Naturholzprodukt Kft. ügyvezetője. 2013 óta a Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara Jász-Nagykun-Szolnok megye kamarai osztályelnöke, a MEGOSZ alelnöke. Pro Silva Hungariae emlékplakettet kapott 2017-ben.

Sipos István – alelnök

okleveles erdőmérnök (1989), mezőgazdasági környezetvédelmi szakmérnök (1993), vadgazdálkodási szakmérnök (1995)

1989-től a Kiskunsági EFAG-nál és jogutódjainál többféle szakmai feladatot végzett. 2009-től ma-

gánerdő-gazdálkodó. Teljes körű szakirányítói és integrációs tevékenységet végez több vállalkozásban. 2012 óta a MEGOSZ alelnöke. 2013-tól a Bács-Kiskun megyei Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara Erdő- és Vadgazdálkodási Osztályának elnöke.

A Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége (MEGOSZ) társas erdészeti termelő egységek, társaságok, társulatok, valamint az egyéni erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók országos érdekképviseleti szerve, az 1994-ben alapított Társas Erdőgazdálkodók Országos Szövetségének jogutódja. A szövetség célja: tagjainak gazdasági és szakmai érdekképviselete, érdekegyeztető feladatainak ellátása.

Vízpotenciál a növényélettan fehér akáca

2016. év szeptemberi számában egy nagyon érdekes cikk jelent meg az Erdészeti Lapokban prof. dr. Bartha Dénes tollából Tények és tévhit a fehér akác első európai megjelenéséről címmel. Számomra ebben a cikkben az volt a legmegdöbbentőbb, hogy Linné úgy jegyezte be ezt a növényt *Robinia pseudoacacia* néven 1753-ban a *Species Plantarum* alapvető művében, hogy kettős hibát vétett. Egyrészt hibás a bejegyzett növény fajneve, de hibás a nemzetség neve is. Ezt Bartha Dénes korhű ábrákkal bizonyítja és leírja. Akit érdekel, és még nem olvasta el, pótolja. Megéri, mert rávilágít arra a tényre, hogy a tudományban bizony vannak hibák.

A fehér akác elnevezésével kapcsolatban már nem tehetünk semmit. Idézve a fenti cikkből: „A név [...] ott szerepel a botanikai nomenklatúra bibliájának 722. oldalán, s ezáltal szent és sérthetetlen”. A cikkem meglehetősen sejtelmes címadása arra utal, hogy a növényélettanban mára már világszerte elterjedt és oktatott, a fák vízszállításához szorosan kötődő vízpotenciál is gyanús lehet.

Az Erdészeti Lapok 2016. év januári és júniusi számában már írtam egy folytatásos cikket a *Fák vízszállításáról újszerűen* címmel. Az írásaimban rávilágítottam arra, hogy a fák vízszállításáról alkotott eddigi elméletünk hibás, majd leírtam az új elméletet is a bizonyítással együtt. Írásom óta eltelt már három év. Elméletemet tovább fejlesztettem, s új részletekkel egészítettem ki. Műszereket is készítettem. Amit állítok, azt mérésekkel bizonyítani is tudom. Ugyanakkor a hagyományos elmélet cáfolatára is egyre több bizonyítékom van, a legjelentősebb a címben említett vízpotenciál.

Mielőtt a vízpotenciál tárgyalását elkezdeném, foglaljuk össze röviden, amit a fák vízszállításáról tudni érdemes. A fákban történő víz szállításának az az elmélete, mely szerint a víz szállításának legfontosabb hajtóereje a víz párolgása következtében a párologtató elemeken megjelent meniszkuszok (a kapilláris folyadékoszlop görbült felszínei) által létrehozott szívás, melyet alulról a gyökérnyomás is megámogat, hibás.

Hibás, mert:

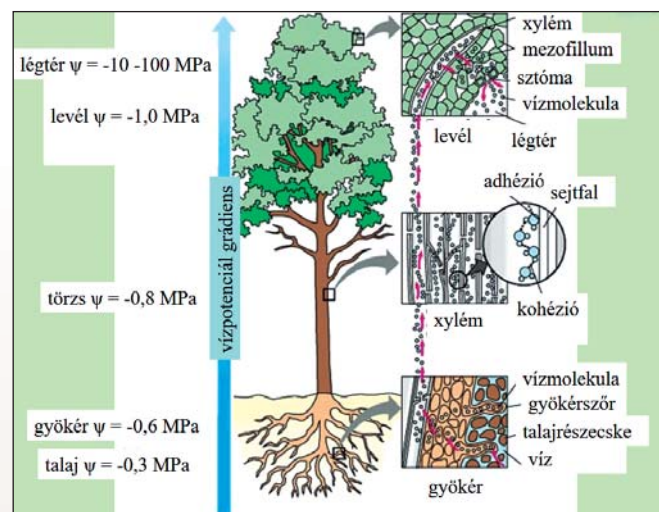
- A rendszerben nincs elegendő erő. Az ismert kapillárishatással az emelés maximális mértéke a természetben sehol nem haladja meg az egy métert. Az ozmózis jelenségen alapuló gyökérnyomás (nyomóerő) folyamatos vízszállításra alkalmatlan, mert az erő csak az általa működtetett mechanizmusa révén képes folyamatos munkavégzésre, például víz szállítására. Munkavégzés csak akkor következhet be, ha az erőnek lehetősége van állandóan úton elmozdulni.
- Hibás a mechanizmusa. Vízet szállítani csak úgy lehet, hogy a felszívott vizet kinyomja a rendszer. Szivattyúknál ez történhet azonos időfázisban (kütszivattyú), de történhet késleltetve is. Ezek a késleltetett vagy eltérő időfázisú szivattyúk, amikor a szívás a nyomáshoz képest késleltetve történik (szívó-nyomó kút). Vízet szállítani úgy nem lehet, hogy alul nyomok felül szívok, és úgy sem, hogy csak szívok, vagy csak nyomok.
- Egy közép-magasnak tekinthető véghasználat korú húszméteres bükk legmagasabbban lévő levelében a

belső ellenállástól függően két atmoszféránál nagyobb szívóhatás keletkezik. Könnyen belátható, hogy egy ilyen nagy szívóerő a levél, és ezzel együtt a fa azonnali pusztulásához vezetne. Egy rendszer, jelen esetben a fa vízszállító rendszere akkor működik a célnak megfelelően, ha működőképes a mechanizmusa, létezik ehhez illeszkedő, megfelelő nagyságú, állandóan ható, munkavégzésre alkalmas erő úgy, hogy a levél-szövetek ezt az erőt képesek elviselni. Ezeket a feltételeket a régi rendszer nem tudja teljesíteni.

Ha nem így, akkor hogyan szállítják a fák a vizet? Párolgáskor a lombkorona irányába nem szívás, hanem nyomás történik, a párologás miatti hőelvonás következtében előállt vízcsőkeresztmetszet csökkenése miatt.

Éjszaka a párologás szünetelésekor, a légrés záródásakor beindul egy hőkiegyenlítődési folyamat, ami visszaállítja a cső eredeti keresztmetszetét, ami szívást generál, és felszívja a vizet a talajból.

Az elmondottakból belátható, hogy a vízszállításnak ez az újfajta mechanizmusa csak fiatal, összehúzódásra képes csövek esetén lehetséges. Mivel a csőben nyomásgradiens alakul ki (alulról felfelé haladva a hidrosztatikus nyomás fokozatosan csökken), változó nagyságú szívó-, illetve nyomóerőre van szükség, ezért a cső leszakaszolt.

A vízpotenciál alakulása a talaj – növény – levegő rendszerében

Így a víz mozgatása egyenlő nagyságú a leszakaszolás darabszámának arányában kisebb erővel is végbe mehet. Ez a leszakaszolás pedig egy perisztaltikus mozgásformát eredményez.

A cső tehát eltérő időfázisban szívó-nyomó perisztaltikus mozgást valósít meg. A légrés zárásakor az egész rendszer keresztmetszete perisztaltikusan pulzálva nő. Ez a szívási szakasz. Nappal pedig az éjszaka megduzzadt cső perisztaltikusan pulzálva csökken. Növények esetében a nappal hossza légrésnyitástól légrészárásig tart. Nagy meleg esetén előfordul a légzőnyílás bezáródása, különösen a kora délutáni napszakban. Ekkor a növény egy idő után elkezdi vizet szívni. A kora délutáni légrés zárása közismert tény a növényélettannal foglalkozók számára.

A fent leírt jelenséget bizonyítani és láthatóvá is tudom tenni, egy erre a célra általam kifejlesztett műszer segítségével. Későbbiekben erről részletesen beszámolok.

Vízpotenciál a nagy leleplező

A hagyományos elmélet tarthatatlanságára legjobban a vízpotenciál-elmélet világít rá. 1960-ban egy ausztrál és egy amerikai kutató javasolta, hogy a víz kémiai potenciálját vegyék alapul a talaj–növény–levegő rendszer értékelésekor, mely szerint az említett rendszerben egy állandó vízpotenciál-különbség van. Javasolták továbbá, hogy a tiszta víz vízpotenciálját tekintsék nullának.

A vízpotenciál egy rendszer, vagy rendszerben lévő víznek a kémiai potenciálja nyomásértékben kifejezve a tiszta víz kémiai potenciáljához viszonyítva. Egysége a megapascal (MPa) $1 \text{ MPa} = 10 \text{ bár} = 10 \text{ atmoszféra}$. Ha a tiszta víz vízpotenciálja a legnagyobb (0), akkor az oldatok vízpotenciálja ennél kisebb, azaz negatív érték.

Tehát a fán felfelé haladva az oldat az egyre kisebb vízpotenciálú hely felé áramlik, így a szívási érték egyre nagyobb lesz. Ez szívás esetében leszakaszolatlan állapot mellett logikus is lenne, hisz a fán a víz csak akkor tudna áramlani, ha képes lenne legyőzni a gravitációból adódó hidrosztatikus nyomást, és a belső ellenállásokat, mely a fán felfelé haladva egyre nagyobb szívást igényel.

Ez a szívási érték a levélben már mínusz 1,0 MPa, a légtérben pedig mínusz 10, mínusz 100 MPa érték! „A mérések alapján Ausztráliában a száz méter magasságúra nőtt eukaliptuszfák leveleiben nem ritkaság a mínusz harminc, és a mínusz negyven atmoszféra közötti vízpotenciál” írja cikkében *Sutcliffe James*.

A fizika törvénye szerint ebben az esetben a növénynek a nyitott légrésen keresztül levegőt kellene beszívni, mint ahogy a kütszivattyú is levegőt szívna be, ha kifűrnánk a szívott vízszakaszú cső bármely magasságában a levegővel érintkező részét.

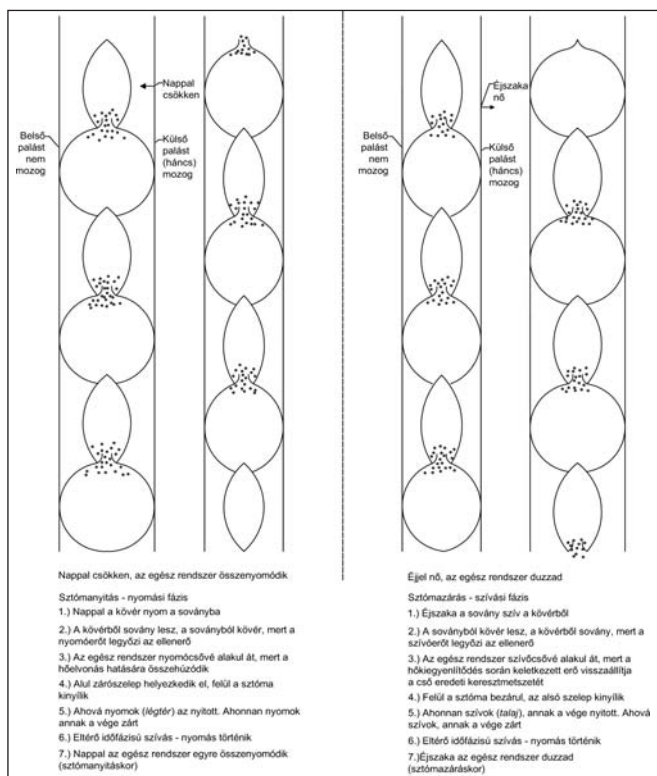
Mivel a vízpotenciál fogalmát a talaj–növény–levegő rendszer értékelésére hozták létre, teljesen világos, hogy párologáskor a szívás a levegőben is folytatódik. Tehát a levegő szívja ki a vizet a légrésen át.

A probléma itt csupán annyi, hogy tengerszint közelében közelítőleg egy fizikai atmoszférán élünk. Ezt *Evangelista Torricelli* 1643-ban bizonyította, majd 1654-ben *Otto von Guericke* a Regensburgban egybegyűlt fejedelmek előtt bemutatta a híressé vált kísérletét. Ebben a kísérletben a maga által kifejlesztett légszivattyúval két üres félgömb közül kiszivattyúzta a levegőt. A gömb két ellentétes oldalára nyolc-nyolc lovat állítva tapasztalta, hogy a tizenhat ló nem volt képes a negyvenöt centiméter átmérőjű félgömböket széthúzni. (*Otto von Guericke híres német fizikus s egyben Magdeburg polgármestere is volt, így kísérlete a magdeburgi féltékék néven vonult be a fizika történetébe.*)

Hány atmoszférát szívott ki a fizikus a félgömbökből? Pontosan annyit, amennyit belezárt, egy atmoszférát, és ekkor érte el a csillagközi tér állapotát, a nulla atmoszférát. Tehát a földi viszonyok között a levegőben létező legnagyobb szívási érték egy atmoszféra, de ebben az esetben a levegőt be kell zárni.

A legalacsonyabb tengerszinti légnyomást nyolcszázhatvan hektopascalt, egy tornádó tölcserében mérték Dél-Dakotában (USA) 2003. június 24-én, ami a normál ezertizenhárom hektopascalhoz, vagyis a Torricelli által kimért hétszázhatvan higanymilliméterhez, a tulajdonképpeni egy fizikai atmoszférához viszonyítva nem jelentős csökkenés.

Fogalmazzuk meg mi történt. A vízpotenciál megbuktatta a hagyományos elméletet, úgy, hogy közben maga is megbukott. Vízpotenciál ezek szerint a fában nincs. Ezzel az is nyilvánvalóvá vált, hogy a párologáskor a légtérbe a vizet csak nyomással lehet kijuttatni, ahogy a szivattyúk is teszik.

Pulzáló rendszer működése

Felmerül a kérdés, hogy száz méter magas fák esetében hogyan tudtak kimérni mínusz harminc és mínusz negyven atmoszféra közötti vízpotenciált a száz méteren lévő fák leveleiben. A mérést Scholander-féle nyomáskamrával végezték el. „E módszer lényege az, hogy egy ötszáz kPa gáz nyomásának is ellenálló kamrába úgy helyeztek el egy levelet, vagy leveles szárat, hogy a levélnyél, vagy a szár vágott vége kiáll az edény szájára rögzített zárszerkezetből. Ezután valamilyen gázt, például nitrogéngázt engednek a kamrába, s a gáz nyomását addig növelik, míg a folyadék nem jelenik meg a növénynek a kamrából kiálló vágott felületén. Ekkor egyensúlyi helyzet áll fenn a levél sejtjei, és a farészben levő nedv között, és gáznyomás pontosan ellensúlyozza a levél sejtjeinek a vízpotenciálját.” (*Sutcliffe James*).

A vélt szívási értéket a nedv megjelenésekor olvassák le. A mérési módszer legalapvetőbb hibája, hogy a hagyományos elmélet szerint szívó- és nyomócsöveket is átvágunk a szár levágásakor. A vízcső szívócső, de a floém tápanyagszállító rostacsöve nyomócső. Erre úgy jöttek rá, hogy a vezérhajítás csúcsrügye alatt szívó szipókás rovarok szívó száj-szervének átvágásakor nyomással cukros nedv folyt ki.

Az elméletem szerint párologáskor csak nyomócsöveket vágunk át, tehát a víz is és a tápanyag áramlása is nyomással történik. A hagyományos elmélet szerint a levélben egy nagy szívást kellene átalakítani egy kis nyomássá. Ilyen szívást nyomássá átalakító mechanizmus a levélben nem található.

A mérési elv további hibája, hogy a szár nedvtartalmától függően változik annak belső ellenállása is. Tehát a vízpotenciált méréssel soha senki nem tudta bizonyítani, mert az e célra kifejlesztett eszköz vízpotenciál kimutatására alkalmatlan.

A nyomáskamrával történt mérési anomália abból adódhatott, hogy a vízpotenciál mérésével foglalkozni akaró biológus feltehetőleg elfelejtette megmondani a műszerkészítőnek, hogy a szárban nyomócsövek is vannak. (*Valószínű, hogy a pulzáva mozgó vízcső mozgatja ki a tápanyagszállító floém rostacsövekből a lyukakon keresztül a tápanyagot*

az osztódó szövetekhez egy állandó nyomást fenntartva. Ezt eddig ozmózissal magyarázták.)

Hol vannak a tartályok, és hol vannak a szelepek?

A víz fákban történő szállítása a vízszivattyúk működéséhez hasonlítható, azért mert hasonló rendszerek hasonlóképpen működnek. A víz szállítására kifejlesztett szivattyúknak két típusuk ismert.

Egyik az azonos időfázisban szívó-nyomó szivattyú. Ilyen a kútszivattyú vagy a fogaskerék szivattyú. Ezekre a szivattyúkra jellemző, hogy a befolyó, és a kifolyó nyíláson keresztül folyamatosan áramlik a víz, és a szivattyú mindkét vége nyitott. Az ilyen szivattyúknál a víz áramlását a beömlő, és kiömlő nyílás között elhelyezkedő forgó mechanizmus biztosítja, ami a rendszert két részre osztja. A beömlő nyílás és a forgó mechanizmus egyik fele között a szívott, annak túloldala és a kiömlő nyílás között pedig a nyomott víz található.

A szivattyúk másik típusa, amikor a szívás és a nyomás nem azonos időfázisban történik. Ilyen például a közismert szívó-nyomó kút, vagy a kevésbé ismert, a vízzállító csőhöz hasonlóan oldalirányú erővel működtetett piston pumpa. Ezekre a szivattyúkra jellemző, hogy egy tartályba szívják fel a vizet. Ekkor a tartály és a szívócső közötti szelep kinyílik, de a tartály és a légtér közti szelep zárva marad. A következő lépésben a tartályba felszívott vizet kinyomjuk. Ekkor a szívásnál nyitva levő szelep bezárul, de az addig zárva lévő szelep kinyílik. Ebből a folyamatból következik az, hogy ahonnan szívók annak vége nyitott, ahova szívók (tartály), annak vége zárt. Ez a szívási fázis a szívott vízszakasszal. Nyomásnál pedig ahova nyomok annak vége nyitott, ahonnan nyomok (tartály) annak vége zárt. Ez a nyomási fázis a nyomott vízszakasszal.

A hagyományos elmélet szerint párologáskor a bemenet (gyökér) és a kimenet (légzőnyílás) között az áramlás folyamatos, és a cső mindkét vége nyitott. Ez bennem az azonos időfázisú szivattyúk működési elvét idézi.

No de hol van a forgó mechanizmus, ami alul szívott, felette pedig nyomott vízszakaszt állít elő? Tudtommal ilyen a növényben nincs. Akkor mégiscsak tartályba szívja fel a vizet a növény a már ismert módon, szelepszáródás és nyitás segítségével az eltérő időfázisú szivattyúkhoz hasonlóan.

De hol vannak a tartályok? Egyik a vízzállító rendszer tágulásából és összehúzódásából adódó térfogatkülönbségből adódik. Ezt egy általam kifejlesztett műszerrel bizonyítani tudom, s egyben láthatóvá is tudom tenni a víz mozgását.

A műszer felépítése és működési elve a következő. Egy vízzel megtöltött bicikli dudába egy szorosan záró gumidugót, majd a gumidugóba fúrt lyukba egy ugyancsak szorosan illeszkedő kapilláris csövet helyezek el.

Ezt a szerkezetet négy csavarorsó és két plexilap segítségével rábilincselem a növényre úgy, hogy a két rugalmas rendszer (a fa és a vízzel megtöltött bicikliduda a kapilláris csővel) két rugalmatlan anyag, a plexilap közé kerüljön.

Utána a vízszintnívót a csavarorsókon elhelyezkedő szárnyas anyák segítségével, úgyelve a két plexilap párhuzamosságára a kapilláriscső közepére helyezem. Így lehetőségem van a kétirányú mozgás követésére.

A csavarorsó menetemelkedése egy milliméter. A kapilláriscsőben az elmozdulások a kalibrálás során lineárisak voltak. A szárnyas anyák kilencven fokos elfordulásakor a libella nívója négy centimétert, száznyolcvan fokos elfordulásakor nyolc centimétert, kétszázhetven fokos elfordulásakor tizenkét centimétert, teljes háromszázhatvan fokos elfordulásakor, tizenhat centimétert változott, tehát a növény egy milliméteres

méretváltozásánál a vízszintnívó függőlegesen irányú méretemelkedése tizenhat centiméter volt.

A műszer a fa horizontális mozgását a tulajdonképpeni átmérőváltozást alakította át vertikális mozgássá. *(A vastag kérgű fák esetében a fa átmérőváltozásai feltehetőleg nem követik vízcső átmérőváltozásait, mert a mozgásokat a rugalmas hánccs elnyeli.)*

A méréseket állandó hőmérsékleten végeztem egy három centiméter átmérőjű fikusz fán. Az állandó hőmérséklet biztosította, hogy a plexilapokat összekötő csavarorsó hosszmérete az állandó hőmérséklet miatt nem változhatott meg, így mérési hibát sem eredményezhetett.

Méréseim során tapasztalhattam, hogy éjszaka a szívási fázisban a fa átmérője nőtt, a kapilláris csővön a víznívó feljebb küszött. Nappal, párologáskor az elmozdulás ezzel ellentétes irányba történt. Íme, az elméletet a mérések igazolták s egyben a folyamatot láthatóvá is tudták tenni.

Van azonban a fában egy másik tartály is, melynek létezésére és a fában történő elhelyezkedésére a síkfőkúti projekt keretében, dr. Béres Csilla által szervezett kutatócsoport hordozható számítógépes tomográfia (CT) és nagyfelbontású mágneses rezonancia tomográfia (MRI) alkalmazása által figyelt fel.

Röviden arról van szó, hogy a növény az általam leírt fiatal (egy-két éves) pulzáló csövek segítségével, éjszaka a szívási fázisban a csatornácskákka tárolja be a vizet a fatestbe. Szükség esetén ezt a betárolt vizet fel tudja használni, s az aktív (pulzáló) szakaszra tudja juttatni szintén a csatornácskákka keresztül.

Egy másik nagyon fontos kérdés, hogy hol vannak a szelepek. Ezek a szelepek a vízzállító sejtek harántfalait összekapcsoló felületen helyezkednek el. Létezését régóta ismerték *(transzmembrán proteinnek nevezték)*, csak a funkciója volt ismeretlen.

Az aguaporin, a membrán vízcsatornájának felfedezése 2003-ban Peter Agre és Roderick MacKinnon nevéhez fűződik (2003-ban kémiai Nobel-díjat kaptak érte). Ez a membránokon átnyúló fehérje egyirányú vízzállítást, szelepszárást és szelepnitást tesz lehetővé. Megvan az utolsó láncszem, a szelep is, amely nélkül a pulzáló rendszer nem működhetne.

Nem szeretnék abba a tévedésbe esni, ami azt sugallná, hogy a vízzállítás működése csupán fizikai és mechanikai törvényszerűségeken alapszik. A fa egy rendkívül bonyolult, kevésbé ismert organizmus.

Az általam leírt vízzállító csőnek a hideg hatására történő összehúzódása mögött bonyolult, mind ez idáig ismeretlen biofizikai és biokémiai folyamatok húzódnak meg.

Ügyszintén élettani jelenségek irányíthatják a már említett tározómozgásokat is, amikor a már elhalt sejtekbe a csatornácskák segítségével a növény vizet tárol be, és onnan vizet vesz ki.

Elmondhatjuk tehát, hogy a vízzállítás mozgatórugója a pulzáló rendszer mozgása, melynek hátterében élettani folyamatok állhatnak, de mozgásukat a fizika törvényeinek megfelelően végzik.

Végezetül egy a címadással összefüggő gondolat. A fehér akác nevének helyesbítése dr. Bartha Dénes szerint nem lehetséges. Az általam felvázolt vízpotenciállal kapcsolatos tévedések kiküszöbölésére, az interneten megjelent tudományos intézmények által feltett ábrák *(magyar, angol és egyéb más nyelveken)* eltüntetésére talán van még lehetőség.

Nem szerencsés egy fában nem létező fogalmat felsőoktatási intézményekben tanítani, úgy hogy még mérni sem tudjuk, és Torricelli kísérlete után háromszázhatvanhat évvel később mínusz tíz és mínusz száz MPa-t a levegőbe beleírni.

Török András okl. erdőmérnök

A fában költő szúkról...

Prof. dr. Lakatos Ferenc – intézetigazgató egyetemi tanár, SOE EMK EMEVI

Előljáróban le kell szögezni – bár ezt már az Erdészeti Lapok hasábjain is megtettem párszor – hogy a szúbogarak mind rendszertanukat, mind biológiájukat tekintve különböznek a köznyelvben „szú”-nak aposztrofált bogaraktól. Ez utóbbiak a legtöbb esetben a kopogóbogarak (Anobiidae) valamelyik faját jelentik és a feldolgozott/beépített faanyagok (tetőszerkezet, bútor...) tipikus károsítói. A szúbogarak ellenben szinte kizárólag az élő, vagy frissen kitermelt, illetve ehhez az állapothoz nagyon hasonló tulajdonságokkal rendelkező faanyagban képesek kifejlődni, esetenként kárt okozni.

Biológiájukat tekintve két nagy csoportra oszthatók: kéregben és fában költők. Az előbbiekről már többször volt szó, hiszen az utóbbi évtizedekben a hazai fenyvesekben vissza-visszatérő problémát okoztak.

A kéregben költő szúfajok a fák faanyagát, többnyire a tápanyagban igen gazdag kambialis zónát fogyasztják. A fában költő szúk biológiája ettől jelentősen eltér. A faanyagot csupán szubsztrátumnak használják, hogy azon különböző gombákat tenyészessenek, ami aztán táplálékul szolgál nekik és az utódnemzedéknek egyaránt.

A fában költő szúk kártétele, és ennek megfelelően a rájuk irányuló figyelem, hosszú ideig nem haladta meg a gazdálkodók érzékenységi küszöbét. A hazai rovarügyi kutatások is inkább a kertészeti kultúrákban esetenként tömegesen megjelenő fajokkal foglalkoztak csupán. A magyar nyelvű szakirodalom ennek megfelelően elég gyér. Különösen hiányosak az ismereteink a lombos fafajokon előforduló fajok bio-

lójájáról (pl. *hol és milyen fejlődési alakban telelnek át*). Ezen a hiányon próbál enyhíteni ez a cikk.

A fában költő szúk biológiája

Gazdanövény-preferencia:

A fában költő szúk nagyon ritkán kötődnek egy gazdanövényhez/fafajhoz. Sokkal inkább jellemző rájuk, hogy egy kisebb gazdanövény körön belül választanak költőhelyet (pl.: tölgyek vagy kemény lombos fafajok). Előfordul azonban az is, hogy szinte bármilyen fás szárú növényfajon megélnek, pl. a német szú (*Xylosandrus germanus*) lombos és fenyő fafajokon, vékony és vastag dimenziókban egyaránt előfordul.

Gazdanövény kiválasztása:

A táplálkozáshoz elengedhetetlen gombatenyészetek csak a faanyag meghatározott (bár elég széles skálán mozgó) nedvességtartalma esetén növekednek megfelelően. Ezt a nedvességtartalmat a frissen elpusztult, vagy nemrég kivágott faanyag biztosítja a leginkább.

A faanyagban ekkor az itt található cukrok, illetve a keményítő alkoholos bomlás során átalakul, etanol és különböző terpének szabadulnak fel. Ezért is csalogatható a legtöbb fában költő szú viszonylag jó hatásfokkal alkoholos csapdákkal.

A fában költő szúk külön erre a célra kialakult kis zsákocskában (mycangium) viszik magukkal a gombaspórákat. A magyar erdészeti és kertészeti gyakorlatban még nem fordul elő olyan faj, ahol ez a társult gombafaj a gazdanövényre nézve patogén lett volna (*azaz alacsony fertőzőtségi szinten is a gazdanövény pusztulásával járna*).

Észak-Amerikában és Ázsiában azonban több példa is van erre, illetve az elmúlt években Európába is hurcol-

tak már be olyan fajokat, melyek vektor szerepe kiemelkedő egy-egy faj pusztulásában. Erről a témáról majd inkább akkor írok, ha aktuálissá válik.

Szaporodásbiológiájukból adódóan költőhelyüket könnyen változtatják. Amennyiben az adott faanyag nedvességtartalma az optimális szint alá csökken, akkor újabb fa után néznek. A megtermékenyített nősténynek nincs szüksége újabb párosodásra a peterkáshoz. Az előző fában lerakott petéből kikelt álcák pedig önállóan is befejezhetik fejlődésüket.

Szaporodás:

A fában költő szúk igen változatosak. Vannak köztük monogámok (pl. hengeres törzsszú), poligámok (pl. német szú), de nagyon sok fajra jellemző a családon belüli megtermékenyítés (pl. szarvas tölgysszú). Ez utóbbi esetben a hímek röpképtelenek, a kifejlődés helyén párosodnak a nőstényekkel, akik aztán kirepülve új költőhelyet keresnek maguknak (ún. beltenyésző fajok). A legtöbb ide tartozó faj évente csak egy nemzedékkel szaporodik, de néhány faj esetében a 2 nemzedék a jellemző.

Rágáskép:

A járatok egyes fajoknál csak a szíjácsra korlátozódnak, míg más fajok a geszt mélyebb rétegeibe is behatolnak. A menetek lefutása, a fában való elhe-

Platypus cylindrus

lyezkedése többnyire fajra/nemzetségre jellemző.

A beltenyésző fajok többségénél a teres rágás (ún. családi üreg) a gyakoribb. A menetek falán található gombabevonat kezdetben fehéres, szürkés, majd igen gyorsan megfeketedik. A menetek állandó keresztmetszetűek, ellentétben pl. a farontóbogár-félék (*Lymexylidae*) egyre vastagodó járataival. A legnagyobb hazai faj, a hengeres törzsszű kb. 1,5 mm-es átmérőjű járatától kezdve a német szű kb. 0,5 mm-es átmérőjű járatáig minden méretben előfordulnak.

Rajzás:

Egyes fajok (pl. *Trypodendron*) igen korán repülnek (február), mások csak a nyár folyamán (pl. *Platypus*). Általánosságban megállapítható, hogy korábban aktivizálódnak, mint a kéregben költők (márciustól). Bár rajzáscsúcs minden fajnál megfigyelhető, elhúzódó szaporodásuk miatt (pl. gazdafaváltás) a rajzási időszak jóval hosszabb mint a kéregben költő fajoknál. Az egyes generációk között jelentős átfedés is tapasztalható.

Kártétel:

Kitermelt faanyagban elsősorban a vastagabb dimenziójú fákat keresik, ezek biztosítják számukra a többé-kevésbé állandó (vagy legalább lassan csökkenő) nedvességtartalmat. Műszaki kártételük még magasabb fertőzöttség esetén sem csökkenti jelentősen a faanyag szilárdsági mutatóit, de egyes fatermékek esetén (pl. hordódonga) már kis mértékű jelenlétük is jelentősen rontja a kihozatalt és ezzel az eredményességet.

A fában költő szűk kártétele az utóbbi években

A fában költő szűk kártételéről hosszú ideig nem nagyon érkezett visszajelzés. Bár az egyetemi képzés során tanítjuk őket (*erdészeti rovartan, erdővédelem, illetve faanyagvédelem keretében*), a gyakorlat részéről eddig igen kevés bejelentést kaptunk.

Köszönhető ez egyrészt annak, hogy a figyelem inkább a fenyőkre irányult, másrészt annak, hogy a kitermelt faanyagban, illetve az elsődleges feldolgozás során a kártétel szintje alacsony volt. Nem haladta meg az „érzékenységi küszöböt”.

Az elmúlt pár évben viszont egyre több helyről jelzik a gazdálkodók (*első-sorban a Dunántúlról*), hogy egyrészt az álló (*még élő*) fákon, másrészt a kitermelt faanyagban is tömegesen jelennek meg.

Hozzá kell tenni, hogy ebben az időszakban több, fában költő inváziós (*idegen honos*) szűfaj előfordulását is bizonyították Európa országaiban. Ezek közül hazánkban a német szű (*Xylosandrus germanus*) az első olyan, amely már jelentős tényezőként lép fel a kitermelt faanyagban.

Véleményem szerint az utóbbi években megemelkedett kár-szint elsősorban a klimatikus viszonyok megváltozá-

sára, másodsorban az új fajok megjelenésére és harmadsorban a megváltozott gazdálkodási viszonyokra vezethető vissza.

Különösen igaz ez a 2018. évre, amikor a hosszan elhúzódó „venesszönyök nyara” több héten át aktívan tartotta a bogarakat és még olyan időszakban is aktívan repültek, amikor más években már nyugalmi állapotban voltak (*október vége/november eleje*). Az adott év időjárása (*a klímaváltozás hatásaitól függetlenül!*) jelentősen befolyásolja az egyedfejlődés sebességét és sikerességét, illetve ezáltal a kártétel mértékét.

Néhány jellegzetes faj

Amerikai rönkszű

(*Gnathotrichus materiarius*)

Észak-Amerika keleti részéből származik. Európában 1933 óta van jelen. A hazai szűcsapdákban is fogtuk már, de egyelőre a ritkább fajokhoz tartozik. Gazdanövényei különböző fenyők. A már kitermelt faanyagban vagy más rovarok által elpusztított törzsekben jelenik meg.

Vadgesztenye szű

(*Xyleborinus saxesenii*)

Európában és Ázsia mérsékelt övi részében általánosan elterjedt. Hazánkban is közönséges. Polifág fenyőféléken és lombos fafajokon egyaránt, de fő gazdanövényei a tölgyek. Kitermelt faanyagban, rakodókon mindig megjelenik. A bogarak rágcsáléka lisztszerű, a többi fában költő fajtól nem különböztethető meg. Az anyamenetből szélesített, családi üregek viszont jellemzőek a fajra.

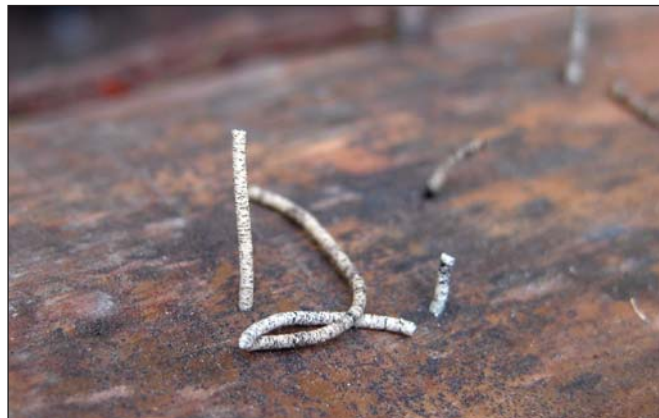
Püpos szű

(*Xyleborus [Anisandrus] dispar*)

Európa és Ázsia szinte teljes területén megtalálható. Hazánkban közönséges. Lombos fafajokon polifág. A főbb er-

Trypodendron

dei fajokon kívül gyakran fordul elő gyümölcsösökben. Másodlagos fajnak tartják, de egészségesnek tűnő és legyengült fákat egyaránt megtámadhat. A vékonyabb dimenziójú (–20 cm) farszereket részesíti előnyben.

Xylosandrus germanus

Trypodendron fajok
(sávós fenyőszú – *T. lineatum*,
varratos бүкkszú – *T. domesticum*,
lombfarágó szú – *T. signatum*)

A három faj életmódját és elterjedését tekintve is hasonló. Európa erdeiben mindenhol megtalálhatók. Hazánkban mindhárom faj közönséges. Gazdanövények: sávós fenyőszú – fenyők; varratos бүкkszú – elsősorban бүкк; lombfarágó szú – elsősorban tölgyek. Bár másodlagosnak tartják őket, előfordult már kártételük egészséges fákon is. Monogám fajok, évente egy nemzedékkal. Nagyon korán (február végén) rajzanak. Ebben az alacsony hőmérséklet vagy a hótakaró sem zavarja őket. Rágásképekük tipikus „létramenet”, ahol a létra fokat az álcáknak készített zsákok adják.

Xyleborus monographus

Szarvas tölgyeszú
(*Xyleborus monographus*)

Európa lombos erdő övezetében mindenhol gyakori. Hazánkban közönséges. Polifág kemény lombos fajokon, de fő gazdanövényei a tölgyek. Egészséges fát ritkán támad meg, de kitermelt faanyag jelentős műszaki kártevő lehet. A kifejlett bogarak gyakran figyelhetőek meg a menetekben egymás mögött sorban, vagy az áttelelés idején kisebb-nagyobb üregekben csoportosan. Évi két nemzedéke van. Az első március–áprilisban, a második június–augusztusban rajzik. A menetek egy síkban futnak, szarvasagancs-szerűen elágaznak, esetenként kiöblösödnek.

Német szú

(*Xylosandrus germanus*)

Eredeti hazája Ázsia, de behurcolták Észak-Amerikába és Európába is. Hazánkban 2005 óta ismert. Rendkívül polifág. Megtalálható fenyő és lombos fajokban és fás szárú cserjékben is. A faanyag vastagságára sem érzékeny. Kártétele hosszú évtizedekig minimális volt. Az elmúlt években azonban rohamosan terjedni kezdett és kártétele is fokozódott. Kitermelt rönkökben esetenként tömeges. A kihulló rágcsálék néha összetapad, egy darabig fogpiszkáló-szerűen áll ki a kéregből. A faanyagban – elsősorban a szíjácson – tipikus teres rágást készít („családi üreg”).

Hengeres törzsszú
(*Platypus cylindrus*)

Rendszertanilag és biológiailag is eltér a többi fajtól. Hazánk főbb kemény lombos fajokain (tölgy, kőris, бүкк), különösen azok méretes rönkjeiben, esetenként tuskóiban, rendszeresen

előfordul. Biológiája kevésbé ismert. Évi egy nemzedéke van, július–zeptember között. Jó idő esetén októberben is repülnek a bogarak. A nemzők rágcsáléka jellegzetesen szálás, a többi fában költő szúfajtól jól megkülönböztethető.

Védekezés és előrejelzés lehetőségei

Nem könnyű feladat a fában költő szúbogarak kártételét észrevenni! A fertőzés kezdeti stádiumában a bogarak még csupán néhány milliméter mélységig hatolnak be, a kiszóródó rágcsálék minimális, kezdetben barna, majd világos színű.

A fában költő szúbogarak gombákat tenyésztenek, amihez meghatározott nedvességtartalmú faanyag szükséges. A védekezés célja lehet ennek csökkentése (feldolgozás, szárítás), vagy növelése (nedvesen tartás).

Több országban bevett gyakorlat a faanyag magas víztartalmának megőrzése öntözéssel (Európa), vagy esetleg áztatással (Észak-Amerika). Ez alapján látszik, hogy a mai magyar erdészeti gyakorlatban ezekre minimális az esély. A nagy mennyiségű faanyagot feldolgozó (és ennek megfelelően táro-

Trypodendron

ló) fűrészüzemek esetén is bonyolult feladat.

Amit viszont mindenképp meg lehet tenni az a monitorozás. Ezzel nemcsak azt tudjuk meg, hogy milyen fában költő szúfajok vannak a területen, hanem azt is, hogy melyik mikor rajzik. Bár vannak fajspecifikus csalogató anyagok (*Trypodendron* fajok, *Platypus cylindrus*), széles körű csalogató hatással bír az alkohol is, amely megfelelő csapdába kihelyezve nagy számú bogarat képes befogni. 🌿

A faanyag fontossága a klímavédelemben

Ebben a cikkben az Európai Akadémiák Tanácsának (EASAC) közleményére kívánok reagálni. Arra jutottam, hogy a cikkben leírtak alapvetően igazak, csak a megfelelő környezetbe kell helyoznünk, és megfelelően kell értelmeznünk azokat.

Először is: ismert, hogy egy „termék” (a lehető legtágabban értelmezve) életciklusának minden egyes szakaszában (pl. alapanyag és késztermékgyártási, szállítási folyamatok, használat, életút végi hulladékkezelés) hat a környezetére, hiszen nyersanyagokat és energiát használunk fel az egyes szakaszok során.

Az életciklus-elemzés (LCA) lehetővé teszi a lehetséges környezeti hatásoknak a felmérését, és mérleg készítését. Természetesen senki nem állítja, hogy a tűzifa felhasználása rossz. Azt a közlemény is elismeri, hogy ha hosszú távon is, de valóban karbonsemlegesnek – vagy ahhoz nagyon közelinek – tekinthető a fa égetése. A gond az életút hosszával van.

Másodszor: a fő probléma szerintem az, hogy a jelenleg tapasztalható szén-dioxid-kibocsátások – bármilyen forrásból származzanak is – tarthatatlanok; ha a klímaváltozást, a hőmérséklet-emelkedést kordában szeretnénk tartani, akkor ezeket a kibocsátásokat *csökkentenünk kell, és most kell csökkentenünk*. Tíz év múlva már valószínűleg késő. Ha

ebből a nézőpontból szemléljük az EASAC közleményét, igazat kell adnunk nekik, mert valóban: a ma esedékes csökkentéshez a fa égetése nem járul hozzá, sőt: ahogy írják, kvázi szén-dioxid-hitelt veszünk fel.

Harmadszor pedig: abban az esetben, ha a – szigorúan – fenntartható módon termelt és kitermelt faanyagból különféle termékeket készítünk, hozzájárulhatunk a szén-dioxid-kibocsátások és ezen keresztül a légköri szén-dioxid mennyiségének csökkenéséhez. Tisztában vagyok azzal, hogy nem lehet bármilyen terméket létrehozni fából, de sok ezerre tehető a különféle fatermékek száma, és különösen a faépítéset használhat fel nagy mennyiségben faanyagot.

A faanyag többféle módon segíthet a kibocsátások csökkentésében. Egyrészt tudjuk, hogy a faanyag a fotoszintézis során a légköri szén-dioxidból „keletkezik”. Így a fában „tárolt” szén legalább a termék életidejére kilép a szén körforgásából. Ez egyfajta negatív „kibocsátásnak” tekinthető.

Egy egyszerű fűrészáru esetében a feldolgozás során kibocsátott szén-dioxid mennyisége elmarad ettől, így az egyenleg negatív marad. A fűrészáru további feldolgozása során a különféle fatermékek gyártása elkerülhetetlenül további kibocsátásokkal jár.

Mint minden termék, így a fatermékek is, összegyűjtik és magukkal cipelik a teljes életút során az összegyűlt kibocsátásokat. A fűrészáruból készített végtermékek már legtöbbször pozitív kibocsátást mutatnak a fogyasztóhoz érve, bár még mindig kedvezőbbet, mint a más anyagból készült ugyanolyan termékek.

A faanyag széntároló képességét úgy használhatjuk ki igazán, ha csak azt a faanyagot tüzeljük el, amelyik már fatermékek előállítására alkalmatlan. Például jelenleg a kitermelt akác és csertölgy faanyag nagyobbik részét rögtön a kitermelés után eltüzeljük, aminek egyik fő oka a kedvezőtlen és zavaróan tarka szín.

A mai ismereteink alapján ez a fogyasztók számára nem elfogadható színbeli változatosság jelentősen módosítható gőzöléssel. Más módosító eljárásokkal (pl. *inert környezetben történő termikus kezelés, tömörítés stb.*) más kedvezőtlen tulajdonságok (pl. *alacsony tartósság vagy alacsony keménység*) kedvezővé vagy kedvezőbbé tehető, és ezzel a termékekben felhasznált faanyag mennyisége növelhető.

És itt el is érkeztünk a következő ponthoz, ahogyan egy faanyag segíthet a klímavédelemben. Ez az ún. anyaghelyettesítési potenciál. Minden anyag esetében a kibocsátott üvegházhatású gázok (ÜHG) (zömmel szén-dioxid) mennyisége attól függ, hogy gyártásához mennyi energiára van szükség.

Állíthatjuk azonban, hogy a faanyag mint nyersanyag, nemcsak a globális felmelegedés (szén-dioxid-kibocsátás) szempontjából, de szinte minden más környezeti terhelést okozó faktor tekintetében is kedvezőbb a legtöbb anyaggal szemben. A helyettesítés esetében olyan más anyagból készült tárgy vagy szerkezet helyettesítéséről van szó, ahol a funkció megtartása mellett, de faanyag alkalmazásával kevesebb a teljes életciklus során kibocsátott ÜHG (vagy szén-dioxid) mennyisége.

A fatermékek anyaghelyettesítési potenciálja különösen építészeti alkalmazásban jelentős: például téglaválaszfal helyett könnyűszerkezetes fal alkalmazása esetén csaknem ötödével csökkenthető az ÜHG kibocsátása, ráadásul a faanyagban évtizedekre tároljuk a szenet, azaz a helyettesítés mellett tárolással is növeljük a CO₂-csökkentő hatást.

A tárolási potenciál pedig kiegészíthető, növelhető a faanyag kaskád rendszerű újra használatával és újrahasznosításával. Ekkor az egyedi fatárgyak élettartamai összegeződnek, megnövelve a széntárolás időtartamát. Abban az esetben pedig, amikor a faanyag anyagában már nem hasznosítható, az energetikai hasznosítás kérdése kerülhet előtérbe, jó esetben sok évtizeddel azután, hogy a faanyagot kitermelték.

Így, ilyen szempontból valóban kissé más a szerepe, vagy legalábbis más szerepe kellene hogy legyen a faanyagnak a klímavédelemben. Megújuló, de más formában, más távon. Így lehet, hogy tényleg nem a megújuló energiaforrások, hanem a megújuló nyersanyagforrások között kell számon tartanunk, vagy egy külön kategóriát kell létrehoznunk számára.

Dr. Börcsök Zoltán
SOE SKK Innovációs Központ

Hogyan került fenyőcsemete a Los Angeles Times címlapjára?

A pompás királylepké (Danaus plexippus) az amerikai Nagy-tavak környékén, az USA és Kanada határán, aránylag kis területen él. A nevét a hernyó és a lepké nagyon feltűnő mintázata után kapta, amely jelzi, hogy a rovar nemcsak rossz ízű, hanem mérgező is.

Kizárólagos tápnövényei ugyanis a selyemkóróféfélék (*Asclepiadaceae*) egyes fajai, amelyek enyhén mérgező leveleit fogyasztva a hernyók maguk is mérgezővé válnak. Ez egyfajta védettséget kölcsönöz nekik.

A Los Angeles Times 2019. április 9-i címlapja: „Mentik a királylepké birodalmát” (dr. C. Saenz-Romero küldeménye)

telelni dél felé, amelynek pontos helyét az a generáció nem tapasztalhatta meg, és ahonnan csak utódaik térnek majd vissza.

A telelés helyszíne sokáig ismeretlen volt. Amerikai önkéntes megfigyelők tucatjai az ötvenes évek óta apró jeleket ragasztottak a lepkék szárnyára a költözési útvonal nyomon követésére. Így ma már tudjuk, hogy a kanadai határról északra elinduló, egy grammnál kisebb súlyú lepkék egész Mexikóig repülnek, mintegy 4800 km távolságra!

Még hihetlenebb, hogy központi telelési helyszínül egy kiválasztott hegycsúcson elhelyezkedő jegenyefenyő (*Abies*

A dekoratív rovar nemcsak szépségével, hanem különleges életmódjával is kiérdemelte a nevét, a rovarvilágban egyedülálló délszaki telelési vándorútja miatt.

A telelésről vizsztatérő lepkéknek a nyár folyamán több generációja van, miközben a populációk szakszosan észak felé vándorolnak.

Végül a lepkék nyár végi, utolsó generációja indul el

religiosa) állomány koronái szolgálnak, alig 30–40 hektárnyi összterületen.

Évről évre, milliós számra csüngenek ott a narancsszínű lepkék, a fák koronáit szinte teljesen elborítják. A lerakott tojásokból kikelt lepkék aztán visszaindulnak észak felé. A télen át, naponta tömegeket vonzó jelenség Mexikó fő látványosságai között szerepel.

Az utóbbi évtizedben a lepké telelő populációi rohamos fogyásnak indultak. Nem túl meglepő módon, ennek oka az élőhelyek és a tápnövények fogyatkozása, a rovarirtók alkalmazása – de a legfontosabb, hosszú távú veszély a telelőhely jegenyefenyves állományának pusztulása a melegedő klíma miatt.

A problémát ráadásul fokozza, hogy az erdőállomány egy hegycsúcson helyezkedik el, ahonnan nincs lehetőség a feljebb vándorlásra.

Egyetlen lehetőségként a faj mesterséges áttelepítése kínálkozik, közele, magasabb hegycsúcsokra. C. Saenz-Romero mexikói erdész genetikus kezdeményezésére a helyi indián közösség megkezdte az áttelepítéshez szükséges szaporítóanyag előállítását, már nevelik az *Abies religiosa* csemetéit. A Los Angeles Times 2019. április 9-i száma képes riportban, címlapján számol be erről a munkáról.

Hogyan kerülhet az egyik legfontosabb amerikai közéleti és politikai napilap címlapjára egy ilyen hír?

Nem a klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatása, nem az erdészek alkalmazkodást segítő kezdeményezései, de még csak nem is az említett jegenyefenyő faj veszélyeztetettsége fogja meg az olvasó szemét!

Hanem egy ökológiailag eléggé jelentéktelen, de vonzó és szép nevű lepké, egy turistalátványosság esetleges eltűnése, na meg egy jó kis „sztori” kell hozzá, hogy címlaptörténet legyen belőle!

Nem árt tudni, hogy szakmailag oly fontos tények elfogadtatásához nem elegendő a hozzáértő, tárgyilagos előve-

Dr. C. Saenz-Romero erdész genetikus, és a helyi indián közösség képviselője, Don Pancho (bozótikkással a kezében), a 3000 m-es fekvő klímavédelmi telepítési kísérletnél, (Mexikó, Michoacán szövetségi állam, Mátyás Cs. felvétele, 2018-ból)

zetés. A természettől oly messze eltávolodott társadalomnak ennél többre van szüksége, ha ingerküszöbét leküzdvé, figyelmet akarunk keltetni problémáink iránt!

Mátyás Csaba akadémikus

Illusztráció: National Geographic/Mexico, L.A. Times

Erdészeti és faipari képzés Északkelet-Franciaországban

Dr. Koltay András, Dr. Szabó Orsolya*, Majsai Erika*,
Gresóné Nesuta Marianna**, Dr. Somogyi Norbert***

Franciaország erdőterülete nagyságrendekkel nagyobb, mint hazánké, mintegy 16,7 millió hektár, ami az ország területének 28,6%-át jelenti. Ebből, 25% köztulajdonú (állami vagy önkormányzati) és 75% magántulajdonú erdő. Az erdőművelés szakemberigényének biztosítása – ahogy az agrárium más területein is – kiemelt fontosságú, különösen annak fényében, hogy a politika hosszú évek óta igyekszik érdemi lendületet adni az erdőgazdálkodásnak és a faiparnak, mivel ez utóbbi – egyelőre – nem tudja kihasználni a benne rejlő potenciált.

Történik ez annak ellenére, hogy a kitermelés jóval alatta marad az éves növekedésnek, a kitermelt fa jelentős része rönkként határon túlra kerül, a kész faáru importja pedig nagyon jelentős – pedig a francia ipar is képes lenne a feldolgozásra, ha...

Erdőmérnökképzés főlőfokon: az AgroParisTech Nancy

A francia erdőmérnökképzés fontos bázisát jelentő, a mezőgazdasági minisztérium alá tartozó egyik agrártudományi felsőoktatási intézmény, az AgroParisTech¹ (*Paris Institute Technology for Life Food and Environmental Sciences*) Nancy-ban található kampuszát 1824-ben alapították.

Az itt oktatók, hallgatók a francia történelem jelentősebb eseményeinek is részesei voltak, a világháborúk során például komoly szerepet játszott az akkori agrár- és erdészeti hallgatókból verbuvált katonai zászlóalj.

Az AgroParisTech jelenlegi formájában 2007. január 1. óta működik, ami négy, korábban önálló intézmény fúzióját jelentette, így jelenleg négy kampusz működik az országban Párizs, Nancy, Montpellier és Clermont-Ferrand városában, valamint van egy kihelyezett kar Francia Guyanában.

A képzések különféle szakterületeket ölelnek fel, egyrészt általános agrár és erdészeti, valamint élelmiszeripari, környezeti és egészségi területen adnak felsőfokú végzettséget. Jelenleg

2000 hallgató és 450 PhD-s képzése folyik a különféle szakterületeken.

Évente mintegy 80 hallgató szerez MSc diplomát és általában 20 PhD-disszertációt védenek meg. Az intézmény úgynevezett „*grande école*” ami alapvetően különbözik a hagyományos egyetemektől, mivel itt egy két-

Konzultáció a terepi munka alatt

éves alapképzés után következik egy hároméves szakirányú képzés, ezekenél csak egy sajátosan francia megoldással lehetett a bolognai rendszert adaptálni.

Csak nagyon komoly felvétellel lehet ezekbe az intézményekbe bekerülni, a gyakorlatban pedig öt éves osztatlan képzésről van szó. A megszerzett MSc-diploma a munkaerőpiacon értékesebb az egyetemi diplománál, ami a gyakorlatban +10%-kal magasabb fizetést jelent.

A „*grande école*”-ok rendszerét csak a közelmúltban sikerült összhangba hozni az egyetemi képzési rendszerrel (emögött egyfajta rivalizálás, sőt talán egyfajta ideológiai ellentét is volt), de ma már doktori iskolák is működnek bennük. Pedig ez a kilencvenes évek elején még lehetetlen volt, itt szerzett diplomával csak egy egyéves kiegészítő képzés (DEA) után lehetett valamelyik egyetem doktori iskolájába jelentkezni, vagy be kellett iratkozni egy egyetem ötödik évfolyamára.

Nagyon komoly hangsúlyt fektetnek a gyakorlati képzésre is, ezért az itt szerzett diploma ebből a szempontból is jelentős előnyt jelent a munkaerőpiacon elhelyezkedők számára a hagyományos egyetemeken végzettekkel szemben.

A nemzetközi kapcsolatok is fontosak az iskola életében, így 85 külföldi egyetemmel összesen 27 országgal vannak kapcsolatban. Ez egyrészt rendszeres diákcsereket jelent másrészt aktív részvételt a nemzetközi ösztöndíjasok fogadásában. A nancyi kampusznak a város környékén, három helyen, összesen 770 ha erdőterülete van, amit a gyakorlati oktatás keretében tanulmányi erdőként kezelnek.

Az iskolai képzés mellett erős a kutatási vonal is, ennek egyik fontos egysége az *UMR Silva*² (az egyetem és több más kutatóintézet által közösen működtetett laboratórium, francia terminológiával *unité mixte de recherche*), sőt sok hallgatójuk a későbbiekben a partnerintézményekben talál állást magának.

A legfontosabb intézményi kapcsolatokat a következő intézményekkel tartják fenn: INRA (általános agrárkutatás), Irstea (víz, hulladék, környezettechnológiák), CNRS (a magyar akadémiai kutatóintézet-hálózat megfelelője), CIRAD (a korábbi melegégyővi – *gyarmati* – kutatóintézetek fúziója, agronómia), IRD (egészségügyi, természettudományi, agrár- és társadalomtudományi), FCBA³ (fa- és bútortudományi technológiai kutatóközpont), CNPF⁴ (*Centre national de la propriété forestière*, magánerdő-gazdálkodók országos testülete) és ennek alkalmazott kutatási intézete, az IDF.

* NAIK-ERTI

** Magyarország Nagykövetsége, Párizs

¹ <http://www2.agroparistech.fr/>.

² <https://www6.nancy.inra.fr/silva>.

³ Institut Technologique Forêt Cellulose Bois-construction Ameublement <https://www.fcba.fr/>.

⁴ Pontosabban az általa fönntartott alkalmazott erdészeti kutatóintézet az Institut pour le développement forestier.

Mindezek mellett nagyon komoly kutatási egységnek is részese az egyetem, ez az ARBRE⁵ (*Advanced Research on the Biology of Trees of Forest Ecosystems*), ahol 135 kutató, valamint és 110 PhD hallgató és posztdoktor tevékenykedik.

Az AgroParisTechnek két önálló laboratóriuma működik, a már említett UMR Silva és az UMR BETA, ezekben az AgroParisTech részéről 35 kutató, 25 PhD-s és posztdoktor dolgozik.

A kampusz könyvtára nyomtatott és digitális szakirodalommal, valamint komoly technológiai és tudományos információs rendszerrel áll a hallgatók és kutatók rendelkezésére. Bizonyos szempontból érthető okokból a magyar nyelvű anyagaik nem túl bőségesek,⁶ de találhatók példányok az *Erdészeti Lapok* korábbi számaiból és néhány az *Erdészeti Kutatásokból*, valamint már birtokosaik az *Agrárerdészet* című új kiadványnak.

Erdészeti szakképzés középfokon: EPLEFPA des Vosges – Lycée Agricole de Mirecourt erdészeti szakközépiskola és szakképző központ

Az intézményben három képzési forma valósul meg: 1. *szakközépiskola* (+ technikusképzés); 2. *tanoncképzés* (ebben az esetben a diákok az oktatási idő felét az iskolában, felét pedig egy választott munkahelyen töltik); 3. *továbbképzés* (érettségit követő felnőttképzés).

A szakmai gyakorlat minden képzési formában kötelező, ami három fő területet fed le: mezőgazdálkodás, mezőgazdálkodási gépészet, erdészet.

Az iskolában már most is nagy hangsúlyt fektetnek a biogazdálkodás és az agrárerdészet kérdéseire, de az intézmény vezetői szerint a jövőben ezek még nagyobb hangsúlyt kapnak a képzésekben.

A diákok száma jelenleg összesen 439 fő (20% lány), melynek 61%-a kollégista, akik nemcsak a megyéből, hanem a régió távolabbi részeiből is jelentkeztek az iskolába. Az összlétszámból 250 fő vesz részt a szakközépiskolai képzésben.

⁵ <http://mycor.nancy.inra.fr/ARBRE/>.

⁶ Mindenképpen fontos lenne a legújabb magyarországi szakirodalom legfontosabb közleményeinek, valamint az *Erdészettudományi Közlemények* és az *Acta Silvatica* eddig megjelent számainak átadása részükre.

⁷ GYURICZA, Cs., BOROVICS, A. (szerk.), SOMOGYI, N., RADÓ, G. (technikai szerk.) (2018): *Agrárerdészet*. 260 pp. Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ (NAIK), Gödöllő. ISBN 978-615-5748-05-9.

Fejesfa művelés a szakközépiskola tangazdaságában

A diákok többsége 14 éves korban kezdi meg tanulmányait a létesítményben, majd az érettségi bizonyítvány megszerzése után még 2 évig tart a technikai ismeretek elsajátítása.

A szakközépiskolai és tanoncképzés elméleti tananyagában nincs sok különbség, csupán a gyakorlattal töltött idő aránya tér el egymástól. A felnőttképzésben lehetőség van pár napos, hetes, vagy hónapos kurzusok közül választani.

Míg a középfokú képzés ingyenes, amihez az agrárminisztérium és az önkormányzat biztosítja az anyagi forrásokat, a felnőttképzés fizetős. Ennek díját viszont csak legritkább esetben fizetik a továbbképzésben részt vevők, mivel a tandíjat legtöbbször a beiskolázó cég vagy intézmény átvállalja.

A tanulók közösségi feladatokban is részt vesznek, így jó szociális mintát is kapnak. Rendszeresen előadásokat tartanak más iskolákban, idősek otthonában, illetve kiveszik a részüket kisebb közéleti feladatokban. Az iskola nemzetközi kapcsolatokkal is rendelkezik, ennek keretében diákjaik külföldi intézményeket is meglátogatnak és természetesen fogadnak is diákokat. Ugyancsak nagy hangsúlyt fektetnek a belföldi szervezetekkel való együttműködésre a képzés, a kutatás és gyakorlat terén egyaránt.

A képzésben nagyon komoly szerepet kap az erdőbirtokos önkormányzatokkal és az ONF-fel történő együttműködés, hiszen, az iskolának nincs olyan területű saját erdeje, ami folyamatosan biztosítaná a gyakorlati oktatáshoz szükséges területet, így a diákok az ONF által kezelt, de részben az

iskola által (egyfajta alvállalkozásban) művelt önkormányzati erdőben sajátítják el a szakma alapvető fogásait, kezdve a klasszikus ápolási eszközök használatával.

Ilyen erdőben tartják például a tanoncképzés keretében az erdőápolási és ültetési gyakorlatot az erdőgazdálkodási munka szakirány diákjainak. Ezen képzés keretében a 15–30 éves diákok 3 hetet töltenek egy általuk kiválasztott cégnél (akár az ONF-nél is), majd 1 hetet az iskolapadban, ahol 3 nap elméleti és 2 nap terepi oktatást kapnak.

A gyakorlat azonban nem csak a legjobb területeken telepített erdőben folyik, történhet rossz tulajdonságokkal rendelkező, rendkívül agyagos, télen és tavasszal szinte teljesen vízzel borított talajon álló állományokban is. Az itt tenyésző gyertyános-tölgyes populációban természetes újulat helyenként fordult csak el elő, ez azért is jelent nagy problémát, mert a francia állami erdőben kizárólag természetes erdőfelújítással kezelik az erdőt, amikor csak lehetséges.

Az iskola tangazdasága összesen 350 hektárnyi területen fekszik, ennek kisebb része a hegyekben, nagyobb pedig Mirecourt közelében található, fő tevékenységi köre az állattenyésztés.

A gazdaság 230 szarvasmarhát (70 tejelő és 160 húsmarhát), 700 anyajuhot, 1200 bárányt számlál, valamint baromfi- és sertésállomány is ott tart. Területén 190 hektár állandó és 20 hektár időszakos gyepek is találhatóak. A szarvasmarha-telepítésre használt állandó gyepek bio minősítésűek, valamint a marhák kiegészítő táp-

láléka is teljesen egészsébe bio. A bárányok legeltetésére szánt terület várhatóan 2019-ben kapja majd meg ezt a minősítést, a sertéstartásra szolgáló kifutók fásítását pedig a közeljövőben kezdik meg.

A gazdaságban egy 12 éve létesült napelempark is található, amely biztosítja annak teljes energiaszükségletét. Emellett plusz jövedelemforrásként is szolgál, mivel az áramszolgáltatónak eladott áram 22 000 € bevételt jelent évente az iskola számára.

A tangazdaság jelentős gépparkkal üzemel, ami egyrészt a kiszolgálja a gazdaság igényeit, másrészt lehetőséget teremt a mezőgazdasági gépkezelői és szerelői képzésben a gyakorlati oktatásra. Ez egyben jelentős anyagi terhet is levesz az iskoláról, mivel a hallgatók végzik a gépek javítását.

Kiegészítő tevékenység az aprítéktermelés (2017-ben 4700 m³), ez 2017-ben 15 000 € plusz jövedelmet jelentett. A húst és tejet is értékesíti a gazdaság. A tejet helyi szövetkezetbe szállítják be, a húst pedig egy gazdasági csoportosulásnak köszönhetően a közelben dolgozzák fel, majd egy, a város szélén létesült bioboltban árusítják.

A tangazdaság bio legelőgazdálkodást folytat, amit az elmúlt években kiegészítettek a legelők szélén fejesfa üzemeltetésben kezelt erdősávokkal. Ezeket az 1999-ben bekövetkezett vihar után telepítették, elsősorban épületvédelmi funkcióval az állattartó épületek mellett, és azóta is folyamatosan új sávokat alakítá-

A szakképzésben fontos szerepe van a hagyományos eszközök és velük végzett munka megismertetésének – a gyakorlatban is

nak ki. Jelenleg többnyire kőris, nemesnyár és fűz fajokkal (fehérfűz, kecskefűz, hibridek) találkozunk, azonban a következő telepítések során már akácot is fognak ültetni. A fejesfákat nyáron vágják le (3-5 évente), a leveles ágakat az állatokkal etetik fel, a vastagabb ágrészeket pedig aprítéktermelésre használják.

A környékbeli gazdákkal történt megegyezésnek köszönhetően a tangazdaság területén kívül még egy 40 hektáros agrárerdészeti területen folyik legeltetés, méghozzá gyümölcsfák (ringlő, szilva) között időszakos jelleggel, mivel érés előtt le kell terelni az állatokat a területéről. Ez a fajta gazdálkodás nemcsak Lotaringiára volt korábban általánosan jellemző, hanem például Normandiára is azzal a különbséggel, hogy ott a legelőben a szilvafélék helyett alma volt a jellemző gyümölcsfaj.

Az iskola közreműködésével alakították ki azt a kísérleti területet, amely egy mélyebben fekvő, belvizes területen helyezkedik el. Az ezt átszelő vízfolyás 1,5 km hosszában a meder széleit éger és fűz fajokkal ültették be a vízminőség javítása, a vízhasznosítás hatékonyságának növelése, valamint a talaj- és árvízvédelem érdekében.

A kísérlet eredményesnek bizonyult, mivel azóta nagyban javult a terület vízháztartása, melyet a helyi polgármester is elismert, így a környék gazdáinak megtiltották a jövőben a fák kivágását a patakmedrek mentén.

A vízminőség-vizsgálatokat a 2018/2019-es tanévben kezdik el a diákok az iskola biológia és kémia szakos tanárainak vezetésével, így megtanulják egy konkrét esettanulmány kivitelezését is. A területen legeltetés is zajlik, időszakosan az állatok a fák fiatal hajtásaival táplálkoznak – mivel más magyarázat nincs, ez állhat a gazdák azon észrevétele mögött, hogy az állatoknál gyakorlatilag egész évben nem fordult elő semmilyen betegség, ami egyben több száz eurónyi állategészségügyi költségmegtakarítással is járt.

Mirecourt határában 8000 hektár, de több önkormányzat tulajdonában álló, rendkívül heterogén erdőterületet művel a francia állami erdőkezelő, az ONF, melyből 300 hektár tölvevelű erdő, de sajnos az utóbbi 5 évben ezekben az állományokban is rendszeres a szükárosítás, ami a tervezetthez képest 20–30%-kal több faanyag kényszerű ki-termelését jelentette.

2018-ban kizárólag ilyen faanyagot termeltek (~20.000 m³) ennek következtében valószínűsíthető, hogy 2-3 év múl-

va ezen a területen már nem lesz tölvevelű erdő, viszont még nem tudják, milyen fafaj fogja a tölvevelűeket felváltani.

Az előzetes számítások szerint nagyjából 300 hektár erdő fog teljesen eltűnni, melyből 200 hektárt kell mindenképp felújítaniuk. A francia törvények szerint erdőfelújítási támogatás 4 hektár összefüggő terület felett jár. Esetükben ez a 200 hektár összesen 8 önkormányzat területén van szétaprózódva, sok helyen nincs meg a 4 hektár, így a tulajdonosoknak nem is áll érdekében kivitelezni a felújítást, hiszen semmilyen anyagi támogatást nem kapnak hozzá.

Az ONF elsődleges feladata az állami erdők kezelése és ehhez sok munkaerőre van szükségük. Mivel ez közvetlenül nem áll rendelkezésre, így jó kapcsolatot alakítottak ki az iskolákkal és azokkal együttműködve kiveszik a részüket a gyakorlati oktatásból. Három fő irányban végzik ezt:

- iskolai képzés keretében fogadják a diákokat (szakgimnáziumi képzés);
- szakmai kereteken belül fogadják a diákokat, ebben az esetben vagy 1 hetet tölt náluk a diák fél-évente, vagy havonta 2 hetet az iskolában, 2 hetet a cégnél (tanonképzés);
- tananyagok, tanmenetek összeállításában segítik az iskolákat, vizsgabizottságokban vesznek részt.

Az ONF és a mirecourt-i szakgimnázium között hosszú időre nyúlik vissza a jó kapcsolat, az ötéves kölcsönösségi együttműködési szerződést már négyszer újították meg. A szakemberek is jónak tartják, hogy ilyen módon közvetlen rálátást kapnak a képzésre, mivel közreműködhetnek abban, hogy az elsajátítandó tudás megfeleljen a piac – köztük az ONF – elvárásainak.

Fotók: **Dr. Somogyi Norbert**

A cikk elkészültét a Külgazdasági és Külügyminisztérium Tudománydiplomáciai Főosztályának támogatása tette lehetővé. 🌿

A galgamácsai Öreg-tölgy

(*Quercus robur*) hirdeti a letűnt korok emlékeit.

A több mint 300 éves korúra taksált famatuzsálem mellmagassági körmérete mára eléri a 640 cm-t, magassága pedig meghaladja a 17 métert. Alsó ágai már földet érnek, melyeket mintegy mankóként használ öreg korára. Nem csoda tehát, hogy boldog emlékü Erzsébet királynénk és férje is gyakran szeretett vadászatok közben megpihenni az említett tisztáson álló idős fa árnyékában, sőt még a kastély emeltetésére is ezt a csodálatos természeti környezetet választották.

A régmúlt időkben mára csak az Öreg-tölgy maradt változatlanul a helyén, amely ma is nagy népszerűségnek örvend. A helyi néprajzban „Mátyás király fája”-ként is emlegetett idős fát napjainkban is sokféle megtiszteltetés éri. Érdemes talán megemlíteni, hogy az elmúlt években a környezetben megrendezett világszintű sportversenyek kapcsán mintegy 40 nemzet több mint 1000 résztvevője személyesen is megcsodálhatta termetét.

De említésre méltó többek közt az a tény is, hogy a 2005. év legnagyobb közönségsikert elért magyar filmjének: a *Magyar vándorok* rendezője, *Herendi Gábor* szintén ezt a helyszínt választotta több jelenet filmszalagra rögzítéséhez. Így sok millió magyar ember emlékezhet rá, amint a képernyőn meg-

elevenedett hét vezért álmukból betyárok ébresztik fel az Öreg-tölgy alatt, majd pedig a csúzi-réti tisztáson megidézik a legendás Anglia elleni 6:3-as eredménnyel záruló futballmérkőzést.

Annak ellenére, hogy a mi öreg tölgyfánkat idős korában még ilyen vídám élmények érik, egészségi állapota bizony romlásnak indult már, ami az éveinek számára tekintve talán nem is annyira meglepő.

Függetlenül attól, hogy erdővédelmi szempontból külön tanulmányt lehetne írni a rajta és benne található különböző károsítókról, még életben van, és évről évre bő makkterméssel ajándékozza meg környezetét.

Elgondolkodtató, hogy milyen erős élni akarás és fajfenntartási ösztön van benne, hogy így, ebben a korban szinte minden erejét az új generációra és az öröklődésre fordítja, nem pedig a saját egészségére.

Egy ilyen idős tölgyfának kijár a legnagyobb tisztelet, életére ember nem emelhet kezét! De midőn minden múltandó, egy napon eljön az ő ideje is, amikor a teremő és az anyatermészet úgy dönt, hogy hűvösséget adó árnyékkára már az örök vadászmezőkön lesz szükség... Addig is gondos erdész szakemberek kezei óvják környezetét, hogy ez a nap minél később jöjjön el.

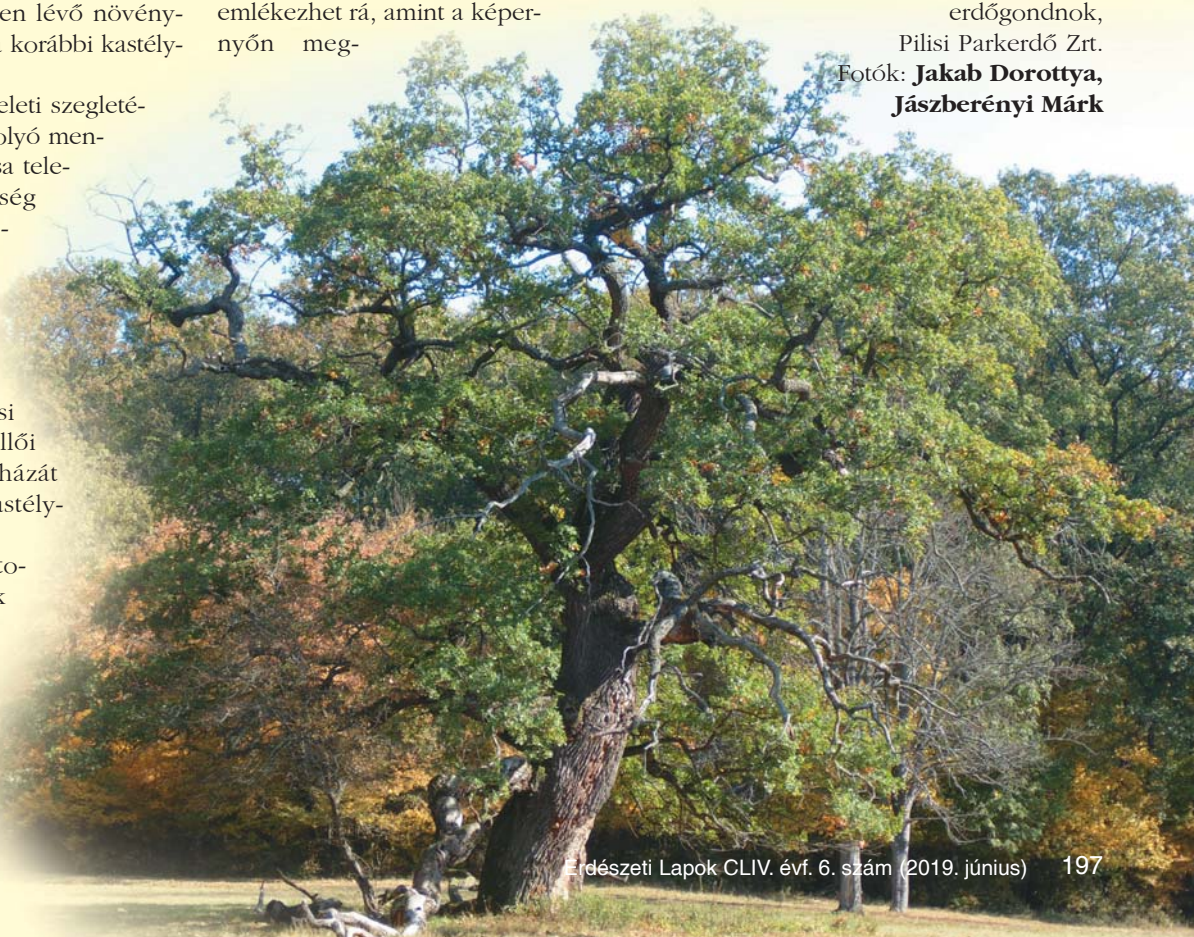
Szöveg: **Csontos Dömötör**
erdőgondnok,
Pilisi Parkerdő Zrt.
Fotók: **Jakab Dorottya,**
Jászberényi Márk

„Pedig királyi vadászkastély volt, noha király sosem járt benne...” A leg-hosszabb ideig uralkodó magyar királyról, Ferencz Józsefről van szó, aki az alkotmányos időszak első építkezéseként királyi vadászkastélyt emeltetett Galgamácsán, a koronázási ajándékként megvett gödöllői uradalomban az 1869-70-es években. Egy, az építkezés költségeit kifogásoló akkori parlamenti interpelláció kapcsán – sértődése miatt – a király soha nem tette be a lábát eme vadászkastélyba annak ellenére, hogy sokat vadászott a galgamácsai királyi erdőgondnokságban.

Az épület által megtestesített királyi pompát – ha az uralkodó nem is – mások sokan élvezték, míg 1944-ben megérkezett a szovjet Vörös Hadsereg, aminek folyományaként az épület 1945-re teljesen megsemmisült. Olyannyira a földdel lett egyenlővé a kastély, hogy napjainkban már semmilyen jel nem utal az egykori építkezés nyomaira. Pusztán a környezetben lévő növényzetet fedezhetjük fel a korábbi kastélykertjellegét.

Pest megye északkeleti szegletében kanyargó Galga folyó mentén fekszik Galgamácsa település a Cserhát hegység legdélibb nyúlványánál. A falu északkeleti peremén jobbra a domboldalon keskeny műút vezet az erdőszéli beöblösődéshez, ahol a Pilisi Parkerdő Zrt. Gödöllői Erdészeti vadászházát találjuk az egykori kastélykertben.

Innen kelet felé tovább haladva érhetjük el a Csúzi-rét szép lapos tisztását, melyen egy fedett erdei pihenőhely mellett egy öreg kocsányos tölgy

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET ERDÉSZCSILLAG ALAPÍTVÁNY PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

**Az erdőgazdálkodásban dolgozók,
erdészeti nyugdíjasok és családtagjaik támogatására**

A felhívás célja: A rászorulókat támogatása, családsegítés, időskorúak gondozása.

Támogatásra jogosult: Az erdőgazdálkodás területén dolgozók és családtagjaik, az erdészeti nyugdíjasok. Családtagnak minősül a feleség (özvegy) és gyermekek (18 éves korig). **Feltétel:** legalább 5 éves e területen végzett, igazolt munkaviszony. Az OEE-tagság nem feltétel.

Támogatás igényelhető:

1. Elhunyt erdészek és erdészeti dolgozók gyermekeinek megsegítése, esélyegyenlőségük megteremtése, anyagi helyzetük javítása érdekében.
2. Nehéz anyagi körülmények között élő erdészek és családjuk helyzetének javításához.
3. Időskorú, nyugdíjas erdészek szociális helyzetének javításához.

A pályázat tartalmi és formai követelményei

A pályázatokat augusztus 31-ig (**2 példányban**) kell benyújtani (a szükséges mellékletekkel együtt) az **OEE Erdészcsillag Alapítvány 1021 Budapest, Budakeszi út 91. címre.**

A pályázatot beadhatja a jogosult, illetve egyesületi helyi csoport vagy szakosztály, illetve munkahelyi közösség is a kedvezményezett megjelölésével, amennyiben a rászorultság körülményeit és a szükséges adatokat ismeri (adatlap).

A beadott pályázathoz mellékelni kell: a kitöltött Adatlapot, az Országos Erdészeti Egyesület helyi csoport titkárnak véleményével.

Az Adatlap információin kívül röviden indokolni kell a rászorultság körülményeit.

A pályázat elbírálásának rendje és az elbírálás főbb szempontjai

A pályázat évente egy alkalommal kerül kiírásra.

A pályázatokat az Alapítvány kuratóriuma október 31-ig elbírálja, és döntéséről értesíti a pályázókat, valamint az OEE illetékes helyi csoportját.

A kuratórium a pályázatok elbírálása során az alábbi szempontokat vizsgálja:

- a közös háztartásban élők egy főre eső havi jövedelme és a mindenkori minimálbér viszonya;
- a kérelmező egészségi állapota, betegállományának hossza, kórházi kezelése, esetleges balesete, leszálalékolása, esetleg haláleset stb.;
- a család összjövedelmét, illetve kiadásait befolyásoló lényeges változások;
- eltartottak, gyermekek száma;
- árvaság;
- az igény gyakorisága;
- helyi csoport véleménye.

A segély alsó és felső határértékét a rendelkezésre álló szabályozás és keretek ismeretében a kuratórium határozza meg, melyet az indokok súlyossága és az igénylők száma befolyásol.

Gémesi József
kuratóriumi elnök

AZ ERDÉSZCSILLAG ALAPÍTVÁNY FELHÍVÁSA AZ ERDÉSZETI ÖSZTÖNDÍJ 2019/2020. ÉVI PÁLYÁZATÁRA

1. Az ösztöndíjra pályázhatnak

- Bedő Albert Középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium, Ásotthalom;
- Debreceni Márton Szakképző Iskola, Miskolc;
- FM ASZK-Mátra Erdészeti, Mezőgazdasági és Vadgazdálkodási Szakképző Iskola és Kollégium, Mátrafüred;
- NyME Roth Gyula Szakközépiskola és Kollégium, Sopron;
- Somogyi TISZK Közép- és Szakiskola Dráva Völgye Tagintézménye, Barcs;
- Széchenyi Zsigmond Szakközép- és Szakiskola, Szöcsénypuszta;
- Szegedi Szolgáltatási Középiskola és Szakiskola Kiss Ferenc Erdészeti Tagintézménye, Szeged;
- Venczel József Szakközépiskola, Csíkszereda tanuló.

2. Az adományozás feltétele

Egyesületi ösztöndíjban a szakközépiskolai és szakiskolai naplali tagozatos, erdősztechnikus, erdészeti szakmunkás szakon első alapképzésben és első kiegészítő alapképzésben részt vevő tanulók részesülhetnek két lezárt félév (egy tanévnek megfelelő oktatási időszak) képzési szintenként egy tanévre.

Az egyesületi ösztöndíjat pályázat alapján az a tanuló nyerheti el, aki:

- a) szakmai középfokú iskolai tanuló;
- b) az előző félévében kiemelkedő tanulmányi eredményt ért el;
- c) tudományos, szakiskolai diákkörben, illetve szakmai területen kimagasló munkát végez, és az erdőszhagyományokon alapuló kiemelkedő közösségi tevékenységet folytat.

Kérjük, hogy az iskola a támogatott tanulóról készítsen és csatoljon mind emberi, mind szakmai jellemzést, alkosson véleményt, és részletesen tájékoztasson a szociális helyzetről.

Kerüljön csatolásra:

- pályázati adatlap,
- tanári támogatás,
- a pályázó részletes önéletrajza,
- az elmúlt két félév bizonyítványának másolata.

A szakmai előmenetelen kívül legfeljebb a pályázó teljesítményének 10 százalékáig figyelembe vehető a tanuló közéleti, közösségi, sport- és egyéb tevékenysége, illetve szociális helyzete.

Ugyanaz a tanuló több éven át is elnyerheti az egyesületi ösztöndíjat, de minden tanévben újra kell pályáznia.

3. Az ösztöndíj havi összege

Szakmai középfokú iskolai tanuló esetében a köztársasági ösztöndíj 50%-ával azonos.

4. Az ösztöndíj elbírálásának módja

Az egyesületi ösztöndíj adományozására benyújtott pályázatokat június 30-ig a szakközépiskolák és szakiskolák igazgatói javaslattal továbbítják az Egyesület elnökének. Az Erdészcsillag Alapítvány Kuratóriuma legkésőbb augusztus 31-ig dönt az ösztöndíjak odaítéléséről.

Amennyiben a tanuló tanulói jogviszonya bármilyen okból megszűnik vagy szünetel, az ösztöndíj tovább számára nem folyósítható. Ugyancsak fel kell függeszteni az ösztöndíj folyósítását, ha a tanuló ellen jogerős, elmarasztaló fegyelmi határozat születik.

Gémesi József
Erdészcsillag Alapítvány kuratóriumi elnök

A Vértesben jártak a Szeniorok

Az éves munkaprogramnak megfelelően az OEE Szeniorok és Tiszteletbeli Tagok Tanácsának tagjai 2019. május 2–3-án tartották májusi összejövetelüket a Vértesi Erdő Zrt. meghívására. Házigazdánk *Macsek Lajos* vezérigazgató úr nevében *Encsi Csaba*, a Vértesi Helyi Csoport elnöke köszöntötte a résztvevőket. Bemutatta *Schweighardt Ottó* kollégát, aki az első napi program lebonyolítását vállalta magára.

Szeniorok a Tatai-tó partján

A frissítők elfogyasztása után a csoport buszra szállt és elutazott Tatára, ahol igen értékes vezetés mellett meglátogattuk az Angol-kertet és a Tóvárosban több, erdészettel kapcsolatos emléket.

Az Esterházy család hajdani tulajdonát képező Angol-kert a Cseke-tó partján fekszik. Romantikus mesterséges romok díszítik és megkapó szépségűek a nemrég felújított épületek, a Kerti-lak és a Pálmaház. Megcsodáltuk az újra éledő Kék-forrást, aminek vizét a szénbányászat miatti karsztvízszint-csökkenés elapasztotta.

A kertben tisztelegtünk *Dobroszláv Lajos* Munkácsy-díjas festőművész szobra előtt, aki nem más mint a Vértesi Erdő Zrt. korábbi, azonos nevű vezérigazgatójának az édesapja. *Dobroszláv Lajos* volt az egyik művész az elsők között, aki ezt a magas kitüntetést megkapta.

A városban a résztvevők felkerestek több emlékhelyet. Elsőnek *Mansbart Antal* csákbereányi katolikus pap emlékköve előtt tisztelegtünk. Őt 1849 júliusában végezték ki azért, mert templomában kihirdette a Habsburg-ház trónfosztását kimondó Függetlenségi Nyilatkozatot.

Trianont követően a temesvári Erdészeti Szakiskola egy időben Tatán folytatta tevékenységét. Ennek az emlékére elhelyezett emléktábla előtt tisztelegve elnökünk koszorút helyezett el és elénekeltük az Erdész-himnuszt.

Ezután a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének emléktáblájánál helyeztük el az emlékezés virágát.

Ugyancsak tisztelegtünk *Szeverényi Kálmán*, hősi halált halt magyar királyi repülő hadnagy emléktáblája előtt, aki még csak a húszas éveiben járt, de már számos győztes légi ütközetet tudhatott maga mögött.

Rövid buszozás után megérkeztünk az Agostyáni Arborétumba, ahol annak vezetője, *Rozmann Hajnalka* fogadott minket. Az arborétum egyre népszerűbb programokat kínál, elsősorban iskolások számára. Rövid séta alatt megcsodálhattuk a gazdag fagyűtemény fejlődését, ami főleg azoknak volt szem-

betűnő, akik már régen jártak ebben a gyönyörű kertben. A fásztó programokat rövid uzsonna zárta.

Ismét buszozás, majd megérkeztünk a Tatabánya felett őrködő Turul emlékműhöz. A történelem viharos szeleinek feszülő hatalmas bronz madárszobor fenn hirdeti a magyarság erejét. A szépen kiépített parkoló mellett található a Gerecse kapuja nevet viselő fogadóépület, ami sajnos ottlünkörkor zárva volt.

A szeniorok a kimerítő, de nagyon érdekes nap után a pusztavámi Malom panzióban pihentek meg. Elnöki megnyitóját követően *Schmotzer András* minden résztvevőnek átadott egy kis lapot, amelyiken *Albert Schweitzer* gondolatai olvashatók arról, hogy „Ki a fiatal”. Ebben a körben ez jó kérdés!

Egyebek között szó esett a rendezvényeink dokumentálásáról is, az eseménybeszámolók minél gyorsabb közreadásáról. A Szakosztály terve szerint előkészület alatt áll *Vági István* professzor emléktáblájának elkészítése és felavatása, amihez az anyagi hozzájárulások gyűjtésének előkészülete folyik.

Másnap reggeli után ismét felkerekedett a Szakosztály, hogy belevesse magát a Vértes erdeinek sűrűjébe. Első megálló a szálláshely közelében lévő *Vajda János* költőről elnevezett Erdei Iskola volt.

Varga Csilla, az iskola vezetője nagy szeretettel fogadta a már nem éppen iskoláskorú tagokból álló csapatot. Érdemes idézni az iskola filozófiájából: „Az erdőgazdaság célkitűzése, hogy a mai fiatalokkal megismertesse a szakmai tudnivalókon túl az egészséges életmód és az őket körülvevő természetes világ rejtjelmeit, amely kikökkenti őket a hétköznapijaikból. Fontos felhívni a figyelmet a faanyag jelentőségére

Emlékezés a temesvári szakiskolára és a MEVME-re

és arra, hogy az egyszerűsége törek-szünk. Az erdő önmagában kincs. Ezt csak úgy tapasztalhatják meg, ha benne vannak és felfedezik. Az erdei iskola biztosítja azt a keretet, amiben ez működhet és élményként maradhat meg.” Mindezt a tudást a nagyon igényesen kialakított, erdei és faipari környezetben lévő intézmény sikeresen adja át az idelátogatóknak.

A terepi programok után (Pátrácos, Láperdő, Juhdöglő-völgy) a kétnapos program Csákberényben, a Gróf Merán Fülöp Vadászati és Erdészeti Múzeumban ért véget. Itt Macsek Lajos vezérigazgató úr köszöntötte a résztvevőket, majd Právetz Antal nyugalmazott erdészeti igazgató kollégánktól kaptunk hasznos információkat. Aki eddig még nem járt ebben az építészetileg is különleges létesítményben, javasoljuk, hogy mielőbb tegye meg.

Ismét idézek, most a Múzeum honlapjáról: „A Vértesi Erdő Zrt. célul tűzte ki, hogy a Vértesi vadgazdálkodási és

Vendéglátóinkkal Csákberényben

erdészeti történetét bemutató gyűjteményt hozzon létre. Az intézményt tehát nem a Merán-család emlékmúzeumának szántuk, szándékunk sokkal inkább a Vértesi vadászati és erdészeti múltját, illetve kisebb részben jelenét is méltó módon bemutató gyűjtemény

összeállítása volt. Természetesen építettünk az egykori nagy múltú csákberényi Lamberg-, majd későbbi Merán-, illetve a csákvári Esterházy-uradalom történeti és tárgyi emlékeire is.

Intézményünknek – az erdei iskolával együttműködésben – jelentős oktatási szerepet is szántunk. Ennek része a 80 m²-es helyiségben helyet kapott, a Vértesi jellemző élőhelyeit és állatvilágát bemutató dioráma és a 70 fős előadó- és oktatóterem, mely alkalmas különböző közjóléti, vadászati és erdészeti előadások, konferenciák megtartására is. Ugyancsak a környezeti nevelést segíti a 4620 m hosszúságú, a Vértesi tálán legszebb kilátópontját is érintő Vértesi Panoráma Tanösvény.”

A Múzeumban elfogyasztott ebéd után elköszöntünk vendéglátóinktól, megköszönve az igényes és színvonalas programot és vendéglátást.

Gerely Ferenc

OEE SzTTT

Fotók: **Mohai Elek**

Ismét kecskeméti gimnazisták nyerték az YPEF hazai döntőjét

Középiskolások az erdőről és az erdésekről

A Kecskeméti Katona József Gimnázium csapatának sikerét hozta a „Fiatalok Európa Erdeiben” (Young People in European Forests) tanulmányi verseny 2019-es nemzeti döntője. A döntőbe 10 középiskolás diákcsoport jutott be és mérte össze tudását, kreativitását.

A verseny első ízben 2010-ben került meghirdetésre. Célja, hogy a részt vevő fiatalok megismerjék európai erdeit, természet- és környezetvédelemben

betöltött szerepüket. Objektív kép alakuljon ki bennük a természeti erőforrások megőrzéséről, a fenntartható erdőgazdálkodás szükségességéről szűkebb környezetükben és európai léptékben egyaránt.

A verseny nemzeti és nemzetközi fordulókból állt. A versenyre 2-3 fős csapatok jelentkezhetek, melyek tagjai 13-19 évesek. A hazai versenyt az Országos Erdészeti Egyesület szervezi.

Idén az első fordulóban 23 iskola, mintegy 150 diákja mérte össze tudá-

sát egy, az európai erdőkről szóló teszt megírásával. A döntőben viszont már, az angol nyelvű teszt mellett, tudományos poszterrel is készülniük kellett a diákoknak.

A poszter témája a tartamos erdőgazdálkodás volt, aminek különös aktualitása, hogy idén ünnepeljük *Mária Terézia 1769-ben kibocsátott erdőrendtartásának 250. évfordulóját*, mely az akkori kor viszonyai között a fenntarthatóság és tartamos erdőgazdálkodás alapelveit rögzíti.

A csapatok által készített tudományos poszterek egytől egyig igen magas színvonalat képviseltek, nem egy, akár egyetemi szinten is megállná a helyét. A felnőtt és diák zsűri a szakmai tartalom mellett a poszterek esztétikáját és a szemléltetés módját is értékelte.

Az első helyezett Kecskeméti Katona József Gimnázium csapata szerezte meg a jogot Magyarország képviseletére a nemzetközi döntőben, amely 2019 őszén kerül megrendezésre Csehországban.

Kovácsévics Pál, Hoczek László,

OEE

Fotó: **Kis Norbert**

Évnyitó rendezvény Szombathelyen

ERTI-kutatások a fókuszban

2019. március 28-án került megrendezésre az Országos Erdészeti Egyesület Szombathelyi Helyi Csoportjának évnyitó rendezvénye a Saághy István Erdészeti Információs Központban

Bakó Csaba, a Szombathelyi Helyi Csoport elnöke üdvözölte a résztvevőket, külön köszöntve az előadókat, a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ Erdészeti Tudományos Intézetének munkatársait.

Az elnök ezt követően beszámolt az idei év eddigi eseményeiről, majd pedig a Helyi Csoport továbbiakban várható rendezvényeit ismertette.

A folytatásban *Horváth Gábor* titkár tartott tájékoztatót az Országos Erdészeti Egyesület 2. félévének legfontosabb programjairól, valamint a Helyi Csoport taglétszámának alakulásáról és egyéb tagsági ügyekről.

Hagyományteremtő módon indult útjára 2015-ben, az a kezdeményezés, melynek célja az ERTI-ben zajló kutatások megismerésén keresztül egyfajta szakmai fórum kialakítása. Az elképzelés sikerességét bizonyítja, hogy az ERTI kutatóinak közreműködésével immár harmadik alkalommal nyílik lehetőség az éppen aktuális kutatási eredmények megismerésére és az esetlegesen felmerülő kérdések megvitatására.

A megnyitót követően *dr. Borovics Attila*, a NAIK-ERTI főigazgatója köszöntötte a jelenlévőket és hangsúlyozta a kezdeményezés jelentőségét, utalva arra, hogy fontos a kutatók számára a szakma részéről érkező visszacsatolás. A főigazgató beszédében elhangzott, hogy a visszajelzések új irányokat adnak, melyek mentén többek között a gyakorlat munkáját is hivatottak elősegíteni.

Első előadónk *dr. Illés Gábor*, az ERTI Erdőművelési és Ökológiai Osztályának vezetője „SiteViewer, mint új termőhely értékelési lehetőség gyakorlati használata” címmel tartott előadást.

2017-ben egy hasonló rendezvény alkalmával értesülhettek a tagtársak az ERTIGIS geoportálról, mely egy olyan döntéstámogatási rendszer, ahol az érdeklődő tájékozódhat az erdőgazdálkodás jelenlegi kardinális kérdéseiről, továbbá megismerkedhet az ERTI legfontosabb kutatási eredményeivel és különböző online térképi információs szolgáltatásokat vehet igénybe. Ennek a térinformatikai tudásbázisnak a része a SiteViewer alkalmazás, melyet az ERTIGIS honlapjáról is lehet tölteni.

A prezentáció során előadónk példákon keresztül gyakorlatias szempontból mutatta be a szoftver használatát. Az adatbázis alapját a termőhelyi adatállomány alkotja. Az egyes fedvények (*klíma, hidrológia, talajtípus, termőréteg, textúra*) közül az erdészeti klímátípust a FAI-értékek alapján számították. A talajtípus, termőréteg-vastagság és fizikaiféleség térképfedvényeket pedig a NÉBIH, a TAKI és az ERTI adattárában szereplő adatokból szerkesztették. A térképek elkészítésére 60 000 mintapontot használtak fel. A kihelyezett meteorológiai állomásokra épített online rendszer a NETvisor beintegrálásával a mérőállomások adatait elérhetővé és azok térképi ábrázolását is lehetővé tették.

Megjelenítés tekintetében topográfiai és műholdas alap-térképek közül lehet választani. Ezenkívül pedig külön erdőrésztlet-kereső is gazdagítja a palettát. Erdőn kívül, más művelési ágban lévő területekről is lehet adatot lekérni. A rendszer EOVB-ben feltüntetett koordinátákat is jelez. Szükség esetén pedig a megjelenített célállomány-javaslati táblázat rendszerből való exportálására is lehetőség van. A program célja az adatszolgáltatás, olyan termőhelyi információk nyújtása, melyek elősegítik a gazdálkodók döntéseit. Az alkalmazást folyamatosan a legaktuálisabb adatokkal töltik fel – tudtuk meg előadónktól.

A folytatásban *Molnár Tamás*, az ERTI Ökológiai és Erdőművelési Osztályának intézeti mérnöke tartott előadást „Műholdak szolgáltatata adatok használata a gyakorlatban” címmel.

Előadónk felvezetésként a műholdas távérzékelésről és annak gyakorlati alkalmazásáról mesélt. Majd ezt követően az ERTI által kifejlesztett Távérzékelésen alapuló Erdőállapot Monitorozó Rendszert (TEMRE) mutatta be.

A TEMRE egy nagyobb monitoringprogramnak az EMMRE-nek (Erdészeti Mérő- és Megfigyelő Rendszer) a része. A monitoring rendszer célja az erdők egészségi állapotának nyomon követése távérzékelési adatok felhasználásával.

Az alkalmazott vegetációs indexek (NDVI, EVI) térképi ábrázolása után információt kaphatunk az egyes területeken lévő állományok fotoszintetikus aktivitásáról. Ezen értékek ismeretében pedig már akkor értesülhetünk az állományokat érintő esetleges egészségi problémákról, amikor annak még szemmel látható jelei nem mutatkoznak. Így idő-

ben történő beavatkozással egyes erdőkárok megakadályozhatóak.

Az eredményeket egy térinformatikai rendszerben jelenítik meg, melyben a legújabb adatokkal 16 naponta frissítik az adatbázist. A folytatásban a 2017-es bükki és farkaserdei károk bemutatása és a károk helyreállítása utáni állapotok térképi szemléltetése történt.

Az előadás során szó esett még a digitális domborzatmodellezésről, mely kapcsán elhangzott, hogy Franciaországban a feltárási utak megtervezéséhez már használnak ilyen domborzatmodelleket.

A Helsinki Egyetemen erdőmérnökként végzett kutató lézerszkennelés témakörben mesélt még arról, hogy napjainkban Finnországban már hátra szerelt lézerszkennéssel (PLS) is végeznek méréseket.

Az előadásból és a hallgatóság részéről érkező kérdésekre adott válaszokból megtudhattuk, hogy ezen technológia gyakorlati alkalmazásának valóban nagy szerepe van. Egyrészt mert sokkal nagyobb pontosságot ad, másrészt pedig olyan terepi- és állományviszonyok között is alkalmazható, ahol egyébként komoly nehézségekbe ütközne a hagyományos mérések kivitelezése.

Következőként Nagy Imre, az ERTI Ökonómiai Osztályának tudományos munkatársa tartotta meg előadását „Új egyes erdei vadkárfelemelési útmutató alapelvei” címmel.

„Nem minden vadhatás vadkár, de minden vadkár vadhatás” hangzott el a bevezetésben.

Előadónk a nagyvadelejteni egyszámok és a vadkárosított erdősítések arányának ismertetése után kitért az erdei vadkár értékelésének közelmúltjára és jelenére, valamint az éppen aktuális jogszabályi vonatkozásokra.

A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara és az Országos Magyar Vadászkamara kezdeményezésére az Agrárminisztérium két munkacsoportot hozott létre annak kidolgozására, hogy egységes koncepció és metodika alapján lehessen eljárni vadkárbecslési ügyekben.

A NAIK-ERTI 1962 óta végző összesítéseket az erdősítésekben keletkező vadkárokról, mely adatgyűjtések képezik a gerincét az Erdei Vadkárfelemelési és Értékelési Útmutatónak.

A folytatásban röviden ismertetésre kerültek az útmutató egyes fejezetei.

Nagy Imre a Vadkárfelemelési Útmutató szükségességét hangsúlyozta, hiszen a jogszabályok lényegesen megváltoztak. Elmondása alapján növelni kell a becslés szakkerületét és elő kell segíteni a felek kármegelőzési együttműködését, legjobb tudás és pártatlan szakvélemény alapján.

Előadónktól azt is megtudhattuk, hogy idén indul már egy 3 féléves kárszakértői szak, ezzel is elősegítve a károk szakkerületének értékelését és a vadkárbecslési gyakorlat során adódó nézeteltérések mediálását. Nagy Imre zárásként elmondta, hogy elkészültek a 2018-2019-es Vadkárbecslési segédletek is, melyek az ERTI honlapján elérhetőek.

Végezetül dr. Borovics Attila „Új trendek az erdőn kívüli fatermelésekben” címmel tartott előadást.

A NAIK-ERTI intézetigazgatója előadásában az agrárerdészeti rendszerek jelentőségéről beszélt. A művelési ágak kombinálásának kimutatható többletermelése van. 1 hektár agrárerdészeti rendszer 0,8 hektár szántónak és 0,6 hektár erdőnek felel meg.

Prezentációjában szó esett még arról, hogy az agrárerdészet miért is lehet sokak számára megoldás. Évente és hosszabb távon is összeadó jövedelmet biztosít, valamint új termékek és eddig nem érvényesülő jövedelmek keletkeznek.

Előadónk ismertette az agrárerdészeti rendszerek egyes típusait, úgy mint köztes termesztés, fás legelők, erdei melléktermékek, erdősávok, faültetvények és gyümölcsészet. Az előadás során elhangzott, hogy a mezőgazdasági termények éves jövedelmet generálnak, ami alatt a fák hosszabb távon akkumulálják a jövedelmet, miközben pedig kifejtik egyéb kedvező hatásukat. A köztestermesztés előnyeinek többek között a gazdaság diverzifikálása, termelési kockázat csökkentése, valamint az erózió és defláció csökkenése.

A folytatásban röviden bemutatásra került a Földes község határában létesített mezővédő erdősáv rendszer. Itt a szántóföldi és kertészeti természetesen túl méhészeti tevékenység is folyik. A sávok fa- és cserjeösszetétele több, mint 20 fajt számlál, így a méhek számára az egész vegetációs időt lefedik. A vizsgálati eredmények pedig méltán példázák a rendszer kiválóságát.

Dr. Borovics Attila előadásának végén még a fásítások visszaszorulásával kapcsolatosan szólaltak fel többen a hallgatóságból és fejtették ki véleményüket.

Az elhangzott előadások kapcsán komoly érdeklődés mutatkozott a jelenlévők között, a felmerült kérdéseket pedig előadónk készséggel válaszolták meg. A rendezvény ismét aktív eszmecserevel és a jövőbeli szoros együttműködés reményében zárult.

Bakó Csaba, a Helyi Csoport elnöke megköszönte az ERTI munkatársainak a gondolatébresztő előadás-sorozatát, valamint a tagtársaknak is az aktív részvételt.

Szöveg: Nagy-Khell Melinda

OEE Szombathelyi H. Cs.

Fényképek: Markó András

Majdnem pontosan egy évvel ezelőtt, 2018. június 5-én tettük közzé a szomorú hírt, hogy dr. Király Pál Bedő-díjas erdőmérnök, szakújságíró, lapszerkesztő, a magyar erdészeti szakajtó történetében a legtöbbet publikáló szakíró, az Egyesület Tiszteletbeli Tagja, egykori főtájkára, korábbi alelnöke, az Erdészettörténeti Szakosztály alapító tagja, majd elnöke, 86 éves korában elhunyt.

Az alábbiakban emléke előtt tisztelegve adjuk közre utolsó, mindmáig publikálatlan cikkét, melyet még halála előtt, 2018. március 9-én küldött be a Szerkesztőségnek, a stílusgyakorlatot is jelentő kísérő leveléből idézve szó szerinti szavait: „...*bármely lapszámban történő esetleges szíves közlésre, tisztelettel felajánlva.*”

Pali bátyám, úgy éreztem most jött el az idő, egy évvel a végső búcsú után, hogy ismét megidézzük a szellemiséged ezzel az utolsó írásoddal, mely mindennél jobban árulkodik személyiségedről, a szakma és az egyesület iránti elhivatottságodról, és arról a fantasztikus széles látókörű latinos műveltségedről és tudásról, amely példa kellene hogy legyen minden ma aktív erdész kolléga számára.

Nagy László

Miért szép a budapesti Erdészpalota?

Már elmúlt Egyesületünk fennállásának 150. évfordulója, de a megemlékező rendezvények gazdag sorozatának emléke még tudatunkban rezeg. S nem kívánunk ugyan rák módjára visszafelé nézve előrehaladni, igyekszünk azonban gonddal megőrizni a tiszteletre méltó elődök által ránk hagyott anyagi és szellemi értékeket, örökségünket.

Ilyen jelentős anyagi érték volt Budapesten, az 5. kerületben, az Alkotmány utca és a Honvéd utca kereszteződésében álló, 1886-ban felépült egykori egyesületi székházunk, rövidebb, de találó elnevezésén: az *Erdészpalota*.

Cikkemben nem merülök bele a székház hosszú történetébe és a szakmában eléggé közismert problematikájába. Jövőjének találgatásába még kevésbé. *A témának ezt a részét most csak azzal zárom: az erdésznek nagy szüksége volna egy biztos jövőjű belvárosi közösségi helyre, tömegközlekedési eszközökkel is könnyen, gyorsan megközelíthető ponton és egyben legfontosabb szakmai főhivatalunk, a Földművelésügyi Minisztérium (jelenleg Agrárminisztérium) szomszéd-ságában.*

Most inkább a székházról, mint épületről és városképi megjelenéséről adom közre saját benyomásaimat. Előrebocsátom azonban, hogy engem nem építőmérnöknek képeztek ki. Remélem, hogy ezzel elejét veszem írásum esetleges csípős kritikáinak is.

Az épület négyzetes. Közülük a legalsó nevezhető magasföldszintnek is, félemeletnek is, olasz kifejezéssel élve hívhatjuk: *mezzanin*nak. A félemeletes megoldást valószínűleg azért alkalmazta a tervező, mert a korabeli házadó rendszerben a mezzanin adómentes volt.

Két utcára néző sarokházzal lévén szó, megfelelő tagoltság és díszítőmotívumok nélkül ez két nagy, sivár falfelületet jelentett volna. Ezért a tervező, *Cziegler Győző* számos kis építészeti fogás alkalmazásával ment a probléma elébe és előzte meg az épület utcafépi megjelenésének egyhangúságát.

Czieglerrel most röviden csak annyit, hogy a tervezéskor a Királyi József Nádor Műgyetem Ókori Építészeti Tanszékének nemrég kinevezett fiatal tanára volt, mindössze 55 évet élt, de rövid élete során vagy hatvan(!), a székházunkhoz hasonló kvalitású művet alkotott.

Az Erdészpalotának már messziről jól látható, a tekintetet elsőként megragadó, legmarkánsabb része a sarokrizalit. Alig emelkedik ki a falak síkjából, mégis saroktorony benyomását kelti. Ezt elsősorban nagyméretű tetősisakjának köszönheti, amelynek nagy felületét két kis fióktorony teszi mozgalmassá. További dísz a mindkét oldalon kiépített, tulajdonképpen használati funkció nélküli két-két kis erkély. Közöttük két tartóoszlop látható.

Első pillantásra antik ión oszlopok benyomását keltik tojásléces oszlopfő-

vel, valamint felületük simaságát megtörő, már a közelgő szecesszió hangulatát keltő, a szemet szórakoztató indás díszítményekkel. Cziegler talán éppen azért vonzódott a puritánságuknál, nemcsak egyszerűségüknek fogva hatásos régi építészeti elemek alkalmazáshoz, mert az ókor specialistája volt.

Az oszlopok a második emeleten már csak a szép kovácsoltvas korlát magasságához igazodnak. Az oszloptartó konzolok ívesen támaszkodnak a falhoz. Ez a reneszánszra emlékeztet és oldja az oszlopok egyenességéből adódó hideg merevség érzetét.

A két-két kiugró sarokerkély tulajdonképpen némileg illuzórikus módon növeli az épület vízszintes irányú méretét, nagyobbak láttatja a valóságosnál. Ugyanezt a vizuális benyomást keltik a függőleges irányban egy képzeletbeli függőleges egyenesre felfűzött ablakok. Ezek magasak, de keskenyek. Így a tekintetet akaratlanul is föl-le mozgatják, vonzzák.

Az Erdészpalota archív, korabeli fényképen

Ugyanaz a hatás érvényesül, mint amit a gótikus katedrálisok magasba szökő pillérei kiváltak. Az ablakok mérete első pillantásra egyformának tűnik. Figyelmesebben szemlélve azonban látható, hogy a második emeletiek némileg nagyobbak a többinél.

A sarokrízalit harmadik emeleti nagyobb falfelületének kopárságát pedig az építész már eleve a tervezéskor el-tüntette két kisebb, nyúlánk ablak elhelyezésével. Ezzel azonban nem csökkentette a rizalit impozáns voltát. A felület mozgalmasságához az ablakok, ajtók díszítése meghatározó módon járul hozzá.

Feltűnőek a második emeleti sor szemöldök díszei. Ennek a látványnak ellentéte az alsóbb ablaksorok puritánsága, szögletessége, továbbá a harmadik emelet ablakainak kváderkőmintázatú félköríves felső lezárása.

A kváderköveket említve látható, hogy a sarokrízalit élei is kváderkőmin-

tázzal díszítettek. Ezek azonban éppen úgy nem valóságos faragott kötömbök, mint az említett ablakívek, hanem téglából-habarcsból kialakított imitációk.

Érdekes, ötletes, Budapesten (s talán még távolabb is) párját ritkító díszítőmotívumot jelent az az állatfejsorozat, amely a magassföldszint ablakai fölött látható: medve-, farkas-, róka-, vaddisznófej stb.

Ugyancsak érdemes észrevenni azokat a közvetlenül a tetőeresz alatt sorakozó kis fakonzolokat, amelyek mintegy *Kós Károly* építészetének erdélyi stílusjegyeit idézik emlékeztetve.

Cziegler még a nagy ferde tetősík egyhangúságát is igyekezett feloldani. S elhelyezte rajtuk azokat a kis tornyos szellőzőidomokat, amelyek talán csuklyás manócskára emlékeztetve, szinte vidám benyomást keltenek. Sorozatuk átterjed a sarokrízalit árbócdíszítéssel még tovább magasztított saktornyára is.

Markáns városképi épületelem az Alkotmány utcai főbejárat. Díszítőmotívumai közül azonnal szembeűnik az ajtó fölötti szemöldökív-szegmenseken heverő két allegorikus szoboralak.

Sajátságos a mives kovácsoltvas rácozatban kialakított két OEE monogram, valamint a háromszor is ismétlődő erdész szimbólum, a tölgylevelekből összeállított ötágú erdészcsillag. Utóbbi díszíti a kapu közelében 1986-ban elhelyezett emléktáblát is.

Közbevetve megjegyzem, hogy már többször felvettem a kérdést: ki tudja, hogy mikor és hol vált szakmánk szimbólumává ez az erdészcsillag? S javasoltam felvenni a Nemzeti Értéktárba a jelkép kategóriába, hogy hungarikummá váljék és ezáltal bizonyos levédettséghez juthasson.

A sok, alig észrevehető kis építészeti rafinéria egybevetése alapján talán az állapítható meg, hogy az Erdészpalota reneszánsz hatást keltő eklektikus stílusban épült. Környezetébe jól illeszkedik, mégis egyedi. Kitűnik a főváros eklektikus stílusban százszámra épült házainak tömegéből (a körutak, Andrássy sugárút stb.).

Az építés előzményeit, e ház vázlatos történetét, Cziegler Győző (1850–1905) pályafutását, életművét az *Erdőgazdaság és Faipar* című folyóirat 1986/12., decemberi számában ismerttettem. Cziegler művészinak minősített síremléke Budapesten, a Fiumei úti Nemzeti Sírkert 28-1-10 számú sírhelyén található.

A székházépítést kezdeményező és végigvivő nagy egyesületi elnökről, *borosjenői és szegei gróf Tisza Lajosról*

Csoportkép egy szakmai rendezvényről a székház díszterméből, 1938-ból

(1832–1898) már többször is jelent meg írás az *Erdészeti Lapok*ban a közelmúltban. Mindazonáltal érdemes volna még nyilvánosságra hozni életének-halálának egy-két kevésbé ismert mozzanatát is.

Dr. Király Pál

Egy életút, ami történelmet írt

A 120 éve született Barlai Ervinre emlékezünk

Szakmai közvéleményünk előtt bizonyára ismert, hogy részvénytársaságunk, a Zalaerdő Zrt. is mélyen elkötelezett gazdag szakmai múltunk megbecsülésében. Hagyományörző tevékenységünk során igyekszünk méltó és maradandó emléket állítani azoknak a sokoldalú, kiváló erdész szakembereknek, akik megyénkbeli, Zalából indultak el, és szakmánk kiemelkedő vezetői, képviselői lettek, akár itt maradvak, vagy máshol az országban szolgálták példamutatóan – esetenként a legmagasabb szinten is – a magyar erdészet, vagy a kapcsolódó társaságatok nemes ügyét.

E gondolatok jegyében kívánjuk most röviden felidézni – különösen a fiatalabb erdésznevezédékünk számára – Barlai Ervin munkásságát, vázlatos életútját, aki elérkezve pályája csúcsához, a sorsfordító 1945-ös esztendő követően, a magyar erdészet előtt álló új és rendkívüli problémák megoldásából nem kisebb részt vállalt, mint *Bedő Albert* és *Kaán Károly* a maguk korának feladataiból, s tette mindezt mélyes emberi és szakmai alázattal, ugyanakkor mégis kellő határozottsággal és következetességgel.

Barlai Ervin az ország újjáépítési időszakának legnagyobb formátumú erdészpolitikus, később a hazai faipari kutatás megteremtésének egyik meghatározó egyénisége 1899. június 19-én született a Pozsony vármegyei Korompán, ahol édesapja kohómérnöként dolgozott, aki rövidesen mint *dr. Barlai Béla*, az ősi Alma Materünk, a selmecbányai Bányászati és Erdészeti Főiskola neves vaskohász professzora lett, a világháború kitörésének idején ellátva a rektori tisztséget is.

Barlai Ervin 1916-ban előrehozott hadiériettségét tett, de a főiskolát nem kezdte meg, mert 1917-től az olasz frontra vezényelték, ahol súlyos, életre szóló sérüléseket szenvedett a közelében felrobbant akna szilánkjaitól. Leszerelése után, erdőmérnöki tanulmányait már a Sopronba menekült főiskolánkon kezdte meg, ahol 1923-ban kitüntetéses diplomát kapott.

Munkásságát Zalában a Herceg Esterházy Hitbizomány Bánokszentgyörgyi Erdőgazdálkodási Igazgatóságánál kezdte meg, majd rövid ideig az Esterházyi Erdőgazdálkodási Igazgatóságon számviteli, üzemgazdasági és szervezési feladatokkal ismerkedett.

1924 őszén visszahelyezték Zalába, nevezetesen Lentibe, ahol a látszólag önálló, de lényegében a Hitbizományhoz tartozó Kerkavölgyi Faipari Részvénytársaság hercegi erdőmérnök lett.

Barlai Ervin az 1950-es évek elején

Kezdetben az akkor épült lenti fűrészüzembe vezető iparvasútvonal tervezésével, majd kivitelezésével, üzemeltetésével és fejlesztésével foglalkozott. Mérnöki igényességével és gazdasági szemléletével hamar kiemelkedett kortársai közül, így nem volt véletlen, hogy 1929-ben a lenti fűrészüzem vezetőjévé nevezték ki.

Hamarosan élt is a bizalommal, mert a gazdasági világválság ellenére is, a kor hazai színvonalát túlhaladó technológiai és üzemszervezési intézkedéseivel, az újdonságként ható üzemszervezési bevezetésével, a termelés személyi feltételeinek kiemelt és ösztönző kezelésével, nem utolsósorban mélyen emberséges vezetői adottságai, látványosan eredményessé tette az üzemet.

Kimagasló mérnöki és közgazdasági teljesítményét elismerve, híre határainkon túlra is eljutott, több gazdag állásajánlatot is kapott, de ő hű maradt hazájához. Talán titkon érezhette is, hogy nemsokára itthon is szükség lesz tudására, tapasztalataira.

Beosztottjai, munkásai tisztelték szociális érzékenységeért, mély emberségeért, szakmai tudásáért, akikhez ő is ragaszkodott, ám a válás és a váltás ideje mégis elérkezett.

Tizenhét évnyi kiemelkedő zalai munkásságát elismerve, 1941-ben országos érdekből, az első bécsi döntéssel visszatért Munkácsra vezényelték, ahol a magyar–olasz érdekeltségű Latorca Ipari és Gazdasági Rt. műszaki igazgatója lett. A sors által sajnos rövidre szabott időben itt is bizonyította nem mindennapi tehetségét, mert a tőle megszokott magas színvonalon végezte 11 erdőgazdálkodási, 5 fűrészüzem és egyéb objektumok műszaki irányítását és felügyeletét.

A háború befejezését követően Budapestre, a Földművelésügyi Minisztériumba hívták. Ekkor szakmánkat illetően az ország erdészeti talpra állítása, életképes megszervezése volt a legnagyobb és legsürgetőbb feladat. A kormányzat a már többszörösen bizonyított, egyértelműen a korszak legfelkészültebb és legjobb szervezőképességű, karizmatikus személyiségű erdőmérnökét, Barlai Ervint bízta meg az időközben létrehozott Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek – a MÁLLERD – szakmai irányításával, mint ügyvezető igazgatót. Ez a szervezet a magyar erdészet történetének leghatékonyabb államerdészeti alakulata volt, melynek struktúrája, szellemi kisugárzása hét évtized távlatából máig érvényes működési elveket tartalmaz.

Barlai első számú szakmai vezetőként az *Erdőgazdaságpolitikai irányelvek* című tömör, de annál tartalmasabb munkájában írásban is összefoglalta a közeli és távlati célokat, többek között kiemelve az erdőgazdálkodás és a faipar egymásra épülésének fontosságát a háborúban letarolt erdők gyors felújítását, erdőterületünk jelentős növelését, a gyorsan növő fafajok alkalmazását, a természetes felújítás szorgalmazását, a fahasználat racionalizálását, erdeink jövedelmezőségének fokozását, s nem utolsósorban egy Erdősítési Alap létrehozását. Mindezeket híressé vált szállóigéjével támasztotta alá: „Erdő nélkül nincsen Magyarország!”

A fordulat éve, 1948 után a kommunista diktatúra megálljt parancsolt a nagyszabású terveknek. Barlait feljelen-

Barlai Ervin méltatása az Erdő 1967-es lapszámában, hibás születési dátummal

tették szabotálásért, mivel nem járult hozzá a fakitermelések drasztikus emeléséhez, melyre azután maga Rákosi adott utasítást. Még az ÁVH-nál is meghurcolták, s csak a Gondviselésnek köszönhető, hogy nem történt baja, de ez egyben a mély emberségét és bátorságát is érintő külön történet. Állásából azonban elbocsátották, a MÁLLERD kitűnő szervezetét egyúttal szétverték, őt 1950-ben kényszernyugdíjazták.

1950-től új és mégis sikeres korszak kezdődött életében, ugyanis egyik alapítóként munkát vállalt a tervezett Faipari Kutató Intézet létrehozásában, majd működtetésében. A faipar iránt is érzett erős vonzalma, s főleg tehetsége ekkor számtalan faipari találmányban és szabadalomban valósult meg, a sok közül egyet kiemelve: megoldotta a nyárfa farostlemezgyártásban való hasznosítását.

Kutatóként igen gazdag szakirodalmi tevékenységet is kifejtett több könyvével, könyvrészletével, a *Faipar* című folyóirat szerkesztésével és szakcikkekkel, miközben előadásokat is tartott Budapesten, a Műszaki Egyetemen és az Erdőmérnöki Főiskolán, Sopronban.

vatali közgazdász bevonásával kidolgozta az erdészeti és faipari ágazatok értékarányos árrendszerét. Ilyen irányú munkássága, melynek összefoglalóját az akkor egyik legrangosabb szakmai folyóirat, a *Közgazdasági Szemle* 1955. januári számában jelentette meg, mély meglepetésként érte a magyar közgazdász-társadalmat, de ugyanakkor ki is vívta annak elismerését.

Idézem *Kopátsy Sándor*, egykori neves közgazdász szavait: „Egy magyar, később világ-történelmi jelentőségű reformfolyamat elindítója közé, így került Barlai Ervin.” Az erdészeti és faipari ágazatban bevezetett értékarányos árrendszer egyértelműen sikeres eredményeket hozott, melynek hatására azt 1959. január 1-jétől a gazdasági élet minden területén bevezették.

Az 1950-es évek dereka felé, az akkor az Országos Tervhivatalban dolgozó fiatal erdőmérnök, *Madas András* közvetítésével – megálta a t a t á s á t félretéve – elvált egy igen kényes, életveszélyes feladatot, melynek megoldására szakmailag őt tartották a legalkalmasabbnak.

Nevezetesen az akkor nálunk is érvényben lévő sztálini közgazdaságtannak az erdészeti és faipari termelői árrendszerre is vonatkozó gyakorlatának tarthatatlanságát kellett bizonyítani, mely igen jelentős károkat okozott.

Barlait ezúttal hazája szolgálata motiválta, s néhány fiatal tervhivatali közgazdász bevonásával kidolgozta az erdészeti és faipari ágazatok értékarányos árrendszerét. Ilyen irányú munkássága, melynek összefoglalóját az akkor egyik legrangosabb szakmai folyóirat, a *Közgazdasági Szemle* 1955. januári számában jelentette meg, mély meglepetésként érte a magyar közgazdász-társadalmat, de ugyanakkor ki is vívta annak elismerését.

A nagykanizsai emléktábla

Barlait az 1956-os forradalom dicső napjaiban – mintegy többszörösen kiérdemelt elégtételként – az Országos Erdészeti Főigazgatóság vezetőjévé nevezték ki. A forradalom leverése után azonban nem méltányolták szakmai és emberi kvalitásait, politikailag megbízhatatlannak tartották, s ő visszatért előző faipari munkahelyére, ahol továbbra is tudása legjavát adva dolgozott. Nyugalmazott faipari tudományos igazgatóhelyettesként 1967. július 3-án, 68 évesen érte a halál. Hamvai a Pesterzsébeti temetőben nyugszanak.

2009-ben Barlai Ervin születésének 110. évfordulója alkalmából a Zalaerdő Zrt. és az OEE Nagykanizsai Helyi Csoportunk emléktáblát helyezett el Lentiben, első munkahelyén. A megihitt ünnepségen részt vett fia, *prof. Barlai Zoltán* c. egyetemi tanár, mélyfűrési geológus, az MTA doktora is.

Barlai Ervin sorsa a 20. század viharos, sorsfordító évtizedeinek tragikus eseményeit megélt és megküzdött, elveit és erkölceit semmilyen kényszerítő körülmény hatására fel nem adó vezető értelmiségi szakember sorsa volt, aki tántoríthatatlanul ragaszkodott népéhez és magyarságához. Kivételes munkássága, szakmai nagysága, párosulva hallatlan kötelességtudásával és felelősségérzetével, a magyar erdőgazdálkodás és faipar mellett a közgazdaságtörténetben is örök értéket, történelmi mérföldkövet jelentett.

2018. február 7-én *Rosta Gyula*, a Zalaerdő Zrt. vezérigazgatója és *Varga*

Attila, az OEE Nagykanizsai Helyi Csoport akkori titkára, Barlai Ervin korszakos jelentőségű életművét Magyar Örökség-díj odaítélési elbírálásra terjesztették fel.

Dr. Baráth László
okl. erdőmérnök

Egy vadászház különös története

Az Onódy-ügy

Valamikor – több mint nyolc évtizedig – Kiszána határában erdők ölén állott egy szép vadászház: a Térfi-kastély. A környéken lakók Horthy-kastélynak is mondták, bár a kormányzónak csak annyi köze volt hozzá, hogy az ő idejében épült. Az erdőterület a volt Károlyi-birtokhoz tartozott, az épületet az Úszató nevű erdészház érintésével, onnan kb. két kilométerre földúton lehetett elérni.

Vadászház létesítésének gondolata *vitész Lukács Károly* sirok-kőkúti erdőgondnok fejében született meg, ő úgy találta, hogy gondnoksága területén a Mátra délkeleti oldalára átnyúló területen szükség van egy rangos épületre, amely az erdészet és vadászat igényeit egyaránt szolgálja.

Lukács Károly sokoldalú, kiváló erdőmérnök volt, Selmecen kezdett, és Sopronban kapott diplomát. Szakmai pályafutása Kőkúton kezdődött gróf Károlyi Mihály debrőparádi birtokán. Ismeretes, hogy 1929-től ez a vagyon állami tulajdonba került, és a Nemzeti Közművelődési Alapítvány kezelte.

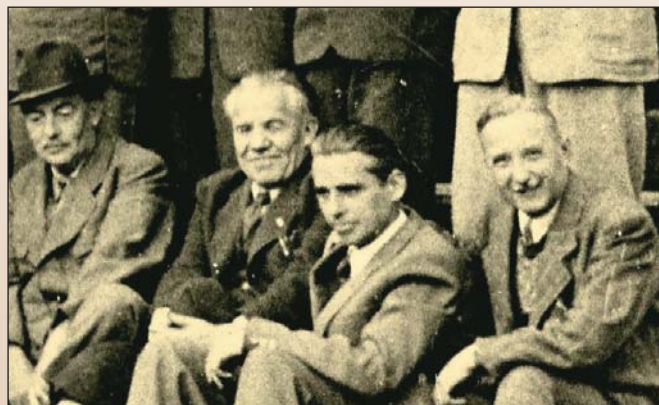
Lukács Károly családjával a Kőkúti gondnokság melletti gondnoki lakásban lakott, ahol gyakori vendég volt Budapestről a Térfi család. *Térfi Béla* (az archív képen az ülő férfi) országosan ismert személyiség, nyugalmazott miniszter, az Országos Erdészeti Egyesület alelnöke, és ami számunkra fontos: a Nemzeti Közművelődési Alapítvány főgondnoka volt, hatáskörébe tartozott a volt Károlyi-birtok felügyelete. Ő engedélyezte a kiszánai kastély beruházását.

Mellette a fotón látható álló férfi Térfi Károly építész-mérnök, ő tervezte a szoban forgó épületet, és irányította a kivitelezést. (Megjegyzem, hogy ő tervezte a Parádsasvárról induló Térfi-utat is, amely a térképeken Térfi Béla útként szerepel.)

A vadászház 1932-ben épült, az 1934-ben készült fotón látható újkori állapotában. Impozáns megjelenésével, kiemelkedő toronnyal rászolgált a „kastély” megnevezésre. Eredeti rendeltetése a vadászat volt, ezért a torony nem csupán esztétikai célt szolgált, a négy irányba nyíló ablakokkal magaslesként is működött. A képen láthatjuk, hogy a hozzá tartozó területet bekerítették, fákat ültettek köré, és egy virágágyást is kialakítottak. Villany nem volt, a vízellátáshoz kutat építettek, ivóvizet a ház feletti forrásból nyertek.

A háborúban a kőkúti gondnokságot a lakással együtt lebombázták, a Lukács család fedél nélkül maradt. Ezt követően Nyugatra mentek, Bajorországban töltöttek másfél évet, majd visszatértek Kőkútra. A gondnokság Kőkúton megszűnt, Lukács Károlyt az Egri Erdőgazgatóság központjába helyezték. 1945-től Verpeléten hoztak létre erdészetet, így a Térfi-kastély az addig alapítványi tulajdonból a MÁLLERD (később a Dél-mátrai majd Mátrai Állami Erdőgazdaság) Verpeléti Erdészete kezelésébe került.

Az erdészet üzemi feladataihoz használta az épületet, átmenetileg dolgozókat helyeztek el itt, vadászatoknál vettek igénybe. A pincét raktározásra, csemetetárolásra

Lukács Károly (balról a második)

A Térfi család

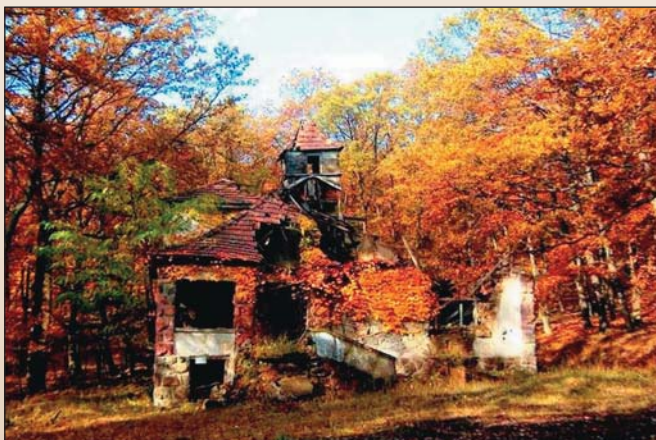

A kastély 1934-ben

használták. Lakás céljára nem volt alkalmas villany és épített út hiányában.

Az épület akkor került a figyelem középpontjába, amikor az 1964-ben kirobbant az a bizonyos Onódy-ügy, amelyet az olvasók már jól ismernek a megjelent írásokból. A történet a kishánai vadászház eseményei miatt kapcsolódik az akkori Mátrai Erdőgazdaság múltjához, jóllehet az ottani események csak töredékét jelentették az országossá terebélyesedett „ügy”-nek.

A Mátra térsége az 1956 utáni években a „nagy emberek” számára kedvelt vadászterület volt. Felfedezték a kishánai vadászházat, a településtől távol eső épületben nagy mulatozások, dáridók kezdődtek hölgyek társaságában. Mindezek „legalizálására” létrehoztak két „elit” vadásztársaságot a Mackó és a Diána nevűt, melyeknek tagjai csupa magas politikai személyiségek voltak, mint például *Gáspár Sándor*, *Nezvál Ferenc*, *dr. Szalay József*, *dr. Szénási Géza*, *Kelemen Endre* és még néhányan a politikai nagyságok közül.

1996-ban, 2004-ben és 2014-ben

Ehhez a körhöz tartozott *Onódy Lajos*, az Éttermi és Büfé Vállalat igazgatója, aki a „rendezvények” szervezője volt, gondoskodott a teljes körű ellátásról (étel, ital, nők stb.), kiszolgálta a fontos embereket.

Eleinte Onódy gödi villájában jöttek össze, ez azonban lakott területen volt, túlságosan szem előtt, s a környékbeliek külső szemlélőként tanúi voltak az eseményeknek. Ekkor esett a választás a kishánai kastélyra, ahol nem voltak szomszédok.

Ugyancsak résztvevője volt a történetnek bizonyos *Fehér Sándor*, az eredetileg tiszafüredi villanyszerelő és községi párttitkár, akinek meredeken felfelé ívelő pályája az ERDÉRT igazgatói székében tetőzött, és aki a legmagasabb politikai körkhöz tartozott.

Életútja Tiszafüredről Szilvásváradra vezetett, ahol *Hibbey* erdőgondnok mellett gondnokhelyettes, majd Recskén az Északmátrai Állami Erdőgazdaság igazgatója, ezután Balassagyarmaton az Egyesülés igazgatója, végül az ERDÉRT vezére volt. Ellentmondásos személyiség volt, akit beosztottjai szerettek, sokaknak segített, embereinek javát szolgálta, viszont saját előbbre jutásáért sok mindenre képes volt.

Fehér recski igazgatói korából jól ismerte a Mátrát, így szerepet játszott a hely kiválasztásában.

Itt kell megemlítenem *Fila Józsefet*, a Mátrai Erdőgazdaság kitűnő igazgatóját, aki alaptermészeténél fogva ellene volt a fényűző lakomáknak, és ellenezte, hogy a két „fiktív” vadásztársaságot a területén létrehozzák azzal a nyilvánvaló céllal, hogy a vadászat jogcímén legális keretet adjanak a rendezvényeiknek. Próbált ellenállni a felülről történő nyomásnak, végül feladta, és Gödöllőre ment igazgatónak. Az őt követő *Hangyál Tibor* igazgató hozzájárult a társaságok létrehozásához, így minden akadály elhárult.

Onódy Lajos igazgató korát jóval megelőzve, kiváló üzletemberként országos nagyvállalattá fejlesztette cégét. Csupán néhány példa tevékenységéből: megszervezte az utasellátó rendszert, szállodákat épített a Balatonnál, nevéhez fűződik a budapesti Mézes Mackó és még sok minden, ami a vendéglátást szolgálta. Rendszeresen járta a külföldet, jobbnál jobb ötleteket hozott és valósított meg. Ehhez azonban szükség volt fentről jövő támogatásra, a kapcsolatok ápolására.

Sokan ezt nem nézték jó szemmel, elindították az „Onódy-ügyet”, melynek hullámverése Kádárig jutott. Az újságokban megjelent írások már a „társadalmi tulajdon megkárosításáról”, „hűtlen kezelésről”, „csalásról” szóltak, ráadásul mindenféle valótlan történetek terjedtek el a közvéleményben.

A történet szenvedő alanya Onódy lett, akit hat és fél évi börtönre ítélték, mindenért őt tették felelőssé, miközben magas személyek vizsgálat nélkül megúszták. Fehér Sándor – Fila József szavaival – „tizedrendű vádlott” volt, akinek az volt a bűne, hogy a vadászházat az ERDÉRT költségére – tehát állampénzen – bútoroztatta be (megjegyzem: az épület állami tulajdonban volt). Amikor megtudta, hogy ellene is rendőrségi vizsgálat indul, öngyilkos lett.

Az Onódy-ügy szomorú mellékszála *Bara Margit* története. Az ismert színésznőt, aki szépségével, tehetségével és emlékezetes filmszerepeivel meghódította az országot, méltatlanul belekeverték ebbe az ügybe. Neki is, mint minden sikeres és közkedvelt személynek, akadtak irigyei, akik valótlan történetekkel, rágalmakkal hírbe hozták őt. A legtragikusabb dolog, hogy mindezzel derékba törték egy kivételes tehetség színészi pályafutását és életét.

Amikor ennek a bonyolult ügynek az eseményei zajlottak, a magyar erdészet első embere *dr. Balassa Gyula* volt, az Országos Erdészeti Főigazgatóság – OEF – főigazgatója. Az ő életét, munkásságát megismerhetjük *Fáczányi Ödön Az erdészet és a vadászat mecénása* című nagyszerű könyvéből. Balassa nyilván tudott a kishánai történekről, nevét viszont nem látjuk az erről szóló tudósításokban, peranyagokban. Az ő közeli kapcsolata Kádár Jánossal az ötvenes évekből származik, mindketten megírták Rákosi börtöneit.

A főigazgató miniszterhelyettesi rangban az erdészetért felelt, ő azonban ezen belül elsősorban a vadászattal

foglalkozott, a kishánai ügyben szereplő vadásztársaságok létrehozását a háttérből támogatta.

Balassa idejében erdészházak egész sora épült országszerte, és ami az ő nevéhez fűződik, akkor épültek a szebbnél szebb vadászházak az erdőgazdaságoknál. Ekkor került sorra a szóban forgó Térfi-kastély rendbetétele, a három évtizede épült vadászházra igencsak ráért a teljes körű felújítás, nem beszélve arról, hogy a fényűző rendezvényekhez méltó körülményeket kellett biztosítani.

Az is szóba került, hogy házhoz megfelelő utat és vilányvezetékét kell építeni. A főigazgató zöld utat adott a beruházásra, a kivitelezésre azonban már nem kerülhetett sor, kiobbant az Onódy-botrány, a két vadásztársaságot megszüntették, Balassát nyugdíjba küldték.

A következő években, évtizedekben néhányszor felvetődött a felújítás kérdése, de a rossz emlékéű épület mindig lekerült a napirendről, a fokozatos leromlás, az enyészet kerítette hatalmába.

Az Onódy-történet után a Verpeléti Erdészet időnként igénybe vette, leginkább a pincét használták. Kisebb karbantartásokat elvégeztek, az alsó úton lévő hidakat kijavították, hogy járhatók legyenek.

Az 1996-os felvételt *Nagy Károly*, az akkori erdészetvezető készítette, itt már látható, hogy a ház meglehetősen lepusztult állapotban van. 2004-ben én készítettem fotót, mondhatom, siralmas látványban volt részem. Három kollégával jártuk be a terepet, ők: *Szalai Gábor*, *Gyenes István* és *Koncsos István*. Mindhárman jól ismerték a térséget, hallomásból sok mindent meséltek a Térfi-ház történetéből. Közülük Koncsos István kerületvezető erdész volt a területen, így külső szemlélője volt az ottani eseményeknek, Gyenes István a 60-as évek végétől a Verpeléti Erdészet vezetője volt néhány évvel az ottan történetek után. 2014-ben már csak romhalmaz volt az egykori szépséges épület helyén.

Az utolsó felvétel 2017-ben készült egy késő őszi ködös időben, erről eszünkbe jut, hogy volt itt egyszer egy vadászház, melynek mára már a nyomai sincsenek meg. Lassan, az idő múlásával az épület a maga szomorú történetével emlékezetünkben is eltűnik.

Wágner Tibor
okl. erdőmérnök

Kozák Gábor (1965–2019)

Kozák Gábor erdész-vadász-természetvédő barátunk váratlanul és hirtelen, 53 éves korában távozott el közülünk.

Elhunyt barátunk nagyapja, Kiss Zoltán erdésztechnikus, a Soproni Tanulmányi

Erdőgazdaság nagy tudású és gyakorlatú, megbecsült kerületvezető erdésze volt, Gábornak gyermekkorától a példaképe. Mindenhova vitte magával a lelkes, mindenre nyitott gyermeket, az ő történetei, vadászélményei, a közös erdőjárások, vadászatok bevésődtek Gábor lelkébe, egész pályafutását meghatározták, még fiára is öröklődött az erdész hivatás.

Az természetes volt, hogy az erdész pályát választotta és a Roth Gyula Erdészeti Szakközépiskolában érettségizett 1984-ben. Első munkahelyén a Soproni Fertőtáj Vadásztársaságnál hivatásos vadászként kezdett, majd 1985-86-ban a Nyugat-Magyarországi Fagazdasági Kombinátnál szolgált erdész gyakornokként, beosztott erdészként, majd kerületvezetőként Ostffyasszonyfán. 1985-ben technikus minősítő vizsgát tett Sopronban, jeles eredménnyel. A Vas megyében töltött időszakra szakmai fejlődése kapcsán mindig szívesen gondolt vissza.

1986-ban házasságot kötött, és feleségével visszaköltöztek Sopronba. Innentől 1988-ig az Erdészeti Tudományos Intézet Erdészeti Ökológiai Osztályán, majd az Erdészeti és Faipari Egyetem botanikus kertjének dísznövénytermesztésében és fejlesztési munkáiban dolgozott erdésztechnikusként.

A Fertő-tó Nemzeti Parknak megalakulásától, 1991-től munkatársa volt, első munkakörében területi felügyelőként. Később a Soproni Tájvédelmi Körzetben örkerületvezető volt, majd 2005-től az erdészeti és vadgazdálkodási feladatokat is ellátta. 2011-től a Területkezelési Osztályt vezette, majd 2014-től 2019. február 21-ig, munkaviszonya megszűnéséig igazgatóhelyettes volt a Fertő–Hanság Nemzeti Parknál. Vadgazdalmérnöki diplomáját 2004-ben szerezte meg kiváló eredménnyel.

A nemzeti park kezdeteitől részt vett annak kialakításában, a Kócsagvár helyének előkészítésében, a nemzeti parki berendezések kiépítésében. Keze nyomát őrzi Fertőtújlak térségében a Nyéki-szállási kilátó, amelyről látogatók ezrei csodálhatják meg a Fertő tó madárvilágát.

Szaktudását, szorgalmát, a szakma iránti elkötelezettségét és alázatát a szigetközi és manyi nemesnyárasok szerkezetátalakítása, kocsányostölgy erdőtelepítései példázzák. A sokszor szélsőséges termőhelyeken elért sikerek ugyancsak szakmai felkészültségét bizonyítják.

Az Igazgatóság közmunka programjainak koordinálásával számtalan szegény sorsú család megélhetéséhez is hozzájárult. Mindig határozott, következetes veze-

tő volt. Csak olyan feladatot adott, illetve várt el másoktól, amihez vezetőként biztosítani tudta a feltételeket, illetve amit saját maga is végre tudott hajtani. Munkabírásával, lendületével nem volt mindig egyszerű lépést tartani munkatársainak. Embersége minduntalan megnyilvánult, a nélkülöző, rászoruló, de tenni akaró beosztottjait, kollégáit mindig mindenben segítette, legyen az akár néhány jó szó vagy anyagi segítség.

A szakmai közéletben aktív volt, a megyei vadászkamarában a Vadgazdálkodási Bizottság tagja volt, majd megyei és országos kamarai küldöttként ténykedett.

Szakmai munkáját 2001-ben és 2007-ben Miniszteri Elismerő Oklevéllel ismerték el. 2013-ban kimagasló vadgazdálkodási tevékenységéért a Hubertus Kereszt ezüst fokozatát érdemelte ki. 2018-ban a megyei vadásznapon vehette át az Országos Magyar Vadászkamara érdemérmét.

1997-ben felvételt nyert a Soproni Fertőtáj Vadásztársaság tagjai sorába, ahol élete végéig aktívan kivette részét a vadállomány-szabályozási feladatokból. A vadgazdálkodás és a vadászat egyszerre volt a szakmája és legkedvesebb szenvedélye. Kéves szakember ismerte annyira a vad életét, viselkedését, mint ő. A vadászetikát, az íratlan szabályokat mindig kiemelten fontosnak tartotta. Felkészültsége, tudása, humora mindig a társaság középpontjává tette. A fiatal vadászokat nagy szeretettel oktatta, segítette, sok vadásztárrsal ő lövette első vaddisznóját, szarvasát. Ahogy viccesen emlegetni szokta „első vaddisznó lövetés”-ben már feketeöves volt.

Figyelemre méltó szakkönyvgyűjteménnyel rendelkezett. Büszkén mutatta meg barátainak féltett relikviáit, mint például neves vadászírónk, Molnár Gábor által dedikált könyvét.

Könnyen tudott új ismereteket kötni, de mindig megválogatta, hogy kit tart és nevez a barátjának és ezek az emberek erre rendkívül büszkék lehetnek. A barátok a családja után következő helyen álltak az életében.

Másfél éve kezdődött betegségét nagy méltósággal és kitartással viselte. Igyekezett megkönyviteni a családtagok dolgát és humorral enyhíteni az általa is ismert tények súlyát. Felgyógyulása után próbálta újra felépíteni életét, erre a munkaviszonyának megszűnése miatt is szüksége volt. Nem hagyta el magát, tele volt tervekkel, szakmai tudását szerette volna továbbadni a felnövekvő erdész-vadász generációnak. A tervezett méhészkedéssel újabb természetközeli hobbi várt volna rá a vadászat mellett.

Volt munkatársai véleménye szerint nemcsak mint megbízható kollégát, vezetőt, jól felkészült, hihetetlen nagy tudású szakembert, hanem egy rendkívüli, a szó igazi értelmében vett barátot veszítettünk el.

Felejtethetlen halottunktól 2019. május 10-én vettünk végső búcsút a soproni Szent Mihály temetőben.

Körödi Sándor

Kubinyi Balázs (1953–2019)

„Közel 50 éve, hogy Kalocsán Balázssal megismerkedtünk. Mint előfelvételisek, egyetem előtti sorkatonai szolgálatra vountunk be. Ma már a fogalmak is magyarázatra szorulnak. A helyzet mindannyi-

unknak új volt, csak annyit értettünk, vagy leginkább éreztünk meg, hogy a következő év, évek megpróbáltatásait átvészelni, feladatait megoldani csak együttes erővel tudjuk. Ez Sopronban már tudatosabbá vált. Az egymásrautaltság barátsággá nemesedett. De még ebben a közegben is keveseknek sikerült annyi barátot szerezni, mint neked, Bóci” – kezdte nehéz szívvél búcsúztatóját *Szőnyi János* valétaelnök, évfolyamtárs a pusztavámi temető évszázados hársfája alatt a március végi tavaszban.

Nehéz szívvél, mind valamennyien, több százan, rokonok, barátok, évfolyam- és munkatársak és az őt hajtani alpolgármesterként tisztelő falu lakói, akik körülálltuk, s utolsó földi útjára kísértük Kubinyi Balázs erdőmérnök hamvait. A fáklját tartó erdész kollégák sorkara között elhaladva egy tartalmas, sikeres, s a szó nemes, humanista értelmében is ember, de kicsit nagyvőre szabott életút szakadt meg.

Kubinyi Balázs felvidéki származású családban Budapesten kezdte földi létét 1953-ban. A gyermekkor, az általános és középiskolák után, az egyéves kötelező, a hírhedt Kalocsai Jurinovics laktanya-béli Forradalmi Ezredben letöltött katonai szolgálat után 1972 őszén kezdte meg felsőfokú tanulmányait a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem Erdőmérnöki Karán, ahol 1977-ben szerzett erdőmérnöki diplomát. Itt ismerkedett meg övönőnek tanuló, majdani feleségével is, akivel azután a haláláig lakhelyeül szolgáló Pusztavámon alapítottak családot, nevelték fel két leányukat.

Végzés után azonnal a Vértesi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság Pusztavámi Erdészeténél kezdte meg az egy életre való szolgálatát, hisz a nyugdíjazását megelőző négy évet kivéve – vagy tán akkor is – a névadó Vértesi hegység „rengetegében” gyakorolta hivatását. Előbb fahasználati, majd művelési műszaki vezetőként alapozta meg az 1995-ben elnyert erdészetiigazgatói kinevezését, melyet 2013 augusztusától nyugdíjazásáig – 2017-ig – a társaság termelési igazgatói beosztása követett.

Szakmai tevékenységének kiemelkedő sarokpontjai voltak a térség sulyosan érintő kül- és véltművelésében szénbányászati által okozott ún. bányakárok utáni rekultivációs feladatok elvégzése, a fokozottan védett Pátrácsi bükkösben az erdőgazdálkodási és természetvédelmi feladatok magas szakmai szintű összehangolása, az általa irányított erdészethez tartozó bükkösökben a szállalóvágás bevezetése, így a folyamatos erdőborításon alapuló erdőgazdálkodás alapjainak megeremtése. De élen

járt a gazdaság adminisztratív és technikai fejlesztésével is, hiszen „magánereből” először használt számítógépet erdészetenél, a nyilvántartási és számviteli feladatok könnyítése és gyorsítása érdekében.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek munkába állása óta tagja, rá egy évre, 1978-tól vállalta Pusztavámi Erdészetenél a helyi összekötő szerepét. Ennek során az erdészeti tagság ügyeit intézte, a Helyi Csoport elképzeléseit tolmácsolta, valamint gyakran és szívesen szervezett önálló, „házon belüli” szakmai összejöveteleket.

A Pusztavámi Erdészet területének jelentős része egybeesett az Oroszlányi Szénbányák Vállalat bányatelekházaival, e térségben működött számos más korábbi akna és külfejtés mellett, az országban utolsóként 2014-ben bezárt mélyművelésű Márkushegyi Aknaüzem is, ami nagyban befolyásolta – és befolyásolja még ma is – az erdőgazdálkodás módszereit a mélyművelés okozta vízvesztés miatt.

Ezzel kapcsolatosan társerdészetek és civilszervezetek számára tartott ismertetőket terepen és más helyeken egyaránt. Ehhez nagyon jó partner volt az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Oroszlányi Helyi Szervezete, mellyel szoros kapcsolatot tartott fenn. Közös egyesületi rendezvényeken erdészeti kollégáknak szervezett bányajárásokat, és a hagyományos erdész-bányász hagyományok aktív fenntartója volt.

Az 1980-as évektől állandó szervezője a Nyugat-Magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karán tanuló diákok Pusztavámot érintő tanulmányútjának, mely során nagy

odaadással mutatta be a Vértes hegység változatos termőhelyeit a szubmediterrán bozorkerdőktől az azonális bükkösökig.

1993-tól az OEE Tatabányai Helyi Csoportjának két éven keresztül küldötte, majd 1995-től öt esztendőn át titkáráként is tevékenykedett. Munkája eredményeként a tagság eljutott az ország számos helyére, ahol a történelmi és szakmai kultúrával közelről is megismerkedhetett. Ezen időszakban több németországi tanulmányút is növelhetette a szakmabeliek látókörét. A társ gazdaságok, helyi csoportok és szakosztályok vendéglátásában és színvonalas szakmai és kulturális tájékoztatásában is élen járt, nem kímélve akár szabad idejét, no és a „Balázs Pincéje a Víg Baráthoz” rejtekének gyönyört adó nedűjét sem.

Részben általa is megálmodott és égisze alatt létrehozott, szakmailag felépített, Malomerdő Ökoturisztikai Centrum Erdei Iskola minősített rangot kapott, évekig látogatták és élvezték az általa összeállított programokat, bemutatókat, melyeket sok esetben ő is tartott.

Az Erdei Iskola működésének segítője a Tanösvény, mely megalakítása óta rendkívül népszerű. Különös hangsúlyt fektetett a gyermekek tájékoztatására, természetismeretre való nevelésére, ezért a „Madarak és Fák Napja”, vagy az „Erdők Napja” során egyesületi tagként nem mulasztott el valamilyen könnyű, de komoly tartalommal telt programot szervezni a jövő generációjának.

Balázs mentalitása szinte megkövetelte a teljes életet, így nem csoda, hogy kenyérkereső munkája mellett mindig is szerepelt lakhelyének közösségi életében, melynek

köszönhetően a rendszerváltás után 19 évig alpolgármesterként is szervezte a község életét.

A nyugdíjba vonulás nem jelentette számára az elszakadást a szakmától, hisz továbbra is rendre találkozunk, legutóbb a császári Egresi-réten szervezett Regionális Favágóverseny főbírájaként, majd a novemberi, Pusztavámon rendezett I. Vértesi Erdész Szakestélyünk kontrapunkcjaként. Utóbb lelkesen révedeztünk a közös múltba, amikor együtt énekelünk a 70-es évek közepén az óvónők és erdőmérnök hallgatók alkotta kamarakórusban, felemlegetve a KISZ-Ház-beli Mikulás-estek frenetikus hangulatát, melyeknek Balázs rendszeres szereplője voltál, vagy Cézár pince mélyében, az egyetemi irodalmi estek lépcsőn le szálló meghitt hangulatát, hisz már akkor csillogtatta költői és művészi adottságait is.

S a verselés végig kísérte életét, s szerveztük, jó lenne a műveket összegyűjtve csokorba átadni az utókornak. Nem sejtettük akkor még, utóljára hallhattuk a szakestélyre írt versedet, hogy ott a pusztavámi éjszakán mi élvezhetjük utolszor Mehemed kockás konyhaterítővel körített figuráját, feledhetetlen előadásban.

Csak januárban, a baljós hírek hallatán kapaszkodtunk az egyre vékonyodó reménysugarba, hogy amiképp talpra tudtál állni szeretett első feleséged, lányaid édesanyjának korai elvesztéséből, győzni fogsz ismét. Legyőzöd a gyilkos kórt, hisz vár az öt unokád, várják az ősz szakállú Mikulásukat a pusztavámi gyerekek, várják a régmúlt diáktársak az újabb találkozási szösszenetet, vár a Pátrácos szind, koronája vesztett öreg bükk, várjuk mind a borozgatás mellett megcsillanó hamiskás mosolyodat Krasznahorka büszke várán.

Telefonomban benne marad a 2019. 03. 19-i üzenet: „Balázs elment...”

Elment egy hű Barát, egy derék Pajtás és jó Cimbor. Egy EMBER, ki volt és lesz, amíg a Vértes völgyeit a szél járja, amíg emlékszünk e pár sorra, mit Balázs gondolt és bízott a novemberi együtt töltött víg napon a nemes utódokra szakestélyi felszólalásának utolsó versszakában:

„Most pedig itt még egyszer élhetek
kvázi felhőtlen diák életet,
korsóm megtöltve jó Soproni sörrel,
aminek mámoren nagy jókedvvel tölt el.
Meg is emelem hát –
mert még bírok veled, –
vitorlám dagasztja jó Selmecünk szele,
és engedelmevel, »Magas Prezídium»,
mielőtt e pohárt garatra zúdítom,
köszöntöm e díszes Társaságot,
s a prézeszi magasságot,
kívánom, kísértés sokáig még Selmec
szelleme,
legyen országunknak szene és erdeje,
legyen jó egészség,
hogy a korsót bírjuk,
mert mi vagyunk azok,
kik a történelmet írjuk.
Vivat, crescat, floreat Academia,
vivat Professores!”
Pajtás! Jó szerencséd! Jó éjszakát!

Tarjáni Antal

A mésztufa völgyek ékköve

Jó néhány évfolyammal ezelőtt *Maorik a Mecsekben* címmel mutattam be a Nyugati-Mecsek festői hangulatú szűk szurdokvölgyét, a Melegmányi-völgyet és az annak mélyén évezredek alatt felépült, a felszínre törő zubogó karsztvizeket látványos vízesésekkel felszabdalo, szétporlasztó mésztufagátak (tetaratták) varázslatos világát. Azt azonban akkor nem említettem, hogy a természeti élményen túl – ahogy a Mecsekben oly sok esetben – a völgyben tett barangolásunk végére egy Árpád-kori templom teheti fel a kulturális koronát.

A Mecsek derekáról induló két mésztufagátas-vízeséses szurdokvölgy – a Nagy-Mély-völgy és a Melegmányi-völgy – közül bármelyiket is válasszuk, egyformán a Mánfa község határában, több mint 200 éves ezüsthárs árnyékában álló román kori templomhoz jutunk.

Az elsőként az 1930-as években helyreállított Sarlós Boldogasszony títulusú istenházát utoljára 1973-1975 között renoválták egy alapos régészeti kutatást követően, így ebben a formájában láthatjuk ma is.

A Melegmányi-völgy irányából érkező kis Baranya-patak hordalékteraszára épült templom keletkezését a 12. századra teszik a kutatók, de az építés pontos idejét nem ismerjük. Csak az országban máshol még épen fennmaradt románkori templomok építészeti, tipológiai azonosságából lehet következtetni a korára.

A templomállítási helyszínválasztása is érdekes, mert patak völgy mélyére ritkán építettek szentélyeket, leginkább kiemelkedésekre, dombtetőkre állították őket. A magányossága viszonylag könnyen magyarázható, hiszen a mai Mánfa település a törökkori pusztítások után már kissé távolabb épült fel, míg Mánfa elődje, a templomnak is helyet adó Monaj éppen itt a patakparton terült el.

A völgytalpi fekvést minden bizonnyal a közlekedési utak csomópontja indokolta, aminek fontosságát egy a közelben megtalált római kori útjelzőkő is alátámaszt. Már az ókorban is jelentős útvonalak haladhattak erre.

A mánfai templom csodálatos emléke az Árpád-kori települési templom építészetiünknek. Egyszerű falusi mesteremberek építették, nagyobb részt a patak által összehordott mederhordalék kőzetanyagát felhasználva, majd ezt bővítették tovább az évszázadok során.

A legkorábbi időkben egy egy hajós, félköríves, torony nélküli kis templom épült, majd a 13. században jelentős későromán átépítés történt. 11 méteresre nyújtották meg kelet felé az addig 6,5 méteres hajót, sekrestye is épült, illetve akkor állították fel a négy emelet magasságú, de az épületől elkülönülő tornyot is. A templomot ezenkívül kváderkövekből kerítőfállal vették körül. A 14-15. században már a gótika jegyében építették tovább, ekkor kapta a támpilléreit és a csúcsíves bejáratát is.

Érdekes módon a templom a Hódoltság időszakát viszonylag épségben élte túl, míg az annak helyet adó Monaj települést teljesen elpusztították a törökkori csatározások.

A templomról szóló legenda szerint a lassan omladozó, leromló szentélyt

véletlenül találta meg a vén hársfák lombzatának rejtékén, az addigra már újjáépült Mánfa község gulyájának őrzője, aki elkódorgott bikáját kereste éppen, amikor furcsa harangzúgásra lett figyelmes. A sűrű növényzetbe keveredett jószág farka beakadt a foszladozó, de még ép harangkötélbe és azt rángatva kongatta a román kori templom öreg harangját.

Hogy a mese igaz vagy sem, talán nem is lényeges. Ami viszont kiválóan összefoglalja a mánfai román kori templom lényegét, azt az 1930-as évek helyreállítási munkáit vezető építésztl, Gosztonyi Gyulától érdemes szó szerint idézni: *„Nem katedrális, nem műkincsek kalauza, nem stílustörténeti vitákat támasztó szenzáció, csupán egy új életet kezdő nép életének, lelkének megnyilvánulása, akarásának dokumentuma, a középkori kőszenzációk tengerében apró kőhalmaz, de az életet adó mecseki rengeteg honfoglaló népének egyszerű, cseppnyi életében mégis minden elképzelhető túlszárnyaló kőcsoda.”*

Szöveg és kép: Nagy László

Sulyok Ferencet választották meg a FAGOSZ új elnökének

Tisztújító közgyűlést tartott a szakmai szövetség

Tisztújító közgyűlést tartott a FAGOSZ május 7-én az Erdészeti Információs Központban, ahol a 2019-2023 közötti ciklusra a tagság 8 fős új elnökséget választott. Az elnök **Sulyok Ferenc**, a KEFAG Zrt. vezérigazgatója lett. A közgyűlések szokásos menete szerint a tagság megválasztotta a lebonyolításhoz szükséges tisztségviselőket, majd a titkárság beszámolt a 2018/2019. évi tevékenységi és pénzügyi tettekről és tervekről, mely beszámolókat a tagság elfogadta. Ezt követően a közgyűlés módosította a Szövetség alapszabályát, hogy a továbbiakban 13 helyett 8 fős legyen az elnökség. **Dr. Jung László** (Egererdő Zrt. vezérigazgatója), a 2015-2019. ciklus elnöke röviden visszatekintett ezen időszakra és értékelte a FAGOSZ jelentőségét, megköszönte a titkárság munkáját, majd a 13 fős elnökség nevében a mandátum lejártával lemondott. A FAGOSZ új vezetősége: elnök: **Sulyok Ferenc**, KEFAG Zrt., vezérigazgató, alelnök: **Dr. Jung László**, vezérigazgató, EGERERDŐ Zrt., alelnök: **Kardos József**, ügyvezető igazgató, KARDEX Kft., tag: **Jarabek Szabolcs**, ügyvezető igazgató, BEK-Holz Kft., tag: **Seregi Barnabás**, vezérigaz-

gató-helyettes, ERDÉRT-TUZSÉR Zrt., tag: **Mihályfalvy István**, vezérigazgató, ERDŐSZÖV Zrt., tag: **Dr. Pásztor Zoltán**, igazgató, Soproni Egyetem, TEKK/NRRC, tag: **Palaczki Gábor**, ügyvezető igazgató, Dunaker Kft.

Forrás: **FAGOSZ**

https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/sulyok_ferenc_fagosz_elnok

◆◆◆

Uniói szakemberek ismerkedtek a magyar erdőgazdálkodással

Értékeltek az EU Erdészeti Stratégiája megvalósításának eddigi eredményeit

Szombathelyen tartotta a fenntartható erdőgazdálkodással kapcsolatos konferenciáját az Európai Unió régióinak érdekérvényesítő szervezete, a Régiók Európa Bizottsága Természeti Erőforrások Szakbizottsága. Az 50 uniós és hazai szakember részvételével tartott rendezvényen értékelték az EU Erdészeti Stratégiája megvalósításának eddigi eredményeit, és a hangsúlyozták a stratégia megújításának fontosságát a 2020 utáni időszak erdőgazdálkodási feladatainak kellő megalapozása érdekében. Az Agrárminisztérium képviselőjében **dr. Juhász Anikó** agrárgazdaságért felelős helyettes államtitkár ismertette a BIOEAST együttműködést, amit a Közép-Kelet-Európai EU tagországok indítottak a közös kutatási és innováció projektek kidolgozására. Sze-

pesi **András**, az Erdőgazdálkodási Főosztály munkatársa a hazai erdőgazdálkodást és a magyar Nemzeti Erdőstratégiát mutatta be a hallgatóságnak, kitérve Vas megye erdőgazdálkodásának sajátosságaira is. A szemináriumon elhangzottak gyakorlati példákon keresztül történő megerősítését szolgálta a Szombathelyi Erdészeti Zrt. Sárvári Igazgatósága által szervezett terepi bemutató, ahol a résztvevők megismerhették a több erdészgeneráció összehangolt munkájának eredményeként kialakult erdőképet és a gazdálkodás csúcstermékeként születő tölgy faanyag nevelésének lépéseit, a szaporítóanyag-gazdálkodástól a termőhely-értékelésen keresztül az innovatív erdőnevelési eljárásokig.

Forrás: **AM Sajtóiroda**

https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/unios_szakemberek_magyar_erdogazdasag

◆◆◆

Elérhetőek a legfrissebb erdészeti adatok a NÉBIH honlapján

Éves és idősoros statisztikák

Tájékoztatjuk az érintett szakembereket és az érdeklődőket, hogy a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal honlapján elérhetőek a hazai erdők legfontosabb éves, illetve idősoros statisztikai adatai. A közzétett szám adatok az Országos Erdőállomány Adattárból, az Országos Erdőtűz Adattárból, valamint az Erdőgazdálkodói Nyilvántartásból származnak.

Forrás: **NÉBIH EI**

https://www.oee.hu/hirek/agazati-szakmai/legfrissebb_nebih_adatok_erdeszeti

HASZNÁLJA TAGSÁGI KÁRTYÁJÁT!

Az Országos Erdészeti Egyesületben fennálló tagságot 2012-től tagsági kártya igazolja. Az OEE-kártya tulajdonosa egyre több kedvezményt vehet igénybe a különböző vásárlási lehetőségektől kezdve a vadászházi szállásokig. Az aktuálisan elérhető kedvezmények listája a **www.oee.hu** oldalon olvasható, évente egy alkalommal az *Erdészeti Lapok* is közli.

Az Egyesület vezetése a kártya használatára biztat minden egyesületi tagot! A kedvezményrendszer igazi értékét, minél szélesebb körű elfogadottságát a rendszeres kártyahasználat alapozza meg. A kártya névre szól, sorszámmal és vonalkóddal van ellátva, az Egyesület titkársága évente érvényesíti. A 2019-re szóló érvényesítő matrikát azok a tagok kapják meg az *Erdészeti Lapokon* keresztül, akik határidőre eleget tesznek az adott évre vonatkozó tagdíjfizetési kötelezettségüknek.

A kedvezményrendszerről és a tagsági kártyával kapcsolatos bármely kérdésben felvilágosítás kérhető az Egyesület titkárságán (titkarsag@oee.hu, 06 1 201 6293) vagy a helyi csoportok titkárainál.

Partnereink:

TEREPRE TEREMTVE. STIHL. ÉS KÉSZ.

A STIHL nagy teljesítményű motoros kaszáit kimagasló erejük és megbízhatóságuk teszi az erdők tisztítását, a füves területek nyírását és egyéb erdőápolási munkákat végzők kedvelt munkaeszkövévé.

[STIHL.HU](https://www.stihl.hu)

STIHL